

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Pars Tertia. Objectiones, & Excusationes refutantur, Quæstiones
explicantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

GAZOPHYLACIVM

CHRISTIANI

PARS TERTIA.

Objectiones & Excusationes refutantur; Quæstiones explicantur.

CAPVT I.

Avaræ tenacitatis contra Eleemofynas objectionibus respondetur.

Deda l. 3. inf. Angliæ. c. 6. Oswaldi Regis Angliæ erga pauperes munificentiâ.

Rex Angliæ Oswaldus & Aidanus Præful ipso Paschatis die ad prandium unâ confederunt, jamque ferula mensæ illata manus expectârunt, cum famulus, cui cura pauperum commissa, sudans advolat, & Regi in aurem dicit: Ingentem pauperum multitudinē, & majorem quàm aliâ unquam, in plateis vociferari & stipem poscere. Rex piensissimus non morosè deliberans: Hæc omnia, inquit, quæ in nostram mensam parata sunt, tolle, & unâ argenteum hunc discum, eumque cum cibis inter pauperes; ut potes, divide. Aidanus regis tam exporrectâ & illustri beneficiâ delectatus, & simul regiam dextram reverenter contingens: Hæc dextera, inquit, nunquam putrescat. Vox evetum certum habuit. Rex quidem in bello extinctus est, at manus regis hæctenus incorrupta, & tabis exempta in argentea cistula Debbæ in beati Petri templo aservatur teste venerabili Bedâ. Eleemofynæ immortalitatem conferunt.

De eleemofynis jam supra diximus, Quare, & Quomodo sint dandæ; restat ut objectiones, excusationes, & quæstiones circa eas explicemus. Initium huic rei dabimus hoc capite, quo diversas objectiones, suo quamque responso refellemus.

§. I.

Objectionis.

Objiciunt primò. Frequentes eleemofynæ rem familiarem & censum minuant. Ut ut sit, ajunt, marsupium in tot partes secare, jam pistori, jam sartori, jam lanioni, jam futuri, jam & mercatori, modò fulloni aut textori, modò magistrati, modò aliis partē præcinderet, suam insuper egenis partem facere, crumenam nimium convellit; interit flumen in tot rivulos diductum. Ad hæc promptè Augustinus: Minuitur census, inquit, sed augetur justitia. Laudas mercatorem, qui vendit plumbum, & acquirit aurum; & non laudas mercatorem, qui rogat pecuniâ & acquirit justitiâ? Illud minuitur quod relicturus es, illud augetur quod in æternum possessurus es.

Non igitur hic frustra trepidemus. Scimus immutationem sanguinis sæpissimè augmentum esse salutis. Quod in philosophorum scholis tritissimum: Vnius corruptio, alterius generatio; hæc longè verissimè est: quod decedit nummis, accedit animo & bonis æternis. In plurimis id utilissimè fieri videmus. Ruinosa domus diruitur, & ædificatur templum: infinita vis lignorum comburitur, sed inde calcem, inde lateres, inde salem & vitra, inde cibos & victum habemus. Artificiofissimum lucri genus est, perdere ut acquiras. Ergo aliquid nummorum perde, ut regnum æternitatis obtineas.

Objiciunt secundò: *Quæ aliis dabimus, cum nobis ipsi*

Objectionis.

Tom. II.

A desint necessaria? Enimverò unusquisque sibi proximus est. Si facultas dandi suppetat, & huic, & isti, & illi dabo, prius tamè mihi, nam & ego paupertatis ollulas lambdo. Germanis verbum est, cum in mendicos beneficii sunt mendici, applaudunt omnes Angeli. Darem omnibus; inquis, & libentissimè darem, sed dandi facultas deest. Chrysoströmus multorum frigidissimas excusationes eructè refutans: Sed dicit de medicis aliquis, ait, Ego misericordiæ instanter implerem officia, ego inopes pascere, egenos fovèrem, nudos vestire, ego pauperibus necessaria victus impenderem, si mihi copia ream darent. At cum mihi necessaria desint, cur dandi fertitas imputatur? Sed audi quisquis hoc loqueris; & excusandi anas, quas obtendis, omitte. Nullus miser est, nisi qui misereri noluerit: quia nec quisquam misereri desiderans poterit non habere quod tribuat. Non enim misericordiæ desinita sunt pretia. Vidua Eliam ex modico pascit, & idipsa quod habuit, finire non potuit. In Evangelio minutum viduæ divitum opulentias vicit. Provocaris, Christiane, provocaris, & à viduâ in certamen deducèris. Et ne possit quisquam non habendi excusatione purgari, gratuita misericordiæ inducuntur officia, ut offendat ut Dominum etiam ipsis pauperibus operandi imposuisse obsequia.

Demum plurima velut in compendium conferens: Viduâ, inquit, ditari? Amicum habes Deum, & omnium ditiissimè sis.

Subinde pauperes sumus, sed nostro vitio, quia rem familiarem malè administramus, vix quidquam consilio & ratione gerimus, parsimoniam nihil adhibemus, nec frugem facimus. Hic illud Græci Rhetoris usurpem. Ilocrates Rhetoricæ præcepta traditurus adolefcenti supra modum garrulo: Mi adolescens, ajebat, prius tacere, dein loqui discamus. Ita his, qui rem familiarem corrumpunt, infusurandum in aurem: Discamus prius parcere, & non erit difficile largiri; nec etiam quod largiamur deerit. Verum sit aliquis, qui in æra quidem minuta duo possit egentibus impendere, huic beatus Leo solatium affundens: Equatur, ait, plerumque merito, quod distat impendio, quia potest esse par animus, ubi impar est census. Novit Dominus vires & facultates omnium. Si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.

§. II.

Objiciunt tertio. Servamus liberis nostris, alioqui plura & promptius daturi. Responsum hic multiplex. Primum: Hic error in plurimis obrepit: pleraque omnia ad rationem humanam exputamus, causas frivolas convolvimus, & divinæ providentiæ nihil permittimus. Atqui, ajunt, miracula non sunt postulanda. Rectè hoc quidem, sed en quàm imperitè argumentemur, & ita carnes, caseum, pisces, pulmenta & olera misceamus. Longè aliud est miracula flagitare, aliud divinam providentiam adorare illustri fiducia: illud ab instinctu evidenti proveniat necesse est, quod rarissimum; hoc semper & in rebus omnibus exercendum. Alterum responsum est: Idem in pecuniâ, quod in vindictâ licet observare. Si nos ipsi nostras injurias ulciscamur, Deum fore ultorem ne speremus. Tali dixerit

Chrys. 10. 9. de duabus viduis mibi pag. 790. & hom. 2. ad pop. pag. 21.

Gratuitè officium est, quicquid frivole, egrotare, vel alium in carcere constitutum visitare.

Leod. serm. 5. de jejunio. Tob. c. 4. v. 9.

3. Objectionis. Resp.

2. Resp.

xerit Deus: Tu ipse tibi fat fortis & potes es, nec meâ eges opéra: ita profus, si pecuniam libitu nostro congeramus, curemus, expendamus, nec divinam providentiam magnoperè attendamus, Deus meritò nobis dixerit: Vos ipsi prudentes estis deonomi, & in rem vestram vigilatis, nec meâ indigetis administratione; Ite, curate res vestras, servate liberis; ego me vobis nōlentibus non ingeram. Sed exitus docebit, quàm fatua fuerit vestra prudentia, sine meâ providentiâ: malo vestro sapietis, sed serò.

Parentes ut liberos virtute divites relinquunt de-bent curare,

Quisquis à divinâ providentiâ non totus pendet, si-bi ac suis stultissimè providet; in aère miser edificat, sed ædificium illud priùs corruet quàm surgat. Prima parentum cura fit, quâ ratione liberos non aere sed virtute divites, eruditione potius quàm veste cultos relinquunt. Contrarium fit, sed in liberorum & in orbis perniciem. Quamprimum namque liberi nummos olfaciunt, & incipiunt non nescire se divites esse, ple-rumque in litteris parum proficiunt: si urgeantur à magistris, audent dicere: Libri me non alent. Imò & ipsi stultissimi parentes, quò molliti habeantur filii, dicere non verentur; Non cupimus eos fieri litteratissimos, non utriusque juris scientissimos.

Amplam enim pa-trimonii filiis largus ad in-fectos co-meatus est. Eccli. c. 44. v. 10.

Hoc profus est rudes afinos ad lyram admovere, nolle tamen ut lyram peritè discant tangere. Fiet omnino quod optant; votis suis non excedent. Ita paren-tes prospiciendo liberis nihil prospiciunt; his adju-mentis nocent. Nam dum eis opes, simul & viaticum nequitig atque interitùs relinquunt, & ita eos cū curâ in præcipitium impellunt; imò, ut Chrysoſtomus lo-quitur camino ardenti oleum addunt, dum filiorum vitia divitiis accendunt. Amplum patrimonium filiis sæpissimè venenum, libidinis fomentum, flagitiorum instrumentum, & largus ad inferos commeatus est. Quantò melius illi viri misericordie, quorum pietates non defuerunt, cum semine eorum permanent bona? Non pauco-rum opes quotidie sic evanescent, ut de iis tertius hæ-res non gaudeat. Hoc mali plerumque ab avarâ manu est, quæ sibi ipsi subtrahit, dum pauperes excludit.

Chryſoſt. 10. 5. hom. 23. ad pop. mibi pag. 305. & seq.

Deum tu-torem re-linquare,

Chrysoſtomus hanc parentum fatuam parsi-mo-niam crebrius perstringens: At, inquit, ait, infantum me cæcus circumſtat, & illos divites relinquere cupio. Si ip-sis omnia admittas, periculose custodie commendasti. Si verò Deum eis relinquis heredem & tutorem, innumeros reliquisti thesauros. Sicut cum nos ipsos ulciscimur, Deus nos non de-sendit: cum autem hoc ipsi permittimus, plus quàm expectamus, efficitur: sic & in pecuniis, si nos earum curam gerimus, ab earum ille providentiâ recedet, si verò totum in eum projiciamus, & eas, & filios in omni securitate constituet. Si vis itaque multas filii divitiis relinquere, Deo relinque tutelam. Qui vult dives fieri, fiat pauper, ut dives evadat. Expendat ut colligat, disperdat ut congreget.

Aug. in ps. 125. mibi pag. 602.

Hæc eadem Augustinus adstruens, & Babyloniam confuſionis matrem aspiciendâ monens: Videte, inquit, si non est confuſio tota vita humana. Quidquid agunt homi-nes in spe vanâ, cum cognoverim, quid agant, erubescunt. Quare laborant? cui laborant? Filiis meis, inquit. Et ipsi cui? Filiis suis. Et ipsi quibus? suis etiam filiis. Nemo ergo sibi. Ne-mo pauperibus. Notissima plurium cantilena: Servo filiis. Imò servas sæpe muribus & tinea, sæpe canibus & parasitis, sæpe chartulis lusoris, abacho & tesseris servas, quod dandum esset egenis. Eleemofynæ tuæ non depauperabunt filios tuos.

Cyprian. 9. vat. de opere & eleemo-synâ.

Quod Cyprianus uberrimè confirmans: Illa vidua, inquit, non filius abstulit, quod Eli e dedit, sed magis contulit filii, quod pie ac benigne fecit. Non filios mater in fame & ne-cessitate præposuit Eli: quin imò esurrentibus liberis alienus an- terepascitur, nec in penuriam priùs esca quàm misericordia cogitatur. Si ergo verè filios tuos diligis, si eis exhibes plenam & paternam dulcedinem charitatis, operari magis debes, ut filios Deo justâ operatione commendes. Nec cum liberis tuis cogitas

A patrem, qui & temporarius, & infirmus est, sed illum patrem pares, qui æternus, & firmus, filiorum spiritualium pater est. Illi assigna facultates tuas, quas heredibus servas: ille sit liberis tuis tutor, ille curator, ille contra omnes injurias seculares divinâ majestate protectôr. Patrimonium Deo creditum nec respublica eripit, nec fiscus invadit, nec calumnia aliqua foren-sis evertit, in tuto est hereditas, quæ Deo custode servatur. Hoc est charis pignorum in posterum providere, hoc est futuris heredibus paternâ pietate consulere.

Est heredi-tas pa-ternâ pi-etate con-sulere.

Magnum filii patrimonium, eleemofynæ paren-tum. Multos equidem vidi, ait, Theologus Hispanus, di-vitum & avarorum patrum filios, quibus amplissima ob-venerant patrimonia, brevi tempore ad tantam redactos mi-seriam, ut nec famulum quidem, sed nec panem haberent, tam inglorii quàm inopes. Cum contra multos etiam viderim pau-peribus benignos, quotidie magis ac magis locupletari, & illo-rum sobolem fortune & titulus abundare.

Benedictio Fernandus tom 3. in 37. Gen. m. 1. 539.

§. III.

C Vm igitur testamentum condid, quisquis es, tei-psum primò heredem tibi constitue, & princi-pem curam animi tui gere. Hic iterum Augustinus: Quid, ait, ipsius filii? Et ipsi servant, quod eis reliquerunt pa-rentes. Parum est, quia servant, etiam augent. Sed quibus & isti servant? Filiis suis & illi filii, & tertii filii. Quid Chri-sto, quid anime tuæ? omnia filii. Inter filios suos, quos habent in terra, computent unum fratrem, quem habent in celo; cui totum dare debeant, vel dividant cum illo. Ne illis eveniant, quod David Rex præmonet. Et relinquunt alienis divitias suas. Quomodo, inquit Augustinus, alieni sunt filii? Qui-cumque tibi in tribulatione subvenire non possunt, alieni à te facti sunt. Tam attendamus illos divites, qui male vixerunt, qui superbè egerunt, mortui sunt, & reliquerunt non dico ex-terranis, sed filii suis reliquerunt divitias suas, & filii ipso-rum viam parentum suorum sequuntur. Sicut illi superbi, ita & isti: sicut illi rapaces, ita & isti: ut illi avari, & isti; alieni ab illis sunt. Quid tibi diceret dives? Habeo quinque fra-tres, unum fratrem mihi amicum non feci, qui jacebat ante januam. Illi mihi fratres subvenire non possunt, qui possident divitias meas, alieni à me facti sunt.

Psal. 48. v. 11.

Eos igitur hæredes scribe, illos tibi amicos concilia, quite possint recipere in æterna tabernacula. Ad hoc Chrysoſtomus suos gravissimè cohortatus: Ne perda-mus, inquit, presentis vite occasionem. Licet enim, licet, in-quam, ut ad extrema usque suspiria Deo gratias agas, licet ut & ab ipso testamento commenderis, etsi non quemadmodum, si dum vivis bene ageres, licet tamen. Quo pacto? si cum neces-sarius tuis Christum scribas heredem. Non eum vivens parvisi, in ipsi saltem migrans, cum non es dominus ultra, da tuorum par-tem, coheredem cum tuorum instrue filiorum. Si autem & hoc negligis, cogita, quid pater ipse fecit ejus coheredem, & inhumanitatem dissolve. Quam enim habebis excusationem si neque filiorum tuorum consortem facias, qui te calorum par-ticipem fecit, & propter te occisus est, & hæc omnia non debi-tum reddens, sed gratiam exhibens fecit. Sed sunt quidam tam miseri, qui filii quidem carentes, hoc amen facere non susti-nent, sed parasitis & assentatoribus, vel illi, vel isti sua distri-buere malunt quàm Christo. Quibus quid esse possit solidum? Qualem enim veniam hujusmodi consequentur, quod eum vi-ventes non paverint, ad Deum verò migraturi nec ex pecuniis, quarum non sunt amplius domini, vel minimam ei partem largiri velint: sed tam hostiliter & inimicè se gerant, ut nec de iis rebus, quarum usu jam destituntur, ei contribuunt? Melius quidem est, & multam præbens securitatem, si minus paupertatem adjuves. Sed si id efficere nobis, saltem moriens aliquid fac generosum.

Chryſoſt. 10. 5. hom. 23. mibi pag. 189. & seq. 10. 4. in 11. Rom. mibi 184. & seq.

Sunt divites, sed eorum paucissimi, qui testamen-tum componunt in hæc verba: Heres meus ex æsse sit Christus. Porro ad hereticundam hereditatem, ista ut illa familia religiosa, isti aut illi pauperes jus habent. Hi tales testamentarii cognatis non egenis nihil adi-munt, & tibi plurimum consulunt.

Vanissi-

Vanissimè illi agunt, qui potius sui post se memoria relinquere satagunt, quam aliis prodesse cupiunt. Ridelicet ac stultè. Nam sæpe laudantur, ubi non sunt; ubi sunt, cruciantur.

Quicumque testamentum conscribitis, & suprema vestra ordinatis, has obsecro vanitates & insanias falsas ab iis proscribite. Dominum IESVM saltem in hæreditatis partem admittite; quo loco melius pecuniæ locentur, considerate; ubi gravior paupertatis necessitas est, eò brachium argenteum extendite: Date, quod supra monuimus, prudenter & circumspicè. Cujus rei monebit narratio, quam adiungimus.

Constantinopolim ibam, dicebat quidam priscorum Patrum, cumque jam in templo sederem, vir illustri ingressus me humanissimè salutavit, & assidens interrogare cepit compluscula, quæ ad animi salutem pertinebant. Ego dicta in compendium collatus: Cælum, inquam, non faciliè amittunt, quicumque res terræ rectè disponunt. At ille: Non malè, ait, dixisti pater, nam verè beatus est, qui spem omnem in Deo figit, sèquè ipsi totum committit. Parens meus tam à fortunis locuples, quam in egenos liberalis, die quadam mihi omnem pecuniæ præsentis apparatus & dignitatem monstrans: Mi fili, aiebat, dic ingenuè, quid malis, has tibi pecunias, an curatorem relinquam Christum? Ego promptus: Mi optime pater, nihil licet præferre Christo, Christum malo. Hæc mihi, hæc amitti, hæc eripi possunt; Thesaurus inexhaustus, stabilis, sempiternus est Christus. Hæc pater meus audiens pecuniam pane omnem in mendicantium centones abdidit. Sub exitum vitæ tenues omnino reulas hæredi mihi reliquit. Hinc ego sine censu fortunæ inops in Christo tutore meo spem maximam collocare ab ipsâ paupertate iustus sum. Erat autem civis opulentus & primi nominis, cui conjux pudica & filia unica. Mater in filia connubium sollicita, maritum his verbis aggressa. Filia, inquit, nobis est unica & opes amplæ, quem ei virum indagabimus? si nubat diviti, sed parum prudenti & probo turbas & offensiones domesticas habebit perpetuas. Indagemus igitur virum modestum, & bonæ mentis, quæ uxorem magis amet quam uxoris pecuniam. Ad hæc maritus: Opportunum suggero consilium, inquit, nec ego aliud sentio. Nam si nostra filia æquè diviti nubat, ille se dominum, & illa dominam se geret. Hinc utriusque accenditur luxur in odium parsimonie. Sin eam ditori jungimus, generum habebimus imperiosum & filiam ancillam. Præstat igitur eam minus nummato, sed modesto in matrimonium dare. Sed Deus nobis ante omnia exorandus est, ut virum quem quaerimus, inveniamus. Tu hoc age, & templum summo mane occupa, Dei favore in hanc rem exspecte, sed interim observa, quis primus templum subeat, cum forsitan ille in sponsum designandus sit. Nec enim leve indicium est pietatis, cum maturum ad ædem sacram properare. Paruit mulier: dumque illa precaretur in templo, ingressus sum ego primus. Mox in genus, in fortunam, in educationem, in mores meos indagatum est. Ego cuncta candidè aperui, parentem mihi fuisse opulentum, sed qui piâ liberalitate non imprudens me pauperem fecisset. Illi ut hæc audierunt, adorata divinâ providentiâ suam mihi filiam nuptum dederunt cum grandi dote. Ita Christum tutorem meum longè optimum fuisse mihi jam certissimum est. Hinc ego id unum assidue laboro, ut patris mei vestigiis & piæ ipsius liberalitati tenacissimè in hæream.

Hæc audimus, & Deo tamen necdum satis fidimus. Equis est, qui audeat similia? Filiis reverè præclarissimè prospicendum est, si habeant in patrimonium Eruditionem & Virtutem. Aristippi sapiens consilium est, eo filios patrimonio ditandos, quod cum ipsis enatet

A in naufragio. Tale Virtus est & Eruditio. Sic igitur serva filiis, ut Christum Servatorem omnium non excludas ab opibus servatis.

§. IV.

Objiciunt quartò: Multi mendicant, qui liberalem 4. Objec- mendicantibus stipem dederunt. Hanc objectionem etio. Solymæus Rex David potentissimè subvertens: *U- Psal. 36. nior sui, ait, etenim seniu, & non vidi justum derelictum, nec v. 25. semen ejus quærens panem.* Sed obducunt iterum: Iobus an non in eleemosynas effusissimus, an non pater erat pauperum? Et tamen mendicitatem extremam passus, omnium hominum mendicissimus fuit. Lazarus integer & sanctus, Angelis tam familiaris, ut eisdem pro vespillonibus habuerit, & tamen quæsit panem, & non invenit; miculas è mensâ defluas petivit, & nemo illi dabat. Respondemus, quod Iobum attinet, Resp. Divina providentiâ cum hoc viro lusum profusè admirabilem luserit, ut in eo spectaret orbis universa Patientiæ documenta. Nec tamen steriles fuerunt Iobi eleemosynæ, nam amissis omnibus recepit omnia, & quidem locupletissimo fenore duplicata. Lazarus eâ conditione, & in eam sortem natus est, ut eleemosynas potius acciperet quam daret. Quod autem regius psaltes de homine iusto pronuntiat, id interpretes ajunt, illi convenire, qui & magnæ integritatis simul & piæ liberalitatis laudem ferat: Quod ipse Rex David significans: *totâ die, inquit, miseretur & commodat, Psal. eod. v. 26. & semen illius in benedictione erit.* Hic talis, qui totâ die, qui omni vitâ misericors largitor est, largiendo ad incitatas non devolvitur. Vos autem homines increduli circumspicite, quæso, num reperiat quos eleemosynæ fortunis everterint; môstrate sultis vel unicum quem pia largitas ad mendicitatem detruserit. At ego è diverso plurimos, totas ego centurias eorum recitabo, quos pompa & luxur in egestatem deduxerit, quos immisericos parsimonia fortunis provolverit, quos ingluvies & helluatio facultatibus exuerit, quos libido & luxuria ad pauperem protraxerit. In oculis oberrant, qui vestibus & cenis plus æquo sumptuosus facti sunt egentissimi: digitis monstramus, quos depauperavit Venus: non desunt qui sua perdidit dum raperent aliena: non paucos opes malæ partæ ad inopiam expulerunt; plurimis mendicitatem obtulit divinæ rei neglectus. Res certa, & quod è cælo descendit oraculum: Eleemosynæ non pauperant.

Quod Chrysostomus asseverantissimè dixit. *Fieri omnino nequit, ut ea domus que pauperum miseratione fundata sit, mali quippiam patiatur: imò si quid forte perpessa fuerit, melior eam eventus excipiet, idque erit familia ac domui pro clypeo ac hasta. Cælum & terra transibunt, verba autem Domini non præteribunt.*

Iudocus Regum sanguine oriundus, sed Christi amore pauper, ad flumen habitavit cum scotio Wulmaro. Id autem vir sancto consuetudinis & paucis fuit, nulli numquam pauperi deesse. Cum autem panis unicus quâdam die superesset, eum in quatuor partes secari, & earum unam mendico porrigi iussit. Mendicus inediâ confectus rediit secundum, imò tertium & quartum, & panem extremæ fami petiit. Nihil negatum est; omnes panis partes abstulit. Hic Wulmarus angustissimè, & cum Iudoco expostulare, sed modestè, omne prandium ablatum dicere, nec alios panes tam citò adferendos sperari posse. Iudocus hominem ad divinam providentiâ erigens: Quæso te, inquit, bono animo simus, & meminerimus penariam Dei arcam nondum exhaustam esse. Qui passerulos & corvorum pullos enutrit, suorum utique non obliviscetur. Submittet Deus alimoniam ne dubita, aut ipsa nos fames pascet. Dixit, nec multò post ad fluminis ripam navicula duæ, annonam devehentes

Ian. Mosc. in præf. spir. c. 20. ubi pag. 635.

Luce. 16. v. 21.

Resp.

Psal. eod. v. 26.

Chryst. in epist. 2. ad Timotheum.

Matt. c. 24. v. 35.

Obiit anno 653. die 13. Decemb.

Baron. 10. 9. Lippeloo die 10 die.

Quæstor an Lippeloo.

vehentes se sistunt, veluti rogarent hospitio admitti, & in penu mensamque exonerari. Admittit Iudocus, & cum socio gratias agit providentissimæ numinis largitati, quæ panem unicum hospitio longè amplissimo voluit remunerari.

August. in Pf. 20. mihi pag. 223.
Hanc Dei munificentiam agnoscens Augustinus, inquit, Deus tibi de scripturâ suâ dicit, da securus esto, reddam. Quomodo solent dicere fidei iustores? Quid dicunt? Ego accipio, mihi das. Et quid inde habebis, dicturus es? Vitam æternam dabit tibi, da illi securus.

Quare non respicis ad Deum tuum? Vbi est fides? Quare sic dormit? Excita illum in corde tuo.

Platina in vitis Pontific. Temp. sua. mihi pag. 354.

Narrant Baptista Platina & Dominicus Tempetta, Alexandrum V. Pontificem Romanum affectu in pauperes semper pronissimo fuisse. Eò autem hic inopum amor efferebatur, ut liberalissimus Pater vix sibi quidquam reliquum faceret, ad eò ut maluerit vel etiam de quotidiano victu suo detrahere, quàm egenis non sua omnia impendere. Hinc solitus est dicere: Dives fui Episcopus, pauper Cardinalis, iam sum mendiculus Pontifex. O virum verè maximum, qui in supremo solio non solum pauperes prolixissimè iuvare, sed etiam eòrumdem amore pauperatam experiri non abnuvit. Beatus vir, qui post aurum non abiit, nec familiam suam muneribus sacris satiavit, nec è crucifixi Domini patrimonio cognatos ditavit: beatus, qui ut servaret, perdidit.

Phil. Diaz. serm. Dominic. Palmatum.

Ecclesiastes celeberrimus commemorat, quemdam præfulum ab œconomo monitum, familiam ali nimis amplam, & quidem aliquos in eâ reperiri, quorum operam nemo desideret. Cui Præful: Ergo, inquit, aliqui, solum è familiâ dimittendi, non omnes. At qui scias velim quòd ego illos, quos tu retinendos censēs, ideo alam, quia operâ illorum egeo, ceteros autem à mensâ ideo non excludam, quia illi egent operâ meâ. Quæ circa tam istos quàm illos retineamus, non ut pompam augeamus, sed ut eleemosynam. Mincimus igitur pecuniam, ut augeamus iustitiam. Misereamur totâ die, & semen nostrum in benedictione erit. Benignissimus Deus & nobis & posteris nostris providebit. Palliata & falsa virtus est parsimonia in eleemosynis.

CAPVT II.

Alia, quæ contra Eleemosynas obijci solent, refelluntur.

Psal. 103. v. 14. & 15.

HEbraus psaltes præ aliis liquoribus cõmendans oleum: Deus, inquit, iumentis scœnum; at panem, vinum, oleum hominibus producit; illa in cibum & potum, hoc in unctionem aut etiam in cibi condimentum: *Vt exhilaret faciem in oleo.* Fronis namque hominis hilarior est, cum cibum habet conditum & palato respondentem. Hinc prisca Monachi, Cassiano teste, ut hospites paulò laetius acciperent, olera subinde vel legumina condiebant oleo, cum alioquin hoc genus condimenti mos pauperrimi victus negaret. Ita facies hospitis exhilarata oleo.

Hieronymus in illud Psalmographi carmen: *Exhilaratur, inquit, oleo misericordie iustorum facies coram Deo. Quicumque orbis iudicem sereno ac hilari vultu cupiunt intueri, nunc vultum oleo erugem ac nitident, guttus olearius asiduo liquore in pauperes stillet: dantis & accipientis facies exhilaranda.* Sed unde nobis, ajunt, cella olearia, quæ perpetuis fluat fontibus?

Nimirum semper caussantur, non inertes tantum, sed & tenaces, uti capite superiori cœpimus exponere. Sed supersunt plura, quæ obijciant; obrectationibus singulis, ut prius, respondebimus.

§. I.

ITa quintò obijciunt: *Cur Deus suos pauperes non ipse pascit?* Modestè obsecro, ne querela in calumniam & maledictum franseat. O Eucliones! Erratis toto celo. Neque enim hæ voces liberalium hominum, sed deparcorum Euclionum sunt. Et hoc Chrysolstomo, eredetis affirmanti, *Eleemosynam non accipientium, sed danium causâ introductam esse: nam illi qui stipem porrigunt, non qui accipiunt, maximum quasi sum faciunt.* Vt sciat, ventres pauperum sunt nostra horrea. Ideo nos accipimus, ut illis demus. Deus omnes pascit, nisi perfidia famulorum obstet. Exemplo demonstratur id, quod dicimus. Hispaniarum Rex jubet è Siculo vectigali aliquibus suorum famulorum dari annuum pensionem. Non fit. Hinc illis & istis salarium non redditur. ita victus subsidium admittitur. Cujus obsecro culpa? Non regis, sed servorum, qui iusta regia non exequuntur. Neque verò moris est, sed nec commode fieri potest, ut ex Hispaniis pecunia trãsmissatur. Satis est mandare. Vos vectigalibus præfecti, his & illis, & istis famulis meis tantum & tantum pecuniam date, Rex præcipit, vultque de suo dari, Fraus præfectorum, aut certe negligentia est, si nihil detur. Sic omnino Deus debitoribus crumenam pinguem committit, non ut eam suis solum usibus retineant, aut ad libitum suum exhauriant: His meis, inquit, & de meo date; nec enim opibus vestris egeo; meas expendite. Non fit. Servorum culpa est; acceperunt reddenda, quæ non reddunt. Egeni propter opulentos, propter egenos opulenti vivunt, sed quæsitio sit, utri alteris minus egeant. Reverâ sive mores, seu naturam attendamus, longè facilius egeni possunt carere opulentis, quàm opulenti egenis. Fac omnes esse divites, & neminem inveniri, qui serere, qui arare, qui metere, qui triturare, qui molere, qui pinsere velit, neminem qui calecos fuere, qui vestes sarcire, qui domos struere, qui vineas colere, qui uvas prælo premere sustineat. Vnde igitur cibus, potus, vestes, domus opulentis erunt? Hi tenuium ac egenorum hominum labores sunt, quos abhorrent divites. Hoc natura docet. Si mores spectemus, magis necessarij sunt egeni opulentis, quàm hi illis. Quot & quanta sunt opulentorum peccata eleemosynis redimenda, quæ certè pauperum casus non tangunt?

Ergo fatuè interrogantibus: *Cur Deus suos non pascit?* occinendum est illud: *Vobis, o nimium curiosi rogatores, vobis commissi sunt, ut eos pascatis.* Non tamen de vestro comedunt, bibunt, non ex arcâ vestrâ vestiuntur. Supremus Pater hæc omnia & vobis & illis per vos subministrat. Cavete hæc ulla negligentia, fraus aut perfidia interveniat.

Discipulis Christum rogantibus: *Dimitteret turbas jam fame fatigatas: Date, inquit, vos illis manducare.* Quot panes habetis? ite & videte. Plebs ista efuriens propter vos est, vos autem propter illam proferte vestros panes. Proferendi erant, vellent nollent; augmentum Christus adjecit. Ita etiamnum quotidie humana fames pascitur. Hi panes à Deo acceptos porrigunt, Deus reficit & satiat.

Ioannis Baptiste usitata fuit exhortatio: *Item securus ad radicem arborum posita est. Omnium ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur.* Et interrogabant eum turbæ: *Quid ergo faciemus?* Respondens autem dicebat illis: *Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat.* Perinde si dixisset: *Homines rudes & spiritualium inanes estis, nec præceptionibus multis onerandi.* Hoc igitur unum facite; eleemosynas egentibus præbere, ciborum & vestium partem ne negate. Ad doctrinam Christi percipiendam hæc optima est præparatio.

§. II.

6 Objec-
tio.
Aug. in P.
103. mibi
pag. 485.

E St qui sexto obijciat: Quidquid dicatur non possum multa dare. Da igitur parum, da pilos caprarum, da æra minuta, da farinulam. Opportunissime hic Augustinus suas partes interponens: Nemo, inquit, dicat, non habeo. Charitas non de saculo erogatur, quia quidquid dicimus, & quidquid diximus, & quidquid dicere poterimus, vel nos vel post nos, vel qui ante nos, si nem non habent, nisi charitatem, quia finis præcepti charitas est de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Excusationem in iudicio Dei non habebitis, nisi vos in bonis operibus exerueritis, & eorum, quæ audistis, tanquam pluvia fructum congruum dederitis. Fructus congruus, opera bona, fructus bonus, sincera dilectio, non solum fratris, sed & inimici. Supplicium nullum spernas, & cui dare non potes quod petierit, non eum spernas. Si potes dare, da, si non potes, affabilem te præsta. Coronat Deus intus voluntatem, ubi non invenit facultatem.

Chryf. 10. 4.
in ep. 2. ad
Cor. ho. 16.
mibi pag.
723. idem
in 5. ho. 7.
deum homi-
nibus de
parv. mibi
pag. 747.
idem loco
citato.

Cum eodem sentiens Chrysoftomus: Non enim, inquit, mensura dantium, sed voluntas exhibitum liberalitas estimatur. Propterea nusquam dicit, divitias datorum, sed divitias simplicitatis illorum. Nam non solum non obfuit eis ad liberalitatem paupertas, sed & occasio fuit exundandi, quemadmodum afflicto letandi; quod enim pauperiores erant, hoc se magis liberales & alacriores exhibebant. Hic idem Græcus Ecclesiastes: Audi Prophetam, inquit, dicentem: Ego quasi oliva fructifera in domo Domini. Ejusmodi sumus. Nec enim satis est, olivam solum fieri, sed necesse est fieri fructiferam. Sunt qui miserantes parva dant ipso anno labante, aut omni hebdomade parum quid exhibentes: Hi oliva quidem sunt, non autem fructifera & vera, sed arida. Quod quidem miserentur, olive; quod autem non prompte, aut animo, non fructifera. Sed ut fructiferi sumus, quod se penitenter diximus, & nunc dico. Non dantis mensuram eleemosynæ magnitudo metitur, sed dantis proposito. Dederunt quidam capillos in templi structuram, neque repulsam passi sunt. Sed aurum habentes si capillos attulissent, maledicti fuissent, si vero habentes solum id ipsum tulerunt, accepti. Quid duobus obolis vilius, quid capillis minus ac farinula pugillo, & tamen hæc placuerunt magis quam vituli, quam aurum. Etenim in eo, quod quis habet acceptus est, haud in eo quod non habet. Quare indigentibus libenter tribuamus opportuna, quamvis modica sint, quamvis parva. Infomnis oculus videt nos dare quod habemus.

Matth. 6. 10.
v. 43.

Servatoris promissum est: Quicumque potum dederit uni ex minimis istis, calicem aquæ frigidæ, tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Hic omnis excusatio amputatur, hic avaritiæ fucus eluitur. Jam nemo dixerit: Ego ipse pauper sum, cui necessaria quidem ad vitam suppetunt; Faveant Codris & Iris copiosi, ego non possum, suppellex mea & pæne tota domus rhedâ componitur unâ. Da igitur buccellam panis, da calicem aquæ frigidæ. Non à te aqua calida postulatur, ne lignorum penuriam excules, da gelidam & à fonte recentem, & misericordiæ specimen jam dedisti.

Luvrenal.
Sat. 3. v. 10.

§. III.

7. Objec-
tio.
Chryf. 10. 4.
in ep. 2. ad
Cor. ho. 16.
mibi pag.
725. Idem
reparat. 10. 5.
hom. 7. 2. de
cum homi-
nibus de pa-
niti. mibi
pag. 745.

E St qui obijciat septimò: Multa do, sed compensationem nullam sentio. Hanc objectionem disertissime Chrysoftomus refutans: Hic, ait, quævis retributionem? propter quid? sine eleemosynâ, eleemosynam esse, & non fac negotiationem. Sanè multi & hic acceperunt, sed non sic acceperunt quasi hac ratione his, qui hic non acceperunt, plus habituri essent. Ceterum qui hic recipiunt, plerumque infirmiores sunt, & ad illa meliora non valde festinant. Quemadmodum gulosi & ventris mancipia ad regiam vocati mensam, non expectantes congruum tempus, sicut parvi pueri suam letitiam ledunt, prius satiantes se vitioribus cibis: ita certè & hi, qui hic inquirunt & accipiunt mercedem, alibi minuunt. Porro in usuram dans, post multum quidem tempus speras accipere

A fortem, fortè autem non accipere, ut dilatione majus sentis facias. Hic autem statim reperis, id quo cibus non hic sed illic perpetuo futurus sit. Si quis tibi construxisset domum hic non mansuro, damnum putas, sed nunc autem hic vis ditari, cum ante vesperam sepius emigrare contingat. Non vides, quod in aliena terrâ versamur, quasi hospites & peregrini? non vides, quid advenas contingit ejici, quando nec cogitant, nec sperant? id quod & vobis continget. Sanè propter hoc quæcumq; effecerimus hic relinquimus: non enim permittit Dominus, ut hinc abeuntres accipiamus illa, sive domos extruxerimus, sive agros emerimus, sive servos, sive suppellectilia, sive aliud quiddam: non solum autem hinc abeuntres non permittit aliquid auferre, sed neque imputat tibi in mercedem. Nam præcepit tibi, ne edifices, ne insumas aliena, sed tua. Cur igitur relicti tuis operaris, & sumptum facis in aliena, ut perdas & laborem, & mercedem, & extremum supplicium feras? Ne sic agas, sed quoniam naturâ sumus advenæ sumus & voluntate, ut ne illic sumus peregrini & ignobiles, & neglecti. Nam si hic voluerimus fieri cives, neque hic, neque alibi erimus: si peregrini manserimus, & sic conversabimur, ut peregrinos decet, spem societatis habebimus eorum, qui hic & qui illic sunt civium: justus enim dicit nihil habens, etiam hic & in omnium quasi in suis rebus versabitur. & in cælum migrans videbit æterna sua habitacula.

Retributio
eleemoly-
narum in
hoc mudo
non est pe-
tenda;

B Quid igitur eleemofynarum tuarum remunerationem in hac vitâ exigis? Quis ædificat in urbe, quam brevè ab hoste capiendam prævidet? Etiamnum inter hostes degimus, à quibus nihil tutum est, nisi quod in cælum migratur. Sunt quidem aliqui, quibus etiam in hoc orbe mercedis aliquid pro expensis eleemosynis rependitur, non tamen isti aliis meliores, sed alii istis securiores sunt. Hæc Deus, prout sibi visum, dispensat, & sæpe imbecillitati infirmorum sese attemperat. Pomum nasanti subtractum redditur, ut flere desinat: ita Deus cum imbecillioribus agit. Quisquis liberaliù eleemosynas spargis, nec compensationem experiris, optime spera, & certus esto præmii futuri. Nihil tibi perit, merces differetur cum fenore; longior dilatio, amplius fenus: nullæ divitiæ extra cælum securæ. Nunc coronæ tempus est promerendæ, brevi sequetur accipiendæ.

Merces
eius dif-
fertur cum
fenore, &c
extra cælum
divitiæ nõ
sunt secu-
ræ.

His autem annis non solum occasio, sed & necessitas largiendi fuit maxima. Sunt anni jam viginti, quibus Germania, imò Europæ universa bellorum incendiis depascitur. Quod olim Hierosolyma, id nunc de se dixerit Europa: Vindemiavit me Dominus in die ira furoris sui. Quæ terra, quæ provincia, quod Europæ regnum his annis bello non arsit? Hinc rura inculta, deserti agri, pulli aut cæsi agricolæ, bona erepta, hinc vastitates & calamitates ubique maximæ, hinc pauperum infinitus numerus. Ergo qui habet duas tunicas, det non habenti, & qui habet escas, faciat similiter.

Laudabile illud quod providus magistratus locis pluribus ex ære communi cupiat alimenta pauperibus suppeditari, ne cogantur ostiatim corrogare stipem, & ita obvium quomque mendicimonis infestent. Mendicos tamen omnes legibus coercere, ne mendicent, durissimum, nec fieri potest, nisi egenorum singulis & cuivis inopi familiæ quot hebdomadibus tenuis saltem victus subministratur. Reperias domos, in quibus vir opifex aut mercenarius graviter decumbat, soboles multa, sed victi parando non idonea, uxor in marito & liberis curandis occupata nihil aris faciat, his certè mendicandum, nisi magistratus in singulas hebdomades submittat, quo saltem fami possint mederi. Sin ararium publicum non ad omnes pertingat, quin mendicent, prohiberi non possunt.

Mendicos
legibus
coercere
ne mendi-
cent duris-
simum est.

In tantâ igitur hominum egenorum copiâ copiosiores etiam eleemosynæ sunt erogandæ. Siracides clamat: Non est ei bene, qui assiduus est in malis, & eleemosynas non danti. Vultis, o mortales, ut vobis bene sit? Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis; & ecce

Ecl. 1. 11.
v. 3.

Hæc talia fabulæ sunt, & merum somnium, nec in philosophiâ quidquã fundamenti habent. Contra Synesius copiosâ dissertatione docuit, nil verò contrariũ hic asseri. Neque vero hæc ad philosophiã trutinam expendenda: sublimiora esse quã quæ humana lippitudo primâ faciè possit penetrare. Salubriter se tactum fessit Evagrius, at nihilominus fuit opinionis tenax domum abiit. Hæc ubi secum ipse sæpius repetit, decrevit manus dare victori Synesio, à quo demum unã cum filiis & omni familiã sacro fonte tinctus est. Atque ut in rem præsentem veniret, tria auri centumpondia in egenos partienda obtulit Episcopo, si syngrapham dare velit Christum ea redditurum. Nec Synesius istud recusavit.

Evagrius jam Christo adjunctus annos aliquot exegit. Morbo denique graviore correptus, jamque filiis ad se accessit: Cum, inquit, cadaver meum ad sepulturam composueritis, hoc chirographum manus inserite, & unã mecum sepelire. Factum quod iussit. Tertio die à funere defunctus Episcopo se stitit, tumulum suum referari & chirographum inde auferri iussit, sibi abundè in omnibus satisfactum, & ne dubitandi locus esset, ejus rei testimonium suã manu subscriptum esse affirmavit. Nescierat autem Synesius chirographum suum unã cum mortuo sepulturam. Luce posterã vocatis ad se filiis, An, inquit, cum parente vestro scripti quippiam sepelivistis? Schedam, aiunt, quam morti proximus secum iusserat humari, nemine id sciente. Episcopus ad philosophi sepulchrum duxit: eo aperto recens Evagrii syngrapha est inventa conceptissimis his verbis scripta:

Evagrius philosophus sanctissimo domino Synesio salutem. Accepi debitum in his literis manu tuã conscriptum. Satisfactumque mihi est; nec ullum contra te jus habeo quod dedi tibi, & per te Christo Deo Salvatori hostro.

Obstupescere omnes, & horis aliquot clamavere Kyrie eleison. Sed & gratias egere Deo, qui suas promissiones tam illustri miraculo firmasset. Atque hoc Synesii & Evagrii conjunctum chirographum in primariã Cyrenensis ædis sacrario servatur. Templi custos jurisiurandi religionẽ se obstringit, ad chirographum illud unã cum ceterã ædis suppellectile à se fide optimã, diligentia summã tuendum, & consignatum in successoris manus tradendum.

Hic ego cum Marone proclamem: Et dubitemus adhuc virtutem extendere factu?

Etiã munus tergiversamur calamitosos alii alios beneficis prosequi?

Eleemosynas esse dandas diximus: Dandi modum exposuimus: Diversas objectiones dissolvimus. Sequuntur quæstiones, quibus respondendum?

Questio prima. Quandenam danda est eleemosyna? Theologi hic facè prælucent assignando facultatum & bonorum discrimine. Sunt enim facultates, quæ bona vita, alia quæ bona status appellat; alia quæ utriusque sunt supervacanea. Tempora item, alia communi, alia gravem, alia gravissimam, alia extremam inopiam necessitatem habent. Bona vitæ victum & amicum necessarium subministrant. Natura paucis contenta panis fructu, ossula, olusculo, multiplici die unum facile lelatur: regi cupit, & arceri à se frigus, nõ ad elegantiam vestiri, sustentare vitam, non pompam explicare desiderat. Et hoc à vitæ bonis non ægre impetrat. At verò bona status ampliora sunt, quæ non unam alteramve vestem, non unum alterumve ferculum permittunt, sed pro status ratione & illa & ista numero majore. Hinc arcæ vestibus, mensæ ferculis onerantur, quod statui convenire dicimus. Quod facultatum

remanet, cum vitæ ac statui satisfactum, inter bona superflua censetur. Hæc in antecessum exactius consideranda. Conclusiones jam subjungimus.

Conclusio I. De bonis simpliciter redundantibus (quod nemo dubitat) sed etiam in gravi necessitate inopis, idque sub mortifero peccato. Suadet hoc præter legem divinam efficax ratio. Nam præceptum eleemosynæ obligat ex suo genere sub lethali culpa, nec excusationem admittit, nisi in materia levi. Quod eleemosynæ autem inclementiis hæc aliquibus in divites dici videntur, ut quos sæpe sæpius noxæ mortifera reos hæc conclusio faceret, id ipsimet impudentes sub mortali culpa, crebrius stitem impendere assuescant, ne discrimini huic obiciantur. Neque enim primi nos scitum illud promulgamus, difficilius ingredi divitem in caelum, quã e caelum per foramen acus. Neque de nihilo dictum est à Christo, multos damnatum iri, eo quod opera misericordiæ non præstiterint, in potu, cibo, vestitu suppeditando. Cum tamen raro accidat in his ut pauper aliquis extremè, sæpius verò ut graviter egeat. Unde colligunt non absurde multi, complures divites condemnandos esse, ob eleemosynas non tantum in extremâ, sed etiam in gravi aliorum necessitate neglectas.

Conclusio II. De bonis verè supervacaneis eleemosyna in pauperes tribuenda est etiam tempore communi ac leviorum necessitatũ idque sub obligatione letalis culpæ. Non ita tamen quasi divites in singulis omissionibus letaliter delinquant, sed conjunctim in multis & pæne assiduis, aut in proposito negandæ stipsis extra gravem vel extremam necessitatem. Hic alios aliter sentire non negandum. Nos à priori sententiã centemur stare veritatem. Chrysostrum certe non Tullianum aut breves Gyaros, sed & gehennas & inferos minatur iis, qui avaras manus retrahunt ab egenis. Peribunt, inquit, peribunt, qui Christum non aliterunt. Quod confirmans, & apertius multoque expressius tradens; Nam eleemosyna neglecta, inquit, quæ in virtutis quedam pars, non ipsa universa virtus sit, in gehennam tamen intrudit. Nam & virgines, quæ ipsam non habuerunt, puniæ sunt. Et divites hæc de causâ in inferno torquetur, & qui esurientem non cibaverunt, unã cum diabolo condemnantur. Ego verò majus quiddam habeo dicere. Non enim soluti una quedam particula virtutis omiſsa celum nobis claudit, verum etiam si non congruenti curâ & studio peccatur, illud ipsum solet inferre. Nisi enim superabundaverit, inquit, iustitia vestra plus quam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum caelorum. Et quantum illi præbebant? inquit. Id jam ipse etiam dicere volebam, ut & qui non dant, incitentur ad dandum: & qui libenter offerunt, non superbiant, sed plura dare conentur. Quantum igitur illi præbebant? Decimã primò rerum suarum omnium, deinde alteram, & demum tertiam decimam offerebant. Itaque pro modum tertiam partem præbebant. Sed ad primitiã quoque ac primogenitã, & alia plura partim pro peccatis, partim pro purgationibus offerebat. & c. Sicut autem qui tertiam partem, imò verò medietatem rerum suarum offerebant, ascendunt nempe ad medietatem omnia unã congregata: si qui medietatem, inquam, dabant, nihil magni operabantur: quid tu facies, qui nec decimam quidem partem pauperibus unquam dare cogitasti? Quare non injuria paucos fore salvos quidam dicebat. Non negligemus igitur exactam atque exquisitam virtutis disciplinam. Sed quænam, inquit, spes salutis nobis reliqua est, si singula omiſsa in gehennam deſellere possint? Hoc ipsum est, quod etiam ego magnâ voce conclamo. Verum amen si attendere voluerimus, non est impossibile salvari præsertim si eleemosyna remedia mutuemur, quibus vulnera nostra diligenter curemus. Non enim sic oleum corpus hominis roborat, ut animam misericordiã stabilis, adeoque confirmat, ut à diabolo superari nequeat. Hoc igitur sciens, superflua quæque amputa, sãque pauperibus supplementum.

Ab ore

Conclu-
sio.
Probabilis
Theologorũ
complurũ
sententiã.
Præceptũ
naz obligat
sub mor-
tali culpã.
Matt. c. 19.
v. 24.
M. c. c. 10.
v. 20.
Luc. c. 18.
v. 5.
Ita S. Tho.
2. 2. q. 66.
ar. 7. 1. a. a.
li. 1. a. laro.
c. 5. v. 1.
Ivan. c. 3.
2. Conclu-
sio.
Ch. J. hom.
8. in epi. ad
Coloss.
a. Gyarus
an. Gyara
insula exi-
gua, in qua
Romani no-
stros suos
deportabat.
Chryſ. 10.
2. in c. 10.
Matt. hom.
65. mihi
pag. 473.
c. Virgines
satis carè-
res oleo.
d. Matt. c.
5. v. 20.
Idem so. 5.
ho. 7. de po-
nit. mihi
pag. 744.

Virg. l. 6.
Enid.
Bonorum
differentiã.
Hæc etiam
à Theologis
bona natu-
ra, seu Do-
na simplici-
ter vocan-
tur.
Ista perso-
na. seu fe-
licitas quid
bona di-
cuntur.

Ab ore & calamo Chryfoftomi hæc monita funt. Atque hæc de bonis vitæ ac ftatui fupervacaneis.

§. II.

3. Conclufio.

Vita proximi in extremis laborantis pluris æftimanda, quam proprius ftatus.

a. Matth. 6. 19. v. 19. & c. 22. v. 39. b. Luc. 6. 9. v. 11.

Extrema neceftitatis indicia.

4. Conclufio.

Bonû publicû privato anteferendum.

5. Conclufio.

Ita & hîc boni Theologi fentiant.

Eleemofyna non ex alienis, nec ex malè partis danda.

Sin eadem numero, ut vestes aut bona ftabilia fuis reddenda, pauperes ea recipere non poffunt, fiquis eorum quædam fecerant

Conclufio III. Præceptum eleemofynæ de bonis ftatui neceftariis dandæ obligat fub letali culpâ, non folum in extremâ, fed etiam in graviffimâ neceftitate privatæ perfonæ, dummodo fine magnâ iacturâ ftatus id fiat. Verus amoris ordo eft, ut quifque pluris æftimet alterius vitam in extremis laborantem quam proprium ftatum. Siquidem lex divina imperat: Diliges proximum tuum ac ficut teipfum. Hinc ille qui fic diligendus eft, in extremâ inopiâ jus naturale habet, ad utendas, imò & auferendas res alterius ftatui neceftarias. Huc illud convenientiffimum: Qui habet duas tunicas, det non habenti; & qui habet efcas, fimiliter faciat. Hinc dicitur aliquis, quamquam non habeat efcas nifi ad fuâ vitæ fufcultationem neceftarias, fi tamem habeat duas tunicas, fole ftatui neceftarias, alteram harum vendere debet, ad efcas extremè famelico comparandas. Si verò veftem habeat, eamque unicam, fed pro ftatus conditione pretiofiorē, debet eidem eâ dividendâ duas inde viliores cœmere, alteram ad feipfum, alteram ad pauperem in extremâ nuditate operiendum. Extrema neceftitatis indicia videntur efle diuturnior fames, fœda nuditas, complura ulcera, deformes morbi. Hic fuccurre quocumque poteris modo: Horrendum vetus illud: Si non parviffi, occidiffi. Hebraeus epulo, non quia occidit, fed quia non pavit, torquetur.

Conclufio IV. Idem præceptum de bonis ftatui neceftariis erogandis obligat etiam in gravi neceftitate tam Reipublicæ Politicæ vel Sacræ, quam perfonæ primariæ, quæ valde neceftaria fit Reipublicæ. Eft enim bonum publicum privato anteferendum. Cum autem privatus quifque in Reipublicæ bonum vel ipfam vitam prodigere debeat, quantum magis grave damnum pro illius gravi damno avertendo tolerare debet, fi videat id aliter averti non poffe? Eadem pœne ratio eft perfonæ primariæ, à cuius incolunitate falus Reipublicæ dependet. Nam illius gravis neceftitas ad gravem boni communis neceftitatem quadam confectione extenditur.

Conclufio V. In extremâ neceftitate Reipublicæ aut perfonæ ad commune bonum valde neceftariæ, obligamur ex bonis etiam ad noftam vel noftorum vitam tuendam fimpliciter neceftariis fuccurrere, idque fub mortiferâ noxâ. Hic naturam fequimur magiftram, quæ totum parti, publica privatis anteponit, cum par utrobique urget neceftitas. Ita ut fi mihi eod loci ac tempotis vel unica fit veltis, cibus unicus, hanc tamen & veltē, hunc & cibum Reipublicæ lic extremè laboranti cogar impendere.

§. III.

Quæftio fecunda. Ex quibus bonis danda fit eleemofyna? Non ex alienis, nec ex iniquis, aut malè partis. Tua expone, non aliena. Facilis eft liberalitas è mafupio non tuo. Potest quidem & fervus exhibere ftipem, fed è fuâ non domini crumenâ, nifi dominico confenfu expreffo, vel certè, vt Theologi loquuntur, prudenter præfumpto; nifi forfan alterius extrema neceftitas expectare confenfum non poffit. Nec è bonis illicite acqulfitis laudandæ prodeunt eleemofynæ: non rapina, non furtum, non ufura, non fallacia nummaria, non donatio coacta Chrifti gazophylacium ditant. Apage has opes à pauperum ærario. Illa omnia non egenis largienda, fed dominis reftituenda funt. Non poffunt, inquis, reftitui ob infamiæ certum periculum, aut alias certè ob cauffas. Fiat igitur reftitutio per hunc ipfum eleemofynæ modum: Pecuniam furtivam pauperes in locum domini recipiant. Quod fi bona iniquè ac malâ fide funt acqulfitâ ratione datis quam accipiētis: ut fi quis alteri rem facram

vendat per fimoniam, is, qui eam accipit, dominium illis non acquirit; & hoc ipfû qui dat, in peccati penam amittit. Hinc totum hoc in eleemofynas infumendum.

Liceat hic tertiam quæftionem atterere, & uno rogatu quali per fatram, plura cõplecti, atque ita diverfos eleemofynæ rivos fub unum afpectum collocare.

Quæftio tertia. Quæ potiffimum eleemofynas impediunt fœdent, ac corrumpant?

Primum eft, ingens & turpiter conftans veftium luxus. Sanciuntur quidem leges optimæ, diverfe ftatuuntur multæ, clamant è cathedris ecclefiæ, & abominandum hunc luxum in fequuntur. Frufta omnia. Leges profani calcant, multas eludunt, conciones furdis auribus tranfmittunt. Nihil fit. Ita luxus non folum feliciter ac conftanter pergit, fed & in dies augetur. Hinc quantum plus pecuniæ in veftes expenditur, tantò minus in egenos diftribuitur. Hinc illæ voces inertiffimæ: Non habeo, non poffum. Et haberes, & poffes, fi veftitus pompam cõcereres. Obferva fures. Tuas tibi eleemofynas, fed te volente, factores ac mercatores furantur. Moderare veftitum, & non deeris, quod in ftipem largiaris.

Alterum eft, fumptuofa nimium conviviâ. Deus bone, quam multò frugalius fuit fuperius fæculum, atque hoc noftum, non veftitus folum, fed & conviviorum luxu planè perditum. Rem miriffimam audite. Anno Chriftiano millefimo quingentefimo quinto, ante annos non plures quam centum triginta, ipfis cingalibus Argentorati concionatus eft in æde fummâ Ioannes Gailer Kaiferspergenfis vir oppidò eruditus & liberi oris. Cæperat is intemperantiam & ferculorum copiam dicitis convellere. In Quadragefima, inquit, ferculorum prodromus præfulat offa; hanc ordine fequuntur affæ haleces, has fixi pilces comitantur, dein olus concifum, iftud deducit jus atrum piperatum aut pulpentum: hoc menfa fecunda excipit; ita quinque vel fex fercula ponuntur. Et cuinam, inquit, fua hic falva fit temperantia? Addit: Hoc ipfum in menfis principium fit, ubi fubinde novem apponuntur fercula. Superi! Quid iftud prodigii fuit ævo illo in principali menfâ novem fercula? Ridemus affatim. Iam opificum & ruficorum, jam textorum, cerdonum, & faratorum menfa cibatum copiofiorē oftentant, numerofofiorè fuperbiunt miffu, convivivia dant numerofofiora; duodecim, quindecim, & pluribus ferculis triumphant. En, obfecro, ante annos centenos in menfis principium novem miffus ut prodigium è fuggellu proclamantur. Vixiffet hic ecclefiæftes noftro hoc ævo, hem quale prodigium dixiffet, fi in ditioris fcribæ, aut pedarii lenatoris, aut dynaftæ non ditiffimi, menfâ fpectaffet ipfa quinquaginta à foco fumantia fercula, & totidem fecundæ menfæ pateras bellariis & tragœnatis diftinctas! Quam portò portentorum

Lernarum dixiffet Kaiferspergenfis, fi in menfâ unius alicuius Baronis ipfa trecenta fercula numeraffet. Prodigiofam hanc extremè & prodigam infaniam noftum hoc ævum fpectavit. Hęc illa patrimoniorum & eleemofynarum vorago eft.

Magnâ olim Romæ penuriâ convivium dabat Auguftus Imperator convivis Deorum ac Dearum habitacumbentibus. Poftero die clamatum eft publice, Deos omne frumentum comediffet. Hic pœne idem vociferandum. Stipem & eleemofynas fere omnes fepiffime devorant convivæ. Nam poft tam lautâ & fumptuofâ conviviam, plerumque fatua fequi folet parifimonia, quæ tum demum rei familiari egregie confultum credit; fi fuæ pauperibus fportulæ negentur. Conviviorum luxus, eleemofinarum interitus.

Tertium eft, priori non multum abfimile. Rapinâ palliatâ, & fpeciem honeftatis mentientes. Inter rapinâs numerandum, domefticos famulos & ancillas, ceteram res,

Extrema neceftitatis indicia videntur efle diuturnior fames, fœda nuditas, complura ulcera, deformes morbi. Hic fuccurre quocumque poteris modo: Horrendum vetus illud: Si non parviffi, occidiffi. Hebraeus epulo, non quia occidit, fed quia non pavit, torquetur. Conclufio IV. Idem præceptum de bonis ftatui neceftariis erogandis obligat etiam in gravi neceftitate tam Reipublicæ Politicæ vel Sacræ, quam perfonæ primariæ, quæ valde neceftaria fit Reipublicæ. Eft enim bonum publicum privato anteferendum. Cum autem privatus quifque in Reipublicæ bonum vel ipfam vitam prodigere debeat, quantum magis grave damnum pro illius gravi damno avertendo tolerare debet, fi videat id aliter averti non poffe? Eadem pœne ratio eft perfonæ primariæ, à cuius incolunitate falus Reipublicæ dependet. Nam illius gravis neceftitas ad gravem boni communis neceftitatem quadam confectione extenditur. Conclufio V. In extremâ neceftitate Reipublicæ aut perfonæ ad commune bonum valde neceftariæ, obligamur ex bonis etiam ad noftam vel noftorum vitam tuendam fimpliciter neceftariis fuccurrere, idque fub mortiferâ noxâ. Hic naturam fequimur magiftram, quæ totum parti, publica privatis anteponit, cum par utrobique urget neceftitas. Ita ut fi mihi eod loci ac tempotis vel unica fit veltis, cibus unicus, hanc tamen & veltē, hunc & cibum Reipublicæ lic extremè laboranti cogar impendere. §. III. Quæftio fecunda. Ex quibus bonis danda fit eleemofyna? Non ex alienis, nec ex iniquis, aut malè partis. Tua expone, non aliena. Facilis eft liberalitas è mafupio non tuo. Potest quidem & fervus exhibere ftipem, fed è fuâ non domini crumenâ, nifi dominico confenfu expreffo, vel certè, vt Theologi loquuntur, prudenter præfumpto; nifi forfan alterius extrema neceftitas expectare confenfum non poffit. Nec è bonis illicite acqulfitis laudandæ prodeunt eleemofynæ: non rapina, non furtum, non ufura, non fallacia nummaria, non donatio coacta Chrifti gazophylacium ditant. Apage has opes à pauperum ærario. Illa omnia non egenis largienda, fed dominis reftituenda funt. Non poffunt, inquis, reftitui ob infamiæ certum periculum, aut alias certè ob cauffas. Fiat igitur reftitutio per hunc ipfum eleemofynæ modum: Pecuniam furtivam pauperes in locum domini recipiant. Quod fi bona iniquè ac malâ fide funt acqulfitâ ratione datis quam accipiētis: ut fi quis alteri rem facram

ceteramque, familiam præparcè, fordidèque nimis alere; pennisulcas iis tam tenues dare, ut nonnunquam vix inde sibi calceos aut vestimentorum aliquid parent, cibos iis non multò meliõres quàm canibus apponere, offam penitus exoculatam, lavatrinam diceres, carnes bubulas rarissimè, easque non nisi fœtidâs, aut ferinam vermibus bullicem obtrudere: quotidie in talibus mensis tam prandii quàm cenæ caput est olus acidum; panis, si colorem, si pondus, si faciem totam videas, terram æmulatur, adedò ater, ponderosus, asper est. Ita subinde cives opulenti, ita nonnunquam viri nobiles in suis ædibus familiam pascunt, cibos aut malè fordidèque coctos, aut eâ ponunt parsimoniâ, ut nec fami satis responderi possit. Hinc domestici ob cibum tam parvum aut fordidum, ob pensionem tam tenuem pessimas docentur artes, & ad furandi licentiam adiguntur.

A est, det operam, ut misericordiam instanter efficiat, ne quod vult & potest, differendo non compleat. Da ergo celeriter, da largiter. Hoc ipsum est accipere, Deo donare.

Greg. Nazianz. orat. 16.

CAPVT V.

Aliæ iterum quæstiones solvuntur.

SOLEM jam ortum, ut in fabulis est, Nox interrogans: Cur, inquit, tanto legitimo impetu totum hemisphærium subitâ, eâque copiosissimâ luce collustras? An non rectius faceres, & tibi mihiq; melius consuleres, si paulatim radios tuos explicares, & ita me paulò urbanius fugares? Sol proptèr respondens: Non miremur, inquit, fuliginosa & noctis verba fundere: Nox es, quæ plurima ignores. Cum voluntas dandi & facultas conveniunt, non invita comitatur velocitas. Quod donare potuit & distulit, plene voluntate non dedit. Donationis celeritas pronæ voluntatis argumentum est. Munus tardum plerumq; amarum, nec sine tristitiâ venit. Vide, obsecro, quanto impetu fontes scaturiant, venti procurrant, orbis cælestes in gyrum se volvant, gentis humanæ bono. Beneficiû quantum velocius, tantò etiam lubentius, quantum autem lubentius, tantò etiam liberalius datur. At quantum liberalius tribuitur, tantò gratius accipitur, tantò jucundius retinetur. Ita Nox evanuit.

In hoc liberalitatis sacræ themate quæstiones scitu necessarias discutere cepimus. Responsum est ad quæstionem tertiam. Epilogus responû fuerat, hoc genus beneficii non differendum. Iam porrò quæstionem quartam, & cum eâ cõnexas hoc capite subjungemus.

§. I.

Quæstio quarta. Quid juris hac in re habeat materfamilias, num ea possit eleemosynas dare marito non prius consulto? Ex accidenti loquuntur, fas est uxori modicum aliquid auctoritate suâ dispensare, cum id loci consuetudo permittat, nec eâ in re maritus prohibere censetur, quòd aliæ ejusdem loci & conditionis matronæ, aut etiam innuptæ, passim facitare consueverunt. Res certa; quamdiu de contrariâ mariti voluntate non expressè constat. Præterea licet uxori stipem facere ad damnum sive corporis, sive animi, cum à se, tum à viro familiæque avertegdum: prout fecisse Abigælem fasti Regum testantur. Idem illi licebit si familiam administrare, aut vicem viri esse jubeatur; si maritus domo abiens, si æger, si amens sit. Deinde per se jus fasque uxori est, etiam marito repugnante quâtalvis eleemosynas dispensare, de bonis, ut vocant, paraphernalibus, iis scilicet, quæ, cum nuberet, eximia sibi propriæque reservavit. Quemadmodum de iis quoque, quæ ipsi jam nuptæ per hæreditatem, perque donationem obvenerunt. Item de iis, quæ per suam ipsâ industriam lucrata est, modò ea sustentendis matrimonii oneribus non ita sint necessaria, ut familia liberique illorum profusione depauperentur.

An materfamilias possit dare eleemosynas marito non prius consulto?

Quid si autem vir dives diserte prohibeat uxori stipem largiri, nolique à conjugè suâ fieri, quòd aliæ id loci faciunt? Quid hîc uxor? num obsequi cogetur? Dissentiunt hîc viri magni. Censent aliqui parandum viro, idque tutius fore. Sed rectius alii jus istud uxori permissum arbitrantur, neque enim viro minus æqua præcipienti obtemperandum. Quod & ratio suadet. Obligatus enim est vir uxori ad præstantam pro statu & opibus decentem sustentationem; hæc autem non solum complectitur congruentem vicium, vestitum, famulatum, sed etiam recreationes, eleemosynas, donationes honestas, & hoc genus alia, quæ ceteris ejusdem loci feminis communiter permittuntur: neque uxorem jure hoc communi potest privare, siquidem talis consuetudo, non secus quàm privilegium, jus tribuit.

Leon. Less. l. 2. de iure & Inst. c. 12. dub. 14. Suarez, Becanus, Gregor. Valentia, & alii cum illo.

Em. c. 6. v. 10. 1. Tim. c. 5. v. 8. 1. Jac. c. 5. v. 8. v. 7.

Chryst. 10. 4. in ep. 3. ad Cor. ho. 17. mibi pag. 789.

Eccli. c. 34. v. 24. Chryst. 10. 4. in de divinis v. 10. mibi pag. 789.

MAR... ELIC... CA... VI... VII... VIII... IX... X... XI... XII... XIII... XIV... XV... XVI... XVII... XVIII... XIX... XX... XXI... XXII... XXIII... XXIV... XXV... XXVI... XXVII... XXVIII... XXIX... XXX

Expedi omnino familiæ ut & uxof argenteam habeat manum, quam egenis porrigat. Discat à matre filia miseris succurrere, discat non faciem fucare, non caput ornare, non vestes sartori dicitare, non eleganter ac scitè saltare, sed largè stipem erogare; discat æmulari charismata meliora. Illud Domini frequentissimè sibi occentari audiat: *Misericordiam volo, & non sacrificium.* Qui, quod vult Deus, Deo negat, à Deo sibi, quod desiderat, vult negari. *Deus petit, ò homo, sed tibi, non sibi,* ait Chrysológus: *humanam petit misericordiam, ut largiatur divinam. Est in calis misericordia, ad quam per terrenas misericordias pervenitur. Vox regis est: Domine in cælo misericordia tua. Dicens causam in iudicio Dei, patronam tibi misericordiam, per quam liberari possis, assume. Qui de patrocinio misericordie certus est, de veniâ sit securus, de absolute non dubitet. Misericordia solum causam prævenit, anticipat cognoscere, sed etiam sententiam revocat, absolvit addictos. Quod Ninivite probant, quos jam sententiæ subiectos, pene traditos, ad victimam stantes, morri deditos, misericordia sic rapuit, sic remittit, sic prævenit, ut maluit Deus mutare sententiam, ne quid misericordie negaret. Stabat quidem & tunc pro causâ jejunium, aspergebat cineres, sternebat cilicium, dabat gemitus, fundebat lacrymas & quod non poterat excusare verbis: lacibus temperabat, sed non valuisset emendare sententiam, nisi perorans misericordia subvenisset. Misericordia & peccatores liberat, & restituit sanctos.*

Matth. c. 9. v. 13. Per. Chrysol. hom. 8. mibi pag. 27. propus sin. Psal. 35. v. 6.

§. II.

Bonorum discrimen.

De quibus bonis filiusfamilias potest dare eleemosynam.

Complures hic & subtiliores exoptinunculas Theologus relinquimus.

Quæstio quinta, Quid adolescentibus, filiisfamilias, juvenibus, & sibi quos parentum aut tutorum imperia etiamnum coercerent, hac in re licitum, an & ipsi eleemosynas dare queant? In luce res erit, si bonorum assignemus discrimen. Sunt bona, quæ Castrensia, sunt quæ Quasi castrensia, sunt quæ Adventitia vocari solent. Castrensè peculium appellamus, quidquid in bello solet acquiri: præterea tam parentum quam aliorum dona, quæ filio, ad bellum eunti conferuntur, demum ea etiam quæ in obsequiis ac palatiis principum comparantur. Peculium Quasi castrensè nominamus illud, quod cum reverà tale, non privilegium tamen peculii Castrensis sortitur: quod nomine titulove fit triplici; Clericatus, Officii publici, Regiæ donationis. Peculium Adventitium vocamus, quod aliunde filio, dum parentum bonis non sustentatur, vel industria & labore, vel fortunâ & donatione obvenit. Ex his ergo tam Castrensibus, quam Quasi castrensibus, & adventitiis bonis filiusfamilias liberrimè potest eleemosynas præbere. Hinc ephები aulici, adolescentes Clerici, stipendio publico conducti, ejus, quam merentur, pecuniæ domini sunt, adeoque illam in pauperes, ut volunt, dilargiri possunt. Hoc jure tamen cerdones, fabri, lapidicæ, carpentarii, sartores, & vulgus reliquum, tirones opificum non gaudent.

Quod si filiusfamilias summam notabilem patrum aut matrum opum occultè sibi usurpet, aut ad studia honestosque usus concessam, ludo, luxu, comotatione prodigat, is non modò mortiferè peccabit, sed per se obligabitur etiam ad restitutionem vel parentibus, vel, si istis nequeat, in divisione patrimonii cohæredibus faciendam.

Porrò si parentes non obstant, quò minus filii, qui litteris vacant, suas habeant crumenulas, unde panem niveum, filigineum aut dulciarium, unde pomivarium genus, unde merendulas, unde scitamenta & cupedias possint emere; non etiam obistere debent, quò minus filii ex illis marsupiis depromant eleemosynas: Hoc valetudini salubrius, hoc moribus, hoc animo longè fiet consultius. Ita hi adolescentescularum alumni vel expresso, vel certè tacito

A parentum consensu stipis aliquid in egenos derivare poterunt. Imò parentes rectissimè facient, si liberis hoc ipso nomine æris aliquid committant, ut eos vel etiam hoc modo ad pauperes juvandos affuefaciant.

Frustra hæc, inquis, & actum agent. Nam adolescenti pecuniam committere, est felilapidum aut aruinam, vulpi gallinam, lupo oviculam credere. Non dissentio. Ergo adolescentibus aut nihil pecuniæ, aut prorsus cautè committendum, idque in hunc usum tantummodò, ut vel indolis experimentum fiat, aut bonis moribus incitamentum accedat.

Atque in hac quidem quæstione, quoniam eleemosynas largiri debeant universè hoc statuimus. I generatim qui aliorum imperiis ita subsunt, ut ipsi nullum nec dominium, nec administrationem bonorum habeant, à præcepto eleemosynæ dandæ immunes sunt. Huic autem eidem præcepto sunt obnoxii omnes ii, qui bonorum aut recule quantumvis exiguæ, dominium & liberam administrationem habent. Idque etiam non Christiani sint. Nam hi læge hæc naturali divinæque vincuntur.

Hæc illa mercatura est nobilissima, de quâ facundè Chrysofomus: *Bona, inquit, negotiatio eleemosynas, mundine profectò mirabile, parvo emere, magno vendere. Has nobis mundinas Deus proposuit: Modico eme, quod magno vendas in futuro sæculo: eme panis fragmento, vili vestimento, frigide poculo: Amen dico vobis (inquit mercatura doctor) non perdet mercedem suam. Si calix aquæ dignus est mercede; data vestimenta, data pecuniæ mercedem non sortientur multò majorem? dum hæc mundina durant, demum eleemosynas salutem emanant.*

§. I II.

Quæstio sexta multiplex: Cur iste dat stipem, & ille alter non dat? Cur bene nummati & magnis fortunis non raro minus dant, quam tenuis fortunæ homines, & à nummis minimè copiosi? Cur plerique omnes in egestate sumus, cum egenis dandum est? Quomodo quis celerimè potest fieri dives? Quomodo Ecclesia Romana excrevit ad tantas divitias? His singulis & aliis talibus hic ordine respondebimus.

Primum erat: Cur iste dat stipem, & ille non dat, tametsi abundet? Eleemosynas dare, singulare Dei donum: divina gratia est; hanc Deus æquissimis iudiciis uni concedit, non concedit alteri. Paulus Macedonas ab eleemosynis laudaturus: *Notam, inquit, facimus vobis fratres, gratiam Dei, quæ data est in Ecclesiis det. Macedonia, quod in multo experimento tribulationis abundavit in divitiis simplicitatis eorum. Quia secundum virtutem (testimonium illis reddo) & supra virtutem voluntarii fuerunt.* En, inquit Chrysofomus, ut non extollantur, tantæ liberalitatis opus gratiam vocat, & triplices Macedonum laudes conjungit, quod afflictiones strenuè ferant, quod misereri sciant, quod in paupertate largissimas eleemosynas exhibeant. Nam sicut magna afflictio magnum gaudium, ita multa paupertas multas divitias peperit eleemosynas. Non enim mensurâ dantium, sed voluntate exhibitium liberalitas estimatur. Macedonibus non solum non obstitit ad liberalitatem paupertas, sed & occasio fuit exumandæ, quemadmodum afflictio letandi: quò enim pauperiores erant, hoc liberaliores & alacriorum stipem exhibebant.

Itaque si quæras, Cur isti & illi pauperes juvant, alii eosdem potius spoliant? Hoc habeo dicere, insignem Dei gratiam esse animum proum, & facilem ad dandum. Hunc quisquis habet, Deo gratias reddat; quisquis eo caret, id gratiæ à Deo exèpostulet.

Alterum: Cur stipem sæpe parcius dant homines opulenti, quam plebii & malè nummati? Hic Chryso-

Chryf. in 2o. in Math. ubi pag. 474.
 Quod diuites non deat eleemofynam non est iudicandum.

Chryfostomus respondet: Sed ille, inquit, ac ille auri talenta non pauca possidet, nec aliquid pauperibus prebet. Et quid hoc tua interest? imò verò intrabilior ac venerabilior videberis, si, cum pauper sis, benignior ac liberalior eris. Tu non ad illos, sed ad communem omnium dominum respicias, qui non habebat, ubi caput reclinareret. Cur igitur talis, inquit, id non facit? noli alium iudicare, sed teipsum ita redde laudabilem, ut omnem merito accusationem posses effugere. Si ad homines respiciendum est, illos, non illos imitare. Sed istos, cheu, non imitatur, & illos temerè iudicamus, sic malâ fide solvimus, quod Deo debemus.

Sophronius in praef. epistolae, cap. 184. in his pag. 105.

Sophronius iter suum commemorans: Alexandria, inquit, ad Ioannem Abbatem reuissimus virtutis admirandæ, commiserationis maximæ senem, qui iplos octoginta annos religioso habitu Deo seruit. Ab hoc quidam e rusticâ plebe aureum sibi commodari petiit. Ioannes ab auro pauperimus continuò ad vicinum monasterium litteras dedit, & aureum exacto mense restituendum impetravit. Post elapsam iam biennium Ioannes hominem monuit, æs alienum redderet. Cui agricola: Venerande Domine, inquit, non possum; testem appello Deum: sed seruitium & quidquid laborum vis impera, promptus exequar. Igitur tu meo, inquit Ioannes, consilio pare, & cum ab aliis laboribus vacas, huc redi, & pro me precare, toties à me argenteum reportaturus. Rusticus in conditionem pronissimus quotidie se seni stritit, & toties absoluto precationum penso, non argenteum solum, sed & cibum ac panes familiæ deferendos accepit. Cum istud vigehes quater fecisset, viginti quatuor argenteos à sene sigillatim acceptos, hoc est, aureum, seni reddidit, ita ære alieno exiuit. Superil quæ nova hæc nomissis expungendi ratio, accipere, ut possis reddere! Ita nos sanè à Deo accipimus, sed heu! accepta aut omnino non reddimus, aut malâ fide. Pecuniam Deus manibus nostris ingerit: Hanc mihi per meos redde; hoc tibi dono, ut tu meus definas esse debitor, reddendo. Neque sic quidem officium facimus, fatui & improbi debitores.

§. IV.

Tertium. Cur plerique omnes in egestate sumus, cum egenis dandum est? Deus à suis olim victimis sibi voluit offerri, & diuersis animantibus petitas. Has subinde turpis auaritia impeditit, caustata sibi deesse sumptus in eiusmodi sacrificia. Hinc Isaias cum exprobratione questus: Et vos, inquit, qui dereliquistis Dominum, qui oblitus estis montem sanctum meum, qui ponitis Fortune mensam, & libatis super eam. Hieronymus de hoc sacrificij genere: Est, inquit, in cunctis uerbis, & maxime in Ægypto idololatriæ vetus consuetudo, ut ultimo die anni ponant mensam refertâ satri generis epulis & poculum multo mixtum, vel præteriti anni vel futuri fertilitatem auspicantes. Hoc autem faciebant & Israëlita omnium simulacrorum portenta venerantes. In horum cultu nemo expensas obiciebat: cum verò diuinis libaminibus aliquid impendendum fuit, tenuitatem rei familiaris plurimi exculabant.

Ita prorsus Christianorum non pauci agunt, fortunæ mensam ponunt. Cum struenda sunt conuiuia, sat nummorum est; cum vestes ad luxum concinnandæ, sat nummorum est; cum lauta suppellex adornanda, sat nummorum est; cum numerosi famuli, cum alædi canes & equi, sat nummorum est; cum fautores comparandi, cum aliqui muneribus corruppendi, cum jam antè diuites donis conciliandi sunt, sat nummorum est; cum Lubentia ac Voluptati litandum, non minus nummorum satis est; ubicunque ostentationis negotium agitur, sat semper nummorum est;

Tom. II.

cum autem egenis dandum est, hic exhausti sumus, heu nihil nummorum est. Ita mensam fortunæ ponimus, aram Deo dicatam sacrificiis nudam destituimus; ad pleraque omnia abundamus, in eleemofynis dandis multoties nos egestas tenet. Quod impavidè Chryfostomus exprobrans: In ventrem, inquit, ac temulentiam, & gancam sumptus faciens: usquam paupertatis meministi; ac cum subleuanda cuiuspiam paupertas est, quovis egenior existis.

Quartum. Quomodo quis celerrimè possit fieri diues? Romanus sapiens opatissimam direfscendi artem traditurus: Quid in longum, inquit, ipse te differes, cum fieri pessus statim diues? Representat opes & sapientia, quas illi tribuit, cui superuacuas facit. Atque ut Lucillum artificij pronissi cupidum reddat: Docebo inquit, quomodo fieri diues celerrimè possis, quod valde cupis audire. Nec immeritò, ad maximas te diuitias compendariâ ducam. Quantulumque est, satis erit, si quidquid deerit, id à nobis petierimus. Nihil enim interest, utrum non dâ fideres, an habeas. Summa rei in utroque est eadem. Nec illud præcipio, ut aliquid natura nos; & contumax est, non potest vinci, suum possit: sed ut quidquid naturam exegit, scias precarium esse, non necessarium. Esurio: edendum est. Vtrum verò panis sit plebejus an siliquicus, ad naturam, nihil pertinet. Illa ventrem non delectari vult, sed impleri. Sitio: virum aqua sit ex lacu proximo excepta, an ea quam vultâ nive clusero, ut rigore refrigeretur alieno, ad naturam nihil pertinet. Illa hoc unum iubet, sitim extinguat. Vtrum sit aureum poculum, an crystallinum, an murrinum, an Tiburrinus caliculus, an manus concava, nihil refert. Finem omnium rerum spectat, & superuacua dimittit. Rames me appellat, ad proxima queque tendatur manus: ipsa mihi commendabit, quodcumque comprehendere. Nihil contemnit esuriens. Sed quid faciunt, sed inquit, decipere est, docere paupertatem, cum diuitias promiseris. Ita tu pauperem iudicas, cui nihil deest? illum non iudicas diuitem, cuius diuitie desinere non possunt? Num habere malis multum, an satis? Qui multum habet, plus cupit: quod est argumentum, nondam illum satis habere. Qui satis habet, consecutus est, quod nunquam diuiti contingit, finem. Numquam parum est, quod satis est. Numquam multum est, quod satis non est. Quod natura satis est, homini non est. Inuentus est, qui concupisceret aliquid post omnia. Neminem pecuniâ diuitem fecit: imò contra nulli non maiorem sui cupiditatem incusit. Quæris, quæ sit huius rei causa? Plus incipit habere posse, qui plus habet. Ipse, si mihi credis, pauper est. At ille qui se ad id, quod natura exigit, composuit, non tantum extra sensum est paupertatis, sed etiam extra metum. Nam quod ad illos pertinet, apud quos falsò diuitiarum nomen est, sic diuitias habent, quomodo habere dicuntur se. Nam illa nos habet. E contrario dicere debemus: Ferris illum tenet. Eodem modo dicendum est, Diuitie illos tenent. Nihil ergo monuisse te malum quam hoc, quod nemo monetur satis: Vt omnia naturalibus desideriis metiaris, quibus aut gratis satisfiat aut paruo. Tantum misere vitia desideris noli. Ambitiosa non est fames: contenta est desinere; quo desinat, non rimis curat. Infelicia luxuria ista tormenta sunt. Quærit ea, quemadmodum post saturitatem quoque esuriat, quemadmodum non impleat ventrem, sed faciat; quemadmodum sitim primâ portione sedatam reuocet. Id actum est ab illo mundi conditore, qui nobis vitandi iura descripsit, ut salui essemus, non delicati. Ad salutem omnia parata sunt & in promptu: delicis omnia miserè ac sollicitè comparantur.

Ars ergo ditescendi præclarissima est, superflua non quærere, ultra necessaria non desiderare, modico contentum vivere. Discamus hanc artem, & numquam deerit, quod satis est.

Quomodo autem Ecclesia Romana ad diuitias tanta excreverit, ultimo loco quærebatur. Non aliter profectò quam Eleemofynis. Soter decimus tertius à Petro Romanus Pontifex non solum crescentem

Chryf. in epist. 2. ad Cor. ho. 19.

Senec. epist. 17. in fine. & ep. 119. mit.

Aqua aut vinum in vase circudari solet, ut frigus inae accipiat. Hoc die etiam cum damno valguis.

Ecclesia Romana eleemofynis ad maximas excreuit diuitias.

R 3

Part. 1. c. 9. Vide Ensch. l. 4. c. 23. Anno 175. eodem Casar. Baron. 10. 2.

sensim Ecclesiam optimis consiliis recit, sed etiam largi-
simis eleemosynis variè laborantem suffulit, ut su-
pra demonstratum est. Soteris sacram liberalitatem
ubivis locorum pauperes Christiani, sacrorum inopes
ministri, præcipuè verò ad metalla damnati, insigniter
sunt experti. Nam Soter longissimè diffitas Ecclesias
non litteris modò erexit, sed & pecuniis sublevavit.
Dionysius Corinthiorum Episcopus affirmat, hæc li-
beralitatè officia ab incunabulis adolevit, se cum Ec-
clesiâ. Nec immeritò miremur tantam opum abun-
dantiam Ecclesiæ principi jam ab ejus exordio colla-
tam, ut ea non tantum sufficeret ad pauperes Romæ
alendos, sed ad alias etiam remotissimas orbis Ec-
clesias fovendas.

Chrysol. hom. 8.

Soteris inegenos liberalitatem alii ordine secuti.
Laurentius eâ mente præditus Valeriano Cæsari opes
sacras inhiant: Frustra es, inquit, nam seculatates Ec-
clesiæ, quas requiris, jam manus pauperum in caelestes thesauros
deportaverunt. Manus pauperis, sicut Abrahe, gazophilacium
Christi, thesaurus celi. Ergo Ecclesiæ primæ divitias
pepererunt. Eleemosynæ. Proximus ad opes gradus
est inopes jurare.

§. V.

Ambros. 10. 5. h. 1. de of-
fic. c. 11. c. 25. mibi
pag. 494. si-
ne capitis.

Quæstio septima: Cur in supremo judicio de
eleemosynis sententia peculiaris ferenda? Am-
brosius caularum aliquid attingens: Bona, inquit, mi-
sericordia, quæ & ipsa perfectos facit, quia imitatur perfectum
patrem. Nihil tam commendat Christianam animam quam
misericordia; neque quisquam magis beatus quam qui intelli-
git super pauperis necessitate. Hinc Bibhiorum phrasi Ju-
stitiæ nomen obtinet misericordia. Hæc enim ad om-
ne virtutum genus adipiscendum insigniter facit, &
cælum referat non fallaci clave. Oportet quantum melius
est, clamare Ambrosius, salutem habere sine pecuniâ, quam
pecuniâ sine salute?

Leo ser. 5. de
collectis mi-
hi pag. 16. In judicio
probi in
operibus
benevolen-
tiæ lauda-
buntur, re-
probi ve-
rò paupe-
ribus mi-
sericordia
denegata
objicie-
tur.

Sed ad hanc ipsam quæstionem disertissimè bea-
tus Leo respondens: Cum venerit filius hominis, inquit, in
majestate sua, & sederit in throno gloriae suæ, & congregatis
omnibus gentibus bonorum & malorum fuerit facta discretio,
in quo laudabuntur, qui ad dexteram Dei stabunt, nisi in operi-
bus benevolentiae, & charitatis officii, quæ I E S U S Christus
sibi impensa reputabit? Quoniam qui naturam hominis suam
fecit, in nullo se ab humana, humilitate discrevit. Sinistris ve-
rò, quid objicietur, nisi neglectus dilectionis, duritia inhumani-
tatis, & pauperibus misericordia denegata? quasi nec alias
virtutes dexteri, nec alias offensiones habeamus sinistri. Sed illo
magno summoque judicio tanti estimabitur vel largitatis be-
nignitas, vel tenacitatis impietas, ut pro plenitudine omnium
virtutum, & pro summa omnium commissorum, & pro unum
bonum isti introducantur in regnum, & per unum malum illi
mittantur in ignem æternum. Nemo igitur, dilectissimi, sibi
blandiatur de ullis bonæ vitæ meritis, si illi desuerint opera
charitatis.

Chrysol. to. 5.
ho. 33. ad
pop. Antio.
mibi pag.
216. c.
199.

Quæstio octava: Quæ demum ars omnium quæ-
stiosissima? Num mercatura? Scimus: piper parit
pecuniam. Num usura? Quæ dormiendo nummos
cudit. Num medicina? Notum: Dat Galenus opes,
Num Jurisprudencia? Quæ pauculas pagellas non
rarò multis vendit aureis. Num gemmarum mango-
nium? quod sæpius multa philippcorum millia simul
trahit. Num ars typographica? Belgium certè typo-
graphos monstrabit ditissimos. Quæstioni politæ
Chrysolomus respondens: Ars, inquit, est eleemosyna,
& omnium artium quæstiosissima. Si enim proprium est artis,
ad aliquam utilitatem pervenire, eleemosynâ verò nihil est
utilius, clarum est profectò quod & ars, & omnium artium
est optima. Non enim nobis conficit calcamenta, neque vesti-
menta contexit, neque has luteas domos edificat, neque vestim-
entam ministrat vitam, ex mortis manibus eripit, & in utrâ-
que vitâ claros exhibet, & mansiones edificat, in celis, & æ-

Chrysolomus

terna parat tabernacula. Atque si des panem, eum habens sa-
lum, ad perfectionem artis pervenisti. Melius est hanc scire,
quam esse regem, & diademate coronari. Hæc & Sophists &
oratoribus te potentiorè facit. Hæc te docet, quomodo possis Deo
similis fieri, quod est omnium summa bonorum. Hæc Christi ad-
stat tribunali non tantum patrocinans, verum & ipsi persua-
dens iudici, ut reo patrocinium præstet, & pro eo sententiam
ferat, & licet milles peccaverit, coronat, & victorem pro-
mulgat. Et hoc super omnia discat homo, quoniam & hoc est
homo. Nam eleemosyna facit hominem esse hominem; imò
Deum. Est ote misericordes sicut pater vester.

Luc. 11. c. 38.

Quæstio nona: Cur obsecro Deus sic urget elec-
mosynas? Suam Deus gloriam in rebus omnibus &
nostram utilitatem spectat. Cum autem è virtutum E virtut
choro vix ulla homini Christiano sit utilior miserico-
diâ, seu sacrâ liberalitate, hanc ideo potissimum no-
stro bono expetit. Sed liceat hic vicissim quaerere, E virtut
Cur Deus pecudes & bruta animalia tam sollicitus
curat? jumenta statò tempore ab omni opere vult fe-
riari, os bovi trituranti alligari non vult: Numquid de
de bobus cura est Deo? Est sanè, & vel ideo potissimum, E virtut
quia mutæ animantes sibi necessaria non possunt pe-
tere, Deus ipsarum actor & caussidicus peti. Tales
omnino sunt pauperes sapissime; calamitates, angu-
stias, necessitates suas exponere vel non possunt, vel
non audent, aut certè non sinuntur loqui, quod in
rem suam est. Impudentiores aliqui inter modestos
pauperes non numerandi; lolium sunt, non miscendi
tritico. Ceteri pauperum velut boves aratores sunt,
quos quotidianus fatigat labor. De his profectò bobus
cura est Deo.

E virtut
choro ho-
mimi no-
est mior
miserico-
diâ.

1. Corin. c. 9. v. 9.

Neque verò dubium, quin multa millia hominum Pauper
egenorum nullam egestati suæ causam dederint, sed à omnib
pauperibus parentibus pauperes, & patrimoni omni-
inopes sint nati. Hi manu vitam duròque tolerant la-
bore. Itaque paupertas eorum non ab otio aut luxu,
sed à divino permisso ac iusto est. Quos enim amat
Deus, eos & castigat. Hinc magistrâ paupertate innu-
meri vitam agunt vitiorum expertem, sceleris puri, di-
vinis oculis probati sanctique. Atque ideo tanquam
singulares Dei amici observandi, & modis omnibus
juvandi sunt.

Pauper
nae dicit
modis
juvandi.

Virtu
mco
dat

§. VI.

Porrò eleemosynæ non tantum pauperibus necessa-
ria, quam ditioribus sunt fructuose. Eleemosyna
verissimè plus prodest danti quam accipienti. Quod
Abraham non ignorabat. Hinc peregrinum cum duo-
bus aliis excepturus: Domine, inquit, si inveni gratiam in
oculis tuis, ne transeas servum tuum: sed asseram pauculum
aque, & laventur pedes vestri, & requiescite sub arbore. Po-
namque buccellam panis, & confortetur cor vestrum. Hac ani-
mi submissione peregrinos loqui decuisset: illi enim
beneficium erant accepturi, quod in eos ab Abraha-
mo collatum est. Verum Abrahamus non nescius
eleemosynas plus prodest danti quam eroganti, sa-
pienter prævertit, occurrit, adoravit, rogavitque sedulo,
ut sibi patereut bene fieri. Eleemosynâ profectò
plus prodest eam expendenti quam recipienti. Veritas
id affirmat: Beatus dare quam accipere.

Eleemo-
nae dicit
bus tant
fructuose
Gm. c. 11. v. 3. c. 19.

Ad 1. c. 11. v. 31.

Quod præci Patres mentibus nostris altissimè im-
pressum cupiebant. Hinc illi toties & tam contentè
vociferantur: Cum eleemosynam das, magis accipis
quam das. Ambrosius aperitissimè Beneficium largientis, Ambros
inquit, præbenti magis permanet quam suscipienti. Nam mi-
sericordia quidem ad indigentem pervenit, gratia autem mul-
tiplicat & mercedis permanet tribuenti. Esurienti dedisti panem: Quis pro
ille quidem passus est & refectus, sed ad te redit, quod dedisti
cum fructibus & usuris. Quod si difficile putas, considera fru-
mentum, quod seminatur in terrâ, si non ad seminantis potius incredas
quam ad suscipientis lucra cedit: ita etiam cum cibum tribuis
tur tribuenti

Ambr. 10. 11. serm. 81. mibi pag. 802.

Quis pro
multiplicat
incredas
permanet
tribuenti

in indigentibus, cum multo sanore divinae gratiae restituatur in posterum. Sit ergo tibi finis agriculturae hujus, initium celestium sationum. Nec aliter Chryostomus: Est, inquit, eleemosyna, cum de proposito, cum de liberalitate, cum abunde sit, cum te non tam dare ceses quam accipere, cum quasi lucrantem te, non quasi amittentem consideres: quoniam quidem nisi sic existimaveris, non est gratia. Non est equale lucrum vobis & pauperibus. Nam vos quidem si dederitis, ea dabitis, quae & brevi tandem volentes volentes resignabitis, aliique cedetis: quae vero vicissim recipitis, admodum magna, imò multo majora sunt. An non hic vobis est animus, ut existimetis vos dando accipere? Nemo contriviat nisi qui seipsum ita disposuerit, tanquam magis accipiat quam det, tanquam immensa lucratur, tanquam beneficium magis capiat quam largiatur. Neque enim simpliciter dare, eleemosynam est facere, sed prompto alacrique animo dare, ut eum decet, qui gratiam accipit. Quidam reges sibi adoptantes, non putant se magis dare quam accipere. Adopta tu Christum, & habebis plurimum securitatis. Eisdem proflus animi Augustinus: Noluit Deus, inquit, ut perdas divitias tuas, sed ut locum illis mites. Modò si animus tuus intraret in domum tuam, & inveniret te in locum humido possuisse frumenta, daret tibi humido consistium: scater, perdis quod cum magno labore collegisti; in loco humido possidisti, paucis diebus ista putrescunt. Et quid facies? Leva in superiora. Audires amicum suogentem, ut frumenta levares de inferioribus ad superiora, & non audis Christum monentem, ut thesaurum tuum leve: de terra ad celum, ubi non hoc tibi reddatur, quod servas, sed servas terram, accipias celum; serves mortalia, accipias aeterna.

A catur. Hinc Deo charior, qui Deo similior, familiarerem facit misericordia.

CAPVT VI.

Viginti quinque eleemosynarum fructus summam explicantur.

Magnificè dixit Nazianzenus: Fac calamitosa sis Greg. Naz. Deus, Dei misericordiam imitando. Hoc est omnium orat. 16. de laudatarum virtutum praestantissima, haec est felicitatis copiam pauperum mes, haec asidet Deo, & magna est cum ipso necessitudine conjuncta. Magna profecto laus à tali manu & calamo. Divinum aliquid haec virtus habet. Ecquid sublimius quam egenti Deum fieri? Facit hoc liberalitas: imitatione in Deum transit. Dei beneficio secleratis sol oritur, pluviae stillant, fontes fluunt, segetes surgunt, plantae germinant, arbores abundant, aëre avibus, aquae piscibus frequentantur, pecudes crescunt omnia in alimoniam humanam: Deus etiam ingrattissimos paciscit. Ad indolem hanc divinam proximus accedit homo misericors. Tullianum effatum novimus: Nil habet fortuna melius, quam ut possis; neque natura praestantius, quam ut velis servare plures. Fac velis; licet Deum fieri.

Homo eleemosynarius sit egens Deus.

Hos tales fructus edunt eleemosynae. De his explicatè sed succinè loqui est animus. Ut nemo non sciat quàm ingens, inestimabile bonum sit misericordia eleemosynis exhibita. Illius fructus nunc ordine persequemur.

Eleemosynarum fructus:

S. I.

Primus eleemosynarum fructus: Eleemosyna peccata delet. Oraculum Tobiae & Siracidae novissimus: Eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras. Ignem ardentem exstinguit aqua, & eleemosyna restitit peccatis, & Deus prospector est ejus, qui reddidit gratiam. Nec Danielis consilium Regi Nabuchodonosori datum ignoramus: Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordis pauperum. Miserere inopum & miserorum, quisquis tibi vis parere Christum, per misericordiae largitatem peccatum omne aut vincitur, aut declinatur. Hoc Chryostomus explicatissimè docens: Non est peccatum, inquit, quod non possit purgare eleemosyna, quodve non possit extinguere. Omne peccatum infra illam stat. Remedium est ad omne vulnus utile. Omnis injustitiae fomes est avaritia, sed hanc omnem abluunt eleemosyna Zachaeus. Quare imitare fratrem, si vis pertinere ad patrem: fac quod Zachaeus fecit, ut merearis, quod meruit. Similitudo officiorum similitudinem exhibet meritorum.

Eleemosyna delet peccata.

Eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras.

Ignem ardentem exstinguit aqua, & eleemosyna restitit peccatis, & Deus prospector est ejus, qui reddidit gratiam.

Secundus eleemosynarum fructus: Baptismus alter, eleemosyna. Hic lavare, hic mergere, Christi iubentis vocem sequere: Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Eleemosyna lavacrum animae. Cum priscis patribus clarissime Hieronymus: Hoc, inquit, praestat eleemosyna, quod & baptisma. Lustrali fonte semel tingimur, hic centies, hic millies vel uno die licet ablui. Ignis gehennae rore sacro exstinguitur, Vermis conscientiae pia largitione conteritur. Hic tamen Gregorius non silenda observans: Eleemosyna pretium, inquit, nos à culpa liberat, cum perpetrata plangimus & abdicamus. Nam qui & semper peccare vult, & quasi semper eleemosynam largiri, animam non redimit, quam à vitio non compescit. Quod Paulus dilucidè affirmans: Si distribuero, inquit, in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Contumacia noxarum insanabilis.

Baptismus alter eleemosyna.

Eleemosyna lavacrum animae.

Tertius fructus: Eleemosyna ad tribunal Christi patrocina fidelissima. Nec enim solum patrocinaur reo, sed syna ad etiam tribunal

Chryst. 10. 5. de 7. de parit. mibi fit, cum te non tam dare ceses quam accipere, cum quasi lucrantem te, non quasi amittentem consideres: quoniam quidem nisi sic existimaveris, non est gratia. Non est equale lucrum vobis & pauperibus. Nam vos quidem si dederitis, ea dabitis, quae & brevi tandem volentes volentes resignabitis, aliique cedetis: quae vero vicissim recipitis, admodum magna, imò multo majora sunt. An non hic vobis est animus, ut existimetis vos dando accipere? Nemo contriviat nisi qui seipsum ita disposuerit, tanquam magis accipiat quam det, tanquam immensa lucratur, tanquam beneficium magis capiat quam largiatur. Neque enim simpliciter dare, eleemosynam est facere, sed prompto alacrique animo dare, ut eum decet, qui gratiam accipit. Quidam reges sibi adoptantes, non putant se magis dare quam accipere. Adopta tu Christum, & habebis plurimum securitatis. Eisdem proflus animi Augustinus: Noluit Deus, inquit, ut perdas divitias tuas, sed ut locum illis mites. Modò si animus tuus intraret in domum tuam, & inveniret te in loco humido possuisse frumenta, daret tibi humido consistium: scater, perdis quod cum magno labore collegisti; in loco humido possidisti, paucis diebus ista putrescunt. Et quid facies? Leva in superiora. Audires amicum suogentem, ut frumenta levares de inferioribus ad superiora, & non audis Christum monentem, ut thesaurum tuum leve: de terra ad celum, ubi non hoc tibi reddatur, quod servas, sed servas terram, accipias celum; serves mortalia, accipias aeterna.

Aug. 10. 8. in psal. 48. mibi pag. 102.

Vis admittenda eleemosynas commendat.

Deus ab homine eleemosynas urget, ut ei sit similis.

MAGNET IN ELICIT CA

Christi
patrona
si delissima
Prov. c. 21.
v. 14.

Iac. c. 2.
v. 13.

Matt. c. 25.
v. 41. & 42.

4. Eleemo-
fyna sacri-
ficium o-
pimis-
mum, Deo
que gra-
tissimum.
Hebr. c. 13.
v. 16.

5. Eleemo-
fyna colu-
ba est ar-
gentea alis
auris in-
structa.

Chrys. 5.
hom. 7. de
panisenti.

6. Eleemo-
fyna opes
tutissimo
loco col-
locat.

Cyprianus
tract. de O-
pere Eleemo-
fynâ.

Aug. 10. 8.
in Psal. 48.
mibi pag.
183. & 184

7. Eleemo-
fyna fru-
it taberna-
cula num-
quam rui-
tura.
Virg. Eclog.
9. initio.

etiam quod vult, persuadet iudici. Salomonis sapien-
tiâ id docemur: *Munus absconditum extinguit iras, & do-
num in sinu indignationem maximam.* Eleemofynâ mode-
stæ dum pauperibus sese infingunt, iram iudicis feve-
rit mitigant. Homo misericors blandissimâ vi devin-
ctum sibi Deum ac obligatum tenet, & non potest
non sperare misericordiam. Iudicium sine misericordiâ
illi, ait Iacobus, qui non fecit misericordiam. Homo im-
misericors sicut infœunda est, & pomus vidua, quæ
dominicam famem non pavit. Ideo æternum erit ma-
ledicta. Audite arbores sterilitissimæ sempiternum
flammæ pabulum. *Discedite à me maledicti in ignem æ-
ternum: Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare.*

Quartus: Eleemofyna sacrificium opimisimum, Deoque
gratissimum. Clarissimè beatus Paulus, Beneficentiæ, in-
quit, & communionis nolite oblivisci, talibus enim hostis
promeretur Deus. Quod explicans Augustinus: *Christiani
sacrificium, inquit, est eleemofyna in pauperem.* Non est,
quod oves aut boves hic circumspicias, quos cultro
destines, quos igni dones: canistrum aperi, deme vin-
cula crumænæ, vestitiarum arcam refera, hinc tuas pro-
me hostias, panem, mœnetam, vestem; famelicum pas-
ce, nudum tegere, argentum divide, & jam sacrificasti.
Sed cave, ne forsan rectè offeras, & non rectè divides.
Est qui sibi videatur in Deum liberalissimus esse, si
dicat: Mi Deus, omnia mea tua sunt. En obtulisti. Iam
etiam divide ac sacrifica. Videamus, quid possis aut
velis in dividendo & sacrificando. Scis illud vetus: Sa-
crificandum Diis sine parimonia.

Quintus: Eleemofyna columba est argentea alis aureis in-
structa. Columbam emisit à suo carcere Noëmus:
illa vesperi reverfa viridem olivæ ramulum reporta-
vit. Ad obitum nostri vesperam, ubi nos dolorum cin-
get diluvium, redibit argentea hæc columba, & ra-
mum refert oleaginum, fiduciam, pacem, lætitiâ, im-
mortalem gloriam. Aureas expandet alas, & in cælum
subvehet pios manes. Hunc eleemofynæ volatum
Chrysofomus assignans: *Pennata est, inquit, eleemofyna,
& levis, aureas habens alas, ipsos supra modum delectans
Angelos.*

§. II.

Sextus fructus: Eleemofyna opes tutissimo loco collo-
cat. Ecquis tuor cælo? Pecuniâ nihil fallacius,
nihil fugacius; sed compedes illi necit, & injicit ma-
nus eleemofyna. Diffugere non possunt opes tot vi-
duarum, tot pupillorum, tot pauperum manibus de-
tentæ. Cyprianus hoc adstruens: *Patrimonium, inquit,
Deo credimus, nec sicut in vadit, nec calunnia forsatis ever-
tit. In tuto ponitur hereditas, quæ Deo custode servatur.* Fru-
mentum malè retentum domi aut à vermibus corro-
ditur, aut acquirit alas, & evolat; abjectum in terram
messem parit copiosam. Pecuniæ loculorum carcere
conclusæ fugiunt, in egenum vulgus sparsæ remanent,
& fructuæ sunt. Insigniter dixit Augustinus: *Ponunt
pueri in thesaurario, & securi sunt; & ponis in manu Christi,
& times? Esto prudens, & prospice tibi in posterum in celo.*
Nunc Christiani est præparare sibi domum æternam in bonis
operibus, mittere ante se sumptus, sequi opera sua, attendere
comitem egentem, non contemnere Christum ante januam ul-
cerosum; Manus pauperum arcæ fidissimæ thesau-
rorum.

Septimus: Eleemofyna fru-
it tabernacula numquam
ruitura. In orbe hoc nusquam non voces illæ perfo-
nant: *Migrate, migrate!*

Vrbs antiqua ruit, veteres migrate coloni.
Vbiq; nobis occurrunt: *Exi hospes, exi, da locum alte-
ri.* Ædificia etiam firmissima multo demû senio col-
labuntur. Nusquam mansio, nusquam civitas permanens,
nusquam tabernaculum expers ruinæ, nisi in cæ-
lo, ubi eleemofyna domos ædificat aureas æternis læ-

Aculis mansuras. Eo digitum intendens Christus: *Facite
vobis amicos, inquit, de mammonâ iniquitatis, cum des-
ceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Vis splendida
domos ædificare. Non prohibeo, sed ædifica in
alto, super solidum; non in imo, non super are-
nam. Gregorius certâ fide commemorans. Iuxta
nos, ait, habitabat furor, cui nomen Deus dedit,
vir ex asse pius. Hic sui opificii summè sedulus, quid-
quid pecuniolæ per hebdomadam à tenui victu vesti-
tute superavit, labbato in pauperes erogavit. Hinc
aliquis quidam Deo monstrante vidit, eximiam domum
huic viro ædificari, sed solis sabbati diebus. Eleemofy-
na domos non marmoreas, sed aureas, sed gemmeas,
sed æternas architectatur.

Octavus: Eleemofyna divitiis auget mimendo, cumulat
erogando. Imperium hominis in aurum breve ac solli-
citudinis plenum est. Quis unquam perpetuus opum
dominus fuit? aliqui diebus pauculis, alii hebdomadi-
bus aut mensibus non multis, in annos alii plures pau-
ciores numerant argentum; monstrat divitem cen-
tium annorum: ubi hoc monstrum vivit? Eleemofy-
na divitiis in omne ævum colligit fruendas. Noli po-
teris non habere, quod ita dederis. Quod confirmans
Augustinus: *Det unusquisque, ait, non perit, quod dat. Non
dico hoc. Non perit: sed dico. Hoc solum non perit. Alia verò
quæ non dederis, & abundant tibi, aut cum vivis, amittis; aut
cum moreris, dimittis. Nihil uniuscujusque tam est pro-
prium, quam quod eleemofynis fecit alienum. Quid
queris homo, inquit Chrysofomus, ubi pecuniam depo-
nas? Christus suscipere paratus est, & deposita tibi servare,
nec tantum servare, sed etiam multiplicare, & cum senore
multo reddere. Pro pecuniæ tuæ custodiâ non repetit merce-
dem, sed eam ipse reddit. Quæ igitur sumus excusatione digni,
quæ veniâ, quando custodire valentem, & pro custodiâ gratias
habentem, & pro eâ præmia reddentem præterimus, & nostra
tradimus custodi debili, qui gratiam se facere putat, si nihil
commissorum intervertat? Eleemofyna perdendo serva-
tur, augetur, multiplicatur.*

Nonus: Eleemofyna pecuniæ profundissimæ sanctimoniam
induit. Sanctum est aurum, quo captivi redimuntur,
quo virgines de pudicitia periclitantes matrimonio
junguntur, quo peregrini aluntur, quo viduæ suble-
vantur, quo inopes alii juvantur. Ita lex Moysis impe-
rans: *Loqueris, inquit, in conspectu Domini Dei tui: Attili
quod sanctificatum est de domo meâ, & dedi illud Levitæ, &
advene, & pupillo ac viduæ, sicut iussisti mihi.* Flagitiosa est
pecunia, quæ superbiæ, quæ libidini, quæ avaritiæ, quæ
aliis famularum flagitiis. Quis pecuniam illam non ap-
petet impiam, quæ saginatur cupiditas, quæ castitas
oppugnatur, quæ veritas jugularur, quæ perfidia nutri-
tur, quæ superbia erigitur, quæ gula pascitur, quæ fi-
des corrumpitur, quæ tribunalia evertuntur, quæ in-
nocentes opprimuntur? Dei donis sapienter ac sobrie
utendum, ne materia honestæ actionis causâ fiat
impetatis. Opes quæ miseris opem afferunt, veræ
opes sunt.

Decimus: Eleemofyna pauperi data, non aliter quam
Christo ipsi donata remunerabitur. Res hæc summi mo-
menti, & altè animo combibenda. Christus in suis
esurit ac sitit, Christus nudus, Christus hospes,
Christus captivus est. Sol meridianus verba Domini-
ca: *Esurivi, & dedistis mihi manducare; sitivi & dedistis
mihi bibere; hospes eram, & collegistis me; nudus, & ope-
ruitistis me; infirmus, & visitastis me; in carcere eram, &
venistis ad me. Amen dico vobis, quam tu fecistis uni ex his
fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Quasi foenus traje-
ctitium facimus; hic damus, ibi recipimus; in terrâ
Christus accipit, in cælo reddit. Noli de accipiente
dubitare, noli diffidere de reddente; certissimi nomi-
nis, amplissimæ solutionis debitorem habes; tuum est in
cælum, modo illud utrâque manu attrahas. †

§. III.

Vñecimus fructus: Eleemofyna mercatura utilissima. Facta est quasi navis initoris de longe portans panem suum. Assis unicus pauperi datus centulesimam parit certissimo lucro. Beatus Leo hanc mercaturam suadens: Substantia tua, inquit, bene erogatur, augetur: & concupiscere justum misericordiae lucrum, est æterni quæstus sectari commercium. Afirmat Plinius, Cordubam & Carthaginem de solis carduis fativis angustum incredibilem pecuniæ summam sibi consilare. Prisci scriptoris verba sunt: Certum est carduos apud Carthaginem magnam, Cordubamque præcipue, sestertia fena millia, ut parcius reddere. Sunt ceterum quinquaginta millia philippæorum. Adedit; Quoniam portenta quoque terrarum in ganeam vertimus, etiam ea quæ refugium quadrupes consociat. In Epiro, quæ Venetorum terra est, quotannis de solis cephalorum piscium ovis, viginti millia ducatorum colligunt. Ludovicus Guicciardinus, ut rem certam afferat, in Bataviâ de butyro tantum & caseis quoties anno decies centena millia coronatorum, ipsum Adri millionem redigi. Mercatura est lucrosissima. O Christiane, mercatore age, negotiationem exerce. Da panem, & accipe paradisum, da nummum, & recipe regnum; da mortalita, da peritura, & immortalita & æterna brevi consequeris. Eleemofyna mercatura est, sed illius naves nullo merguntur mari.

Duodecimus: Eleemofyna usura laudatissima. Salomon, ut jam supra demonstratum est, apertissime id pronuntians: Foveratur Domino, inquit, qui miseretur pauperis, & vicissitudinem suam reddet ei. O sapientissimè dictum! Non dixit: Deo ponat, sed commodat, sed fœnorat. Avaritiam nostram, & insatiabilem cupiditatem solatur, nobisque Deum offendit esse obligatum. Quid ergo, Deum judicem an debitorem malumus? Demus pauperi, itaque fœneremur Domino, & pro severo judice debitorem humanissimum experiemur Deum, qui se pro paupere, & yadem & pignus statuit. Leo proximè laudatus: Deus, inquit, fidejussor est pauperum, & largissimus redditor usurarum. Demus in usuram, ait Augustinus, sed demus Deo non homini. Quod suaviter expendens Petrus Chrylogus, & Deum debitorem nostrum fidenter alloquens: Domine, inquit, tu vidisti, quia in thesauris tota fides, tota spes in sacculus sit avaro. Et ideo impunitus in celo sacculus vis parari, ut qui te non sequitur ad celum, sequatur saltem sacculos suos. Avere fac tibi sacculos, & fac jubente Deo: quia votis tuis annuit divina majestas. Sed fac tibi sacculos erogando, quia quidam pauper acceperit, Pater celestis suscipit. Et ubi recondit? in celo. At ne forte perdidisse te doleas usuram, centuplum in celesti fœnore recipies, quidquid in celum paupere transmiseris perseverante. Eleemofyna omnino usurarum longè fecundissima est usura.

Decimus tertius: Eleemofyna scientiarum & artium omnium multò lucrosissima est. Philosophiam, ajunt non facere ad lucrandum panem. Calumniam est manifesta. Nam unica pars Philosophiæ, seu Mathesin, seu Geometriam dixeris, novum orbem reperit, est quo nostrum inauravimus. Talis sententia, talis ars atque studium est eleemofyna, modico pretio domos amplissimas maximas inaurat.

Novem Atheniensium Archontes, hoc est, summi Governatores, ut Suidas refert, cum magistratum inibant, publicè jurabant, observaturos leges, neque passuros donis se corrumpi. Si quis ipsorum secus faxit, hunc multatæ nomine statuum auream corpori suo æquilebrem Delphis positurum. Lex nobis posita est hæc vocalâ D A T E; sed annexam habet promissionem: lex ista E T D A B I T V R. Da pauperi, & auream tibi statuum in celo collocasti, teipso centies majo-

A rem. Hæc illa tam arcana quam lucrosa est scientia, intelligere super egenum & pauperem, & metallo vili aureos montes facere suos. Rex Salomon eburneum regale solium purissimo vestivit auro, iis sumptibus, eoque artificio, ut regum facti restentur: Non esse factum tale opus in universis regibus. Omnibus vel magnificentissimis regum operibus hoc unum antecellit. Vbi nunc illud Salomonis solium est, ubi laminæ illi affixæ? Veteri Christiane, scientiæ misericordis, argenteam in pauperes manum extende, & solium ex auro solidissimum Salomoneo sublimius, magnificentius, diuturnius, æternum in celo tibi posuisti. Rex eris, & in omne ævum folio tuo gaudebis; mors nulla te inde detrahet.

Decimus quattus: Eleemofyna tributum est, quod Regi calorum meritissimo jure penditur. Chrylostomus velut tributum hujus diligentissimus exactor: Hæc, inquit, ante omnia solvamus tributa omnibus ex causis. Multa namque facilitas est, & major merces, & questus amplior, & ingratos se præbentibus majus supplicium. Copiosus ac vehemens fuit aureus hic orator in jurandi ac pejerandi consuetudine abolendâ, non minus tamen in eleemofynâ extorquendâ: Crucior, inquit, & doleo, quod neque rerum experientia, neque tor & tales Dei promissione, neque timor futurorum, neque quotidiana admonitiones nostræ apud tales proficiunt. Non tamen cessabo, etiam sic, ab hoc consilio, donec continuitate importunâ tandem victor respicere ipsos fecero, & à pecuniarum aviditate, quæ mentem eorum obtebrat, ertere valuerò.

Hic ergo quilibet assidue monendus & urgendus: Redde quod debes, redde Eleemofynam quam egeno debes, hanc redde. Vociferatur Paulus, & urget: Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal. Hoc idem Christus ipse postulans: Reddite, inquit, quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo. Hoc autè tributum genus inter eleemofynæ fructus numeramus, quia quidquid Christo est tributum, nobis fit dignum, atque sic tripuendo longè verius accipimus quam damus. Reddite ergo, reddite, quæ sunt pauperis, pauperi: reddite, quod prius accepistis, & quod reddendo copiosius recepturi estis.

Decimus quintus: Eleemofyna fama optime conciliatrix præstantissima. Salomon id sup calculo probans: Misericordia & veritas, inquit, te non deserant, circumdæ eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui: & invenies gratiam & disciplinam bonam coram Deo & hominibus. Eleemofyna, inquit Chrylostomus, in utraqve vitâ claros exhibet, in istâ famam comparans præclaram, in illâ gloriam tribuens æternam. Vixerat Magdalena pedes Domini, ac capillis exterserat, & omnis domus unguenti odoribus impleta est. Unguentis Christi pedes perlinunt, tergunt capillis, qui pauperes alunt eleemofynis: ita civitatem totam, provinciam, regnumve totum famæ melioris odor permeat. Da egenis, & Domini pedes teristi. Multa quæ tibi superflua sunt, Domini pedibus necessaria. Nemo est, qui virum in pauperes liberalem non commendet, non celo extollat. Illustris ac beatus est dare quam accipere. Natura nobis ubique in exemplum dando præit. Celestes orbés dant lumen, & arcana subsidia innumera: ex alto nobis sol, pluviam, & omnè fertilitatis ministerium: Ignis dat calorem, & multiplex ad vitam commodum: aër dat aves: aqua dat pisces: terra fructus porrigit: animantia carnes & lanam præbent. Æternus Pater dedit Filium, Filius dedit seipsum in trabe immolandum. Quid nos, dum tantum accipimus? Res magna, si prius acceptæ reddimus, ut & ipsa reddita, fœnore millecuplo recipiamus. Emulemur naturam, & conciliemus famam. Fama pessima est, avarus ille ac insatiabilis Euclio: encomium illustrissimum, vir misericors.

§. IV. De

MARCO
IN
ELIC
CA

11. Eleemofyna mercatura utilissima. Facta est quasi navis initoris de longe portans panem suum. Assis unicus pauperi datus centulesimam parit certissimo lucro. Beatus Leo hanc mercaturam suadens: Substantia tua, inquit, bene erogatur, augetur: & concupiscere justum misericordiae lucrum, est æterni quæstus sectari commercium. Afirmat Plinius, Cordubam & Carthaginem de solis carduis fativis angustum incredibilem pecuniæ summam sibi consilare. Prisci scriptoris verba sunt: Certum est carduos apud Carthaginem magnam, Cordubamque præcipue, sestertia fena millia, ut parcius reddere. Sunt ceterum quinquaginta millia philippæorum. Adedit; Quoniam portenta quoque terrarum in ganeam vertimus, etiam ea quæ refugium quadrupes consociat. In Epiro, quæ Venetorum terra est, quotannis de solis cephalorum piscium ovis, viginti millia ducatorum colligunt. Ludovicus Guicciardinus, ut rem certam afferat, in Bataviâ de butyro tantum & caseis quoties anno decies centena millia coronatorum, ipsum Adri millionem redigi. Mercatura est lucrosissima. O Christiane, mercatore age, negotiationem exerce. Da panem, & accipe paradisum, da nummum, & recipe regnum; da mortalita, da peritura, & immortalita & æterna brevi consequeris. Eleemofyna mercatura est, sed illius naves nullo merguntur mari.

12. Eleemofyna usura laudatissima. Salomon, ut jam supra demonstratum est, apertissime id pronuntians: Foveratur Domino, inquit, qui miseretur pauperis, & vicissitudinem suam reddet ei. O sapientissimè dictum! Non dixit: Deo ponat, sed commodat, sed fœnorat. Avaritiam nostram, & insatiabilem cupiditatem solatur, nobisque Deum offendit esse obligatum. Quid ergo, Deum judicem an debitorem malumus? Demus pauperi, itaque fœneremur Domino, & pro severo judice debitorem humanissimum experiemur Deum, qui se pro paupere, & yadem & pignus statuit. Leo proximè laudatus: Deus, inquit, fidejussor est pauperum, & largissimus redditor usurarum. Demus in usuram, ait Augustinus, sed demus Deo non homini. Quod suaviter expendens Petrus Chrylogus, & Deum debitorem nostrum fidenter alloquens: Domine, inquit, tu vidisti, quia in thesauris tota fides, tota spes in sacculus sit avaro. Et ideo impunitus in celo sacculus vis parari, ut qui te non sequitur ad celum, sequatur saltem sacculos suos. Avere fac tibi sacculos, & fac jubente Deo: quia votis tuis annuit divina majestas. Sed fac tibi sacculos erogando, quia quidam pauper acceperit, Pater celestis suscipit. Et ubi recondit? in celo. At ne forte perdidisse te doleas usuram, centuplum in celesti fœnore recipies, quidquid in celum paupere transmiseris perseverante. Eleemofyna omnino usurarum longè fecundissima est usura.

13. Eleemofyna scientiarum & artium omnium multò lucrosissima est. Philosophiam, ajunt non facere ad lucrandum panem. Calumniam est manifesta. Nam unica pars Philosophiæ, seu Mathesin, seu Geometriam dixeris, novum orbem reperit, est quo nostrum inauravimus. Talis sententia, talis ars atque studium est eleemofyna, modico pretio domos amplissimas maximas inaurat.

Novem Atheniensium Archontes, hoc est, summi Governatores, ut Suidas refert, cum magistratum inibant, publicè jurabant, observaturos leges, neque passuros donis se corrumpi. Si quis ipsorum secus faxit, hunc multatæ nomine statuum auream corpori suo æquilebrem Delphis positurum. Lex nobis posita est hæc vocalâ D A T E; sed annexam habet promissionem: lex ista E T D A B I T V R. Da pauperi, & auream tibi statuum in celo collocasti, teipso centies majo-

14. Eleemofyna tributum est, quod Regi calorum meritissimo jure penditur. Chrylostomus velut tributum hujus diligentissimus exactor: Hæc, inquit, ante omnia solvamus tributa omnibus ex causis. Multa namque facilitas est, & major merces, & questus amplior, & ingratos se præbentibus majus supplicium. Copiosus ac vehemens fuit aureus hic orator in jurandi ac pejerandi consuetudine abolendâ, non minus tamen in eleemofynâ extorquendâ: Crucior, inquit, & doleo, quod neque rerum experientia, neque tor & tales Dei promissione, neque timor futurorum, neque quotidiana admonitiones nostræ apud tales proficiunt. Non tamen cessabo, etiam sic, ab hoc consilio, donec continuitate importunâ tandem victor respicere ipsos fecero, & à pecuniarum aviditate, quæ mentem eorum obtebrat, ertere valuerò.

15. Eleemofyna fama optime conciliatrix præstantissima. Salomon id sup calculo probans: Misericordia & veritas, inquit, te non deserant, circumdæ eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui: & invenies gratiam & disciplinam bonam coram Deo & hominibus. Eleemofyna, inquit Chrylostomus, in utraqve vitâ claros exhibet, in istâ famam comparans præclaram, in illâ gloriam tribuens æternam. Vixerat Magdalena pedes Domini, ac capillis exterserat, & omnis domus unguenti odoribus impleta est. Unguentis Christi pedes perlinunt, tergunt capillis, qui pauperes alunt eleemofynis: ita civitatem totam, provinciam, regnumve totum famæ melioris odor permeat. Da egenis, & Domini pedes teristi. Multa quæ tibi superflua sunt, Domini pedibus necessaria. Nemo est, qui virum in pauperes liberalem non commendet, non celo extollat. Illustris ac beatus est dare quam accipere. Natura nobis ubique in exemplum dando præit. Celestes orbés dant lumen, & arcana subsidia innumera: ex alto nobis sol, pluviam, & omnè fertilitatis ministerium: Ignis dat calorem, & multiplex ad vitam commodum: aër dat aves: aqua dat pisces: terra fructus porrigit: animantia carnes & lanam præbent. Æternus Pater dedit Filium, Filius dedit seipsum in trabe immolandum. Quid nos, dum tantum accipimus? Res magna, si prius acceptæ reddimus, ut & ipsa reddita, fœnore millecuplo recipiamus. Emulemur naturam, & conciliemus famam. Fama pessima est, avarus ille ac insatiabilis Euclio: encomium illustrissimum, vir misericors.

§. IV.

16. Eleemosynam hominem reddit Deo sum. Leo ser. 10. de Quarta.

Clem. Alex. l. 3. Strom. c. 9. Greg. Naz. orat. 16. de amore pauperum.

Luc. c. 6. v. 36. Chryst. 10. 5. hom. 36. ad pop. mibi pag. 232.

17. Eleemosynam vites addit orationi maxima. Tob. c. 4. v. 7.

Ecclesi. c. 29. v. 15.

Eleemosynam propitium reddunt Deum.

Psal. 10. v. 27. a Leo ser. de jejuniis c. 1. b Chryst. ho. 43. in ep. 1. ad Cor. ut supra monimus.

c 18. Eleemosynam sic vincit & expugnat Deum, ut is hominem misericordem ubiq; protegat.

Ecclesi. c. 29. v. 18. 1. Reg. c. 30. v. 11. & 39.

Decimus sextus: Eleemosyna hominem reddit Deo similem. Misericordia namque imaginem Dei misericordis, in homine misericordis pingit & efformat. Beatus Leo: Vbi Deus, inquit, curam misericordiae, ibi & imaginem suae pietatis invenit. Dixerit olim Poeta:

Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis.

Verius ego: Divina, crede mihi, res est miseris subvenire, penuriam eorum sublevare. Verissimè dixit Clemens Alexandrinus: Imago Dei, homo beneficiens. Siquidem, ut Nazianzenus loquitur, nihil adeo divinum habet homo, quam benefacere. Divinitatis consequendae occasionem, o homo, ne abjice. Rex Hispaniarum, Rex Bohemiae, Rex Galliarum, Rex Poloniae, Rex Angliae, Rex Pannoniae, Rex Daniae, magnitudinis, sed à Regnis perituris; Dei titulus est, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis; misericors & miserator Dominus, longanimis & multum misericors. Placet assimilari huic magno Regi? Modum ostendens Christus: Estote misericordes, inquit, sicut & pater vester misericors est. Addit Chrystostomus interpretis: Non dixit, si jejunetis; neque dixit, si suppliciter oraveritis, sed quia aemulam illam servaveritis, similes eritis patri vestro: sed quid? Estote misericordes. Hoc Dei est opus, hoc si non habeas, quid habes? Misericordiam volo, & non sacrificium. Frigidum est jejunium, sterilis oratio absque eleemosyna. Nihil ita Deum attrahit, sicut Misericordia: non enim spinæ radix unquam oleum parit, sed olive: ita nec avaritiae radix eleemosynam, sed misericordiam. Deo facit similem, hominis misereri.

Decimus septimus: Eleemosyna vires addit orationi maximas, eamque facit exaudiri. Ita Tobias filio præcipiens: Noli, ait, avertere faciem tuam ab ullo paupere, ita enim fiet, ut nec à te avertatur facies Domini. Vis à Deo audiri preces tuas? tu pauperum prius audias. Non persuadebis Deo quod petis, nisi antè pauperum Rhetorica te flexerit.

Audias subinde desiderem & ignavam scribam dicere: Vellem, ut calamus ipse scriberet, meà manu ferriante. Hic simile quid: Absconde eleemosynam in corde pauperis, & hac pro te exorabit ab omni malo. Etiam si tu taceas; tua tamen pro te loquetur eleemosyna, & quidquid volueris, impetrabit, nec unum aliquid, sed omne malum à te submovebit, non orans solum, sed exorans & impetrans, quod postulaverit. Addo: Non tantum eleemosyna tua, sed & pauperes eleemosynis tuis adjuti Numen tibi facillimè propitiabunt. Hinc namque apud Deum eo loco sunt, quo est solent Principes, qui à regum cubiculis sunt. Desiderium pauperum exaudit Dominus. Primi admittuntur, præ ceteris omnibus exaudiuntur. Christus pauperis habitu mendicat: negas pauperi? ergo negas Christo. Si semper pauperem, semper & Christum exaudis. Tu jam ne dubita; vices rependet Christus, parem reponet gratiam, te orantem nunquam non exaudiet. Quod beatus Leo confirmat: a Efficacissima est, inquit, ad exorandum Deum postulatio, cui pietatis opera suffragantur. Qui suum ab inope non avertit animum, cito ad se Dominum convertet auditum. b Chrystostomus vult domi, ubi solemus precari, arculam affigi, ut in eam semper prius eleemosynas conjiciamus, quam preces fundamus. Eleemosyna nostris orationibus vim impetrandi tribuit: Eleemosyna victrix Dei.

c Decimus octavus: Eleemosyna sic vincit & expugnat Deum, ut is hominem misericordem ubique protegat. Siracides de eleemosynis dissertans: Super scutum potentis, inquit, & super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit. Rex bellicosissimus David, sed simul in eleemosynas pronissimus, Amalecitam servum à suo domino desertum, etiam aegrotum, etiam hostem, amantissimè comple-

xus cibo ac potu refecit, & inter suos numeravit. Hinc David longè potentius eleemosynis quam scutis & lanceis, quam ullis armorum præfidiis, quam copiosis militum cuneis in omni periculo defensus est. Abraham & ipse bellicosus, qui cum trecentis octodecim servis vernaculis quatuor reges fugavit, plus hospitalitate ac eleemosyna, quam pugnantium multitudine ac armis protectus, Deum familiarem sibi ac faventem semper habuit.

Nimirum quod Siracides testatur, Deus prosperator est ejus, qui reddit gratiam. Meruit in posterum, & in tempore casus sui invenit firmamentum. De divite Hebraeo Lazari carnifice narrat Evangelium: Mortuus est dives. Hinc grandis casus viri primarii! sed quia vir iste per eleemosynas nullum sibi stabile firmamentum, quo niteretur, paravit, ideo sepultus est in inferno. Eleemosyna stabilis, propugnat, protegit hominem, vincit Deum.

Decimus nonus: Eleemosyna messis geminata, rerum omnium incrementum. Hoc Paulus paucis complexus: Qui administrat semen seminanti, ait, & panem manducandum præstabit, & multiplicabit semen vestrum. Eleemosyna semini simillima ob plures causas. 1. Semini suo tempore sparsum in eam granorum fecunditatem crescit, ut illud vix nostris oculis credamus: eleemosyna nunc expensa, in vitâ hæc semen, in alterâ segete & messis est longè uberrima. 2. Semen occultatur glebis; eleemosyna mendiculis: fugit videlicet, jaçantiam odit. 3. Semen non arena, sed fertili terrâ committitur; eleemosyna non divitibus, aut jam antè plenis, sed egentibus ac miseris tribuitur. 4. Semen non crescit nisi sapius rigatum; eleemosynam primam riget altera, riget tertia, & quarta, &c. riget commiseratio vera. Semen moritur, ut cum usura reviviscat; eleemosyna perditur, ut cum scœnore ad dominum suum redeat. 5. Semen vile aut mixtum similem sibi messem provocat, meliorem, melius; eleemosyna parca, tenuis, morosa, raram aut vitiosam segetem producit. 6. Semen non uno loco spargitur; eleemosyna in plures dividitur. 7. Semen in uno locum latius provenit; eleemosyna præmio præsentis viduata, & variis insuper miseris cincta, æternæ beatitudinis provenus latissimos promittit. 8. Semen in viam aut saxa vel spinas jactum interit; eleemosyna perit, cum in viam vanæ gloriæ cadit, aut ubi cor inmitte ac saxum, vel divitiarum illecebris curarumque spinis oblitum offendit.

Augustinus eleemosynam semini simillimam agnoscens: Opera misericordiae, inquit, semina nostra sunt. Qui parca seminatur, parca & metet. Ergo qui multum seminatur, multum metet, & qui nihil seminatur, nihil metet.

Seminavit Christus pauculos panes, & supra novem milia hominum is saturavit; reliquit panum, modò septem, modò duodecim implevit. Prò quanta messis è tantillo sepine! complures alii sanctorum hominum eandem ejecerunt sementem. Ivo sacerdos vir notæ pietatis & doctrinæ pane non magno complurium egenorum famem sedavit. Arnulphus Sueffionensis Præsul quinque panibus, & totidem vini mensuris supra septingentos homines abundè pavit. Richardus Cicestrensis Antistes pane unico tria millia hominum saturavit. Eleemosyna messis est geminata: nam eleemosynæ fructus tam in hac quam in meliori vitâ percipiuntur. Christus qui potuit augere dando, potest & multiplicare accipiendo. Tu modò non parca seminatur, & ortum facies fructum non trigessimum, sed centesimum, sed millesimum, sed infinitum. Si granum triticum unicum spicam extruderet auream, aut gemmis nobilioribus refertam, topazis, adamantibus, carbunculis onustam; superi! quis semini comparceret? Hæc nostra est infan-

infantia (licet dicere) hæc nostra stulticia, aut infania; auro & gemmis inhiamus, æternitatis gazas in vili habemus. Tu modò femina, & quantum potes largissimè; omni auro gemmis omnibus pretiosiora metes. Eleemosynæ messis non solum aurea, non solum gemmea, sed auro & gemmis æquum fructuosa est.

Vigésimus: Eleemosyna Sanctorum omnium prima cura, summum studium, potentissimum adjumentum. Tot singulares Numinis amici, tot homines sancti virtutibus exercendis sibi nonnumquam dissimiles fuerunt. Hic quidem silentio, ille submissiōni, iste patientiæ totum se consecravit, alii aliis virtutibus magis studuerunt. Cum exercendæ misericordiæ fuit occasio, sibi omnes simillimi fuerunt: unum eorum omnium patrem fuisse dixeris. Hic unus omnium ardor & spiritus, vultus & color unus; in eleemosynas non proni tantum, sed & effusi omnes fuerunt; ut eos non fratres tantum, sed & gemellos agnoscas universos incredibilem benignitatis similitudine.

Constantini Cæsaris Pachomius annos viginti natus militiæ nomen dedit. Hic inter militares copias tiro dum signa sequitur, ad aliquam Christianorum civitatē pervenit. Ab incolis humaniter profusus ac benignè habitus, ut Christi lex jubet, interrogare institit, quòdnam hoc genus hominum sit, in liberalitatem ac misericordiam ad eum effusum? Vbi audiit, Christianos dici, alia atque alia de illorum moribus quæsit. Iamque arbitris remotis solus, cælo manus attollens: Mi Deus, inquit, si mihi tui nominis veram contuleris notitiam, tibi uni jugiter adhærebo, tibi serviam. Dixit & fecit: sacramento militari solutus, in Thebaidem abiit, ubi salutis fonte frustratus disciplinis sanctioribus se totum præcipavit. Omnes Sancti misericordiæ atque eleemosynarum studiosissimi.

Anno millesimo quingentesimo octogesimo tertio, Maurus sacerdos Drepani ad Christiana sacra adiutum sibi munit eleemosynas in captivos erogatis. Ita ille jam grandævus se Christo adiunxit, duce Misericordiæ. Omnes Sancti eleemosynarum largissimi. Quid multis opus? Cornelius Centurio ad Christum & ad cælum viam sibi stravit eleemosynas. Angelo testè, orationes & eleemosynæ illius ascenderant in memoriam in conspectu Dei. Sanctorum hominum princeps cura summumque studium, eleemosyna. Ideo Paulus exhortans: *Induite vos ergo, inquit, sicut electi Dei, sancti & dilecti, viscera misericordiæ.* Omnes Sancti eleemosynarum studiosissimi.

§. V.

Vigésimus primus fructus: Eleemosyna maximum in morte solatium. Promissum & velut chirographum à Deo est: *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die malæ liberabit eum Dominus; Dominus operam feret illi super lectum doloris ejus.* Effatum hoc Petrus Chrysologus ponderans: *Non videbit diem malum, inquit, qui dies bonos habere pauperem fecit. In angustiis, illum Deus clamantem audiet, qui pauperem cum clamaret audivit. Sine causâ accusant peccata, quem pauper excusat. Dominus conservabit eum, & vivificabit eum. Conservabit, ne rapiatur ad panem; vivificabit, ut à mortuis resurgat, & recipiat vitam.* Dies mortis, dies profectò mala, quæ non peior, dies pessima est. Hæc die liberalis in pauperes, à tot malis liberabitur. Aderit illi Dominus, & letalem ejus lectulum solatiis perfundet, mortis dolores mitigabit ac minuet. Augustinus testis locupletissimus: *Namquam vidi, ait, hominem piùm malâ morte finire. Nec Hieronymus meminit se legisse malâ morte sublatum, qui charitatis & misericordiæ opera libenter exhibuisset. Hæc Ambrosius confirmans: Non, inquit, sunt*

hominis bona, quæ tecum ferre non potest: sola misericordiæ comes est defunctorum: Mille Podalyrii, Machaones & Esculapii mille moribundum in vicis retinere, arte nullâ, nullis pharmacis possunt: at verò, quod Angelus Tobie dixit, à morte liberat eleemosyna.

Antæum commenti sunt veteres ab Alcide vinci nequaquam potuisse, quòd Antæus terræ filius quotiescumque dejectus fuisset contumacior resurgeret, modò pedibus matrem contigit, & quæ filio novas identidem vires sufficiebat. Pauperes ditioribus pedum loco sunt. Ab his pedibus per eleemosynas pendendum robur, ut à morte, velut Hercule dejecti, venosissime resurgant, atque ita in tempore casus sui firmamentum inveniunt, & post complexum Terræ matris gloriosius reviviscant. Victrix ac triumphatrix mortis eleemosyna.

Vigésimus secundus: Eleemosyna luculentum prædestinationis indicium. Hominum à Deo ad vitam electorum proprius est misericordiæ affectus. Iobus, vir reverè electissimus: *Oculus fui cæcus, ait, & pes claudus, pater eram pauperum:* Pauperibus ad eum faucebam, ut eis non solum eleemosynas dare, sed oculos cæcos, pedes claudos restituere viderer. Non largitor, non patronus tantum, sed pater fui pauperum. Dormit in utraque aurem filius, at pater huc illum in lectulo se versans vigilat, & de pane cogitat ob curas insomnia. Ita Iob, cum pauperes dormirent, ipse per vigilam secum exquirebat, quod ægris aut obaratis, quod viduis & pupillis remedium compararet, unde illis aut istis lectulos vitæque necessaria sufficeret, pater erat pauperum. Atque hoc est intelligere super egenum, hoc arcana ad gloriam electionis signum. Canit Hebraeus Psaltes: *Iucundus homo qui miseretur & commodat, disponet sermones suos in iudicio: quia in æternum non commovebitur.* Ad philosophiæ leges publicè disputaturus, prius argumenta circumpicit: ita rationem redditurus iudici Christo, ad iudicium eleemosynas se præparat. Argumentum habet validissimum istud: *Dixisti Domine: Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur, ego in tuos pauperes fui misericors, ergo misericordiam à te consequar. Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti.* Tu tuâ in nos liberalitate nihil amittis, nec patrimonium tuum minus; ego meum tui amore minui, cur igitur cælestem mihi gloriam, quam sine incommodo tuo largiris, deneges?

Argumentum in *Dart*, ajunt Dialectici, negari non potest: da stipem; & in *Dart* argumentum confecti; sermones optimos in iudicio usurpandos disposuisti; ratiocinatio sibi constat; conclusio non fallit; in æternum non commovebitur, qui miseretur & commodat. Eleemosyna charitatis soror, scelerum medicina, electorum nota est. Hominis cælo destinati eleemosyna unicum observat oculum, sed eum qui cernit omnia; illi uni probatam se cupit, à quo & præmium spectat. Date, ô Christiani, date eleemosynas quàm potestis largissimas, & simul gaudete, posse tam vili cælum emere.

Vigésimus tertius: Eleemosyna gratiæ ac promeritorum conservatrix & auctrix fidelissima. Ecclesia sæpius precatur: *Tribue, ô Deus, gratiam in præsentem, & gloriam in futuro.* Gratia nobis nunc necessaria est: si non præcedat hic gratia, non sequetur illic gloria. Paulo stimulum carnis deprecanti responsum est: *Sufficit tibi gratia mea.* Ne animo angaris. Paule, gloria semen est gratiæ: tu modò contentus esto semine, suo tempore cernes segetem. Divina gratia res omnium pretiosissima, hanc fecunditate incredibili auget eleemosyna. Non, puto, infrequens est, ut homo letali noxâ inquinatus, & hostis Dei det eleemosynam, quæ nihilominus certâ mercede non careat. Nam hæc talis eleemosyna a homine improbo data vel remunerationem

20. Eleemosyna Sanctorum omnium summa cura, summum studium, potentissimum adjumentum.

Vita Pachomii apud Rufinum, c. 4. mihi pag. 114.

Act. c. 10. v. 4.

Coloss. c. 3. v. 12.

21. Eleemosyna maximum in morte solatium.

Psal. 40. v. 2. & 4.

Chrysol. ho. 14. mihi pag. 42.

Dies mortis, dies pessima.

Aug. serm. 44. ad fratres in ex.

Tob. c. 12. v. 9.

Pauperes a pud Onirocras pedum nomine significamur, Pierius lib. 35.

22. Eleemosyna luculentum prædestinationis indicium. Iob c. 29. v. 15. & 16.

Psal. 111. v. 7.

Matth. c. 5. v. 7. Psal. 118. v. 49.

Dart dicit Dialectici.

Psal. 111. v. 5. Eleemosyna est electorum nota.

Vide, obsecro mi Lector, quæ in Zoadiano meo de hoc Prædestinationis signo disserui. Symbolo 7.

23. Eleemosyna gratiæ conservatrix fidelissima.

1. Cor. c. 12. v. 9.

tionem in re præfenti obtinet, aut Dei hostem ad poenitentiam deducit, ut Deo reconcilietur, & in pristinam reponatur gratiam. Cum Isaias præciperet esurienti panem frangi, egenos vagosque in domum induci, nudos operiri, promissionem addens liberalissimam: *Sanctas tuas, inquit, citius orietur, & anteibit faciem tuam iustitia tua, & gloria Domini colliget te: Tunc invocabis, & Dominus exaudiet. Interpres dicti Theologus Aquinas clarissime: Et opera pietatis, inquit, peccator liberatur à perditione æternâ, in quantum per huiusmodi opera disponitur ad hoc, ut gratiam consequatur, per quam peniteat. Ingeniosè dixit Augustinus. Ante fores gehennæ stat Misericordiâ, & nullum misericordem permittit in carcerem illum mitti. Olim paradisi aditum princeps Cherubicus rhomphæa flammeâ intercludit: Nunc (ô bene mutatas vices!) ad inferorum portas excubat Misericordiâ, & nemiinem suorum ingredi sinit. Tanti est eleemosyna, tantum gratiæ ac promeritorum colligit. Eleemosynarum largitor aut constanter retinet innocentiam, aut celeriter redit ad poenitentiam.*

Iac. c. 18. v. 8. & 9. 8 Tho. 2. 2. 9. 154 arti. 2. ad 5.

Aug. 10. 10. Misericordiâ, & nullum misericordem permittit in carcerem illum mitti. Olim paradisi aditum princeps Cherubicus rhomphæa flammeâ intercludit: Nunc (ô bene mutatas vices!)

24. Eleemosyna fiducia ac lætitiæ patens.

Aug. ser. 5. de Verb. Domini.

Chryst. 10. 5. ho. 16. mibi pag. 231.

Misericordiâ ad tribunal Christi nos tuebitur.

Tob. l. 4. v. 12.

Ambr. 10. 5. ser. 81. mibi pag. 863.

Principibus præcipi considerandum.

25. Eleemosyna immortalitatis & vitæ æternæ præmium est.

Vigésimus quartus: Eleemosyna fiducia ac lætitiæ patens, spem & fiduciam in Deum accedit, gaudium & lætitiâ ingerit. Peregrinif. hospites, mendicifumus omnes, alienâ & exterâ regione diversamur; nihilominus sceptrum speramus & diadema regium: eleemosynâ dabunt, nemo ambigat, à centonibus ad purpuram evocabimur. Nostra nunc vita mendicitas mera. Mendicus est vel divitissimus mortalium, vel opulentior Cæreo. Quid enim aliud sunt divitiæ, quam copiosâ Dei eleemosynâ? Nostra nos conditionis commonefaciens Augustinus: Mendici Dei sumus, inquit, ut agnoscat Deus mendicos suos, agnoscamus nos, nostros. Quam frontem habes petendo ad Dominum Deum tuum, qui non agnoscat patrem tuum? Nescis, inquit Chrylostomus, quod in alienâ regione moramur, tamquam hospites & peregrini? Nescis quod peregrinorum est expelli, cum non expectant, quod & nos patimur: propterea quidquid comparaverimus, hic dimittimus. Cur igitur hic locupletari volumus, unde forsan ante vesperem emigrabimus? Servos, familiam, consanguineos nobiscum non abducemus; opes, quas collegimus, non auferemus; domos, quas ædificavimus, non asportabimus; villas, prædia, agros, latifundia quæ possedimus, relinquemus; viam ignotam inibimus soli; comes esse poterit Misericordia. Pecuniâ in choreas aut venationes, in convivâ & potationes, in ludos aut lasciviam expensâ nos neutiquam ad tribunal Christi tuebuntur. Quidquid pauperibus datum est, fidissimo comitatu ad iudicem perducet, defendetque cærtis patrocinis. Hinc gaudium & lætitiâ, hinc spes & fiducia. Oraculum Tobie verissimum, orbi promulgandum. Fiducia magna erit coram summo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam. Hinc Ambrosianum illud: Omnis summa disciplinæ Christianæ in misericordiâ & pietate est. Et considera, quanta tibi tum erit gloria (quanta fiducia) cum te omnis ille populus, qui ex promptuariis tuis passus est & relictus, pro tribunali magni illius & iustissimi iudicis cæterâ conspiciante circumdabit, pastorem te suam, ac tutorem pium, & misericordem patrem omnigratiarum voce testabitur? Si ergo & tu gloriam (fiduciam) ex divitiis quæris, cognosce quia melius est mille filiorum, quos per misericordiam filios acquisieris, patrem vocari, quam mille aureorum dominum dici. Eleemosyna lætitiæ ac fiduciæ mater. Eleemosyna larga, fiducia maxima.

Vigésimus quintus fructus: Eleemosyna immortalitatis, beatitudinis, æternæ vitæ præmium est. Hac monetâ cælum emimus; ære modico bonum infinitum. Copiosissimi sunt præci Patres in laudandis, & multo magis

A in eliciendis eleemosynis Sed nihil, putent, testatus, nihil luculentius, sublimius nihil est ad commendandas eleemosynas, quam quod Chrylostomus ore ac calamo luculentissimè testatus est orbi. Ipsissima sacri scriptoris verba sunt: Eleemosyne multa cum facultate calorum aperitur, ut portet. Ac velut Regiâ ingrediente, nullus custodiam ipsi in portis positorum audeat interrogare. Quæ sit, aut unde iter agat; magis verò illico suscipiunt omnes. Sic eleemosyna Regina omnino est, & Regina virtutum, homines celerimè ipsorum in calorum axes adducet, advocati optimi loco suigens. Magna res eleemosyna, præcedit ærem, transt lanam, solis radios cedit, ad ipsum venit calorum culmen, ipsos petransiens calos, & Angelorum populos decurrens, & Archangelorum choros, & omnes superiores potestates, ipsi assistit regali throno.

Ne miremur hoc elogium. Christus humanæ gentis incorruptissimus est iudex, cum tamen eleemosynam & audeat & potest corrupere, ut pæne ultrâ quàm fatis est faciat, & in condonando longius procedat, & sponte fateatur ac dicat: Demus hoc eleemosynâ. Esurivi, & dederunt mihi manducare. Ita iusto fit benignus; ita misericordiam antepone veritati; ita in faterâ iustitiæ, lanci peccatorum obiectas manus pauperum præponderat lanx meritorum; hac illam eleemosynarum mole pragravit. Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur; paratum sibi regnum à constitutione mundi possidebunt.

Verum enim verò narrandis eleemosynæ fructibus ad finem numquam pertingemus. Nam rectè dixit Nazianzenus: Beneficentiæ erga pauperes infini a sunt commoda. Beatus Thomas Aquinas misericordiâ vires subtili trutinâ examinans: Misericordiâ, inquit, inter virtutes proximum respiciet, principatum obtinet, secundum maximam virtutem, & Deo maxime propria: nam summa religio Christianæ in Misericordiâ consistit.

Sunt autem Charitas & Misericordia distinctæ virtutes. Amicitia porro & Charitas aut pares accipiunt, aut pares faciunt: Misericordia verò excellenter habet, quâ inferiorum respicit, quæ sublevari. Charitas hominem quâ bonum, Misericordia quâ miserum complectitur: est enim misericors quasi Deus miser, quem juvat. Quâ quidem in parte Charitas velut inferior Misericordiâ cedit, illique dat primas. Porro eleemosyna liberalitatis aut misericordiæ soror est, charitatis filia. Sed hæc è Theologiæ fontibus vel libalè saltem suffecerit.

Ergo, dum licet, eleemosynæ fructus colligamus: dum vivimus, dum sani sumus, quantâ possimus liberalitate, stipem spargamus. Lucia virgo cum marem Eutitiam ad erogandas pauperibus facultates hortaretur, illaque suaviter responderet: Vitæ suæ finem operiretur, tum demum quod vellet de suis opibus facturâ. Qui filia: Non est, ô mater, inquit valde gratum Deo munus, quod tunc offerimus, cum illius vitam suprema dies eripit. Da quæso, dum sanaes, ne si mortens dederis, invita dedisse arguaris; rem utique, quam, velis nolis, deserere cogèris. Victa rationibus Eutitia, laudavit filæ sententiam. Lucia verò jam bonis omnibus ad votum distributis, cum sacrificare diis iuberetur: Sacrificium Deo acceptissimum est, inquit, esurienti panem frangere, egenos vagosque in domum suam inducere, nudos operire, pupillos & viduas in tribulatione eorum visitare. His victimis placatur Deus.

CA

CAPVT VII

Epilogus

Diclorum omnium

ERgo spargimus ut colligamus, distribuimus, ut recipiamus auri montes, gemmarum maria pro plumbi lamellis. Sed non omnes capiunt verbum istud. Sunt qui tantum colligant, dum ipsi in sepulchrum, bona in heredes sparguntur. Vltimum mihi confidera in nubes pance attolentem caput, ingentem habet truncum, ramos plurimos, folia innumera, fructum nullum, quamvis ad aquas depacta. Sed & pomum arborem non magnam, nec aequa vicinam, pomis tamen referentem. Quid hoc rei? procerâ & crassa vltima plurimum succi è terrâ trahit, sed id omne in brachia, in truncum, in folia protrudit; arbor pomifera licet exigua vix suam omnem in fructus & poma mittit. Ita disorum aliqui, diuitias, quas è terrâ sumunt, in famulos, in paraitos, in supellectilem, in equos, in convivâ consumunt. En ulmos proceras, sed steriles & infocundas, è quibus centones vix quidquam auferant.

Talia sunt & flumina, quæ maximam aquarum copiam secum devehunt, sed arenibus terris, quas transeunt, nihil communicant. Iberus, Tagus, Durus, copiosi fluvii, sed sitientem glebam non rigant. Ita opulentorum nonnulli, quidquid opum possident, intra suas ripas continent, parum inde in arescentes pauperes emanant. Non negat Chrysofostomus moveri sibi bilem, spectanti frenos equorum aureos, ephippia acu picta, & quidquid horum lustris spectandum obijcit dum interea pauperes seminudi algent, & neque cum canibus & equis in partem venire possunt. Hæc hætenus occinui. Vereor demum, ne illud Evangelii cogar usurpare: *Cantavimus vobis tibis, & non salta- stis. Cantores multi, sed qui saltent in nos liberalitatis oedeo, pauci sunt. Nos hic clausulam apponemus di- ctis. Ut saltem hæc pauca compendio adjuncta nemini non constent.*

1. Eleemofynas totis Bibliis ubique commendatissimas, nec ferè aliud adeo urgeri.
2. Eleemofynas à principibus Patribus frequentissime ac summè laudatas.
3. Avaros & inimicos pecuniæ amatores, vera immisericordiæ mancipia, graviter punitos.
4. Benignos ac liberales pauperum patronos copiosissime remuneratos.
5. Eleemofynarum largitionem esse variam.

§. I.

Primum: Eleemofyna divinis oraculis laudatissima. Per omnem ubique Scripturam, inquit Chrysofostomus, super hæc re sermo est. A Genesi ad Apocalypsin sacras paginas evolva, & piæ liberalitatis encomia reperies creberrima, maxima. Quid dici potest amplius? Eleemofyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non parietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo Deo eleemofyna omnibus facientibus eam. Quid gravius, quid speciosius hoc elogio? Christus ipse supremum Veritatis oraculum, imò ipsa Veritas: *Verumtamen quod superest, inquit, date eleemofynas, & ecce omnia munda sunt vobis.* Extremi iudicii die, de solis eleemofynis discutienda quæstio proponitur.

Grammaticæ, Poëticæ, Rhetoricæ discipulus examen subiturus id anxie versat animo: Si scirem quæ in examine interrogandus essem, responsum jam pararem. Heus Christiane, die mundi ultimo examina- beris; tu jam responsum para. Sed præscire potes, imò debes, quid examinandus sis; jam præmonens, id- que lexcenties, idque milies. Princeps erit quæstio,

A quoties, quomodo, quantum eleemofynarum dederis; an panem, vestem, an pecuniam amore Christi largitus fueris. Apta responsio non è libris, sed è loculis petenda. Iam illam pete, iam loculos in Christum pauperem, sed futurum iudicem effunde.

Supremus hic iudex naturam speculorum imitabitur, quorum quæ veriora & exactiora sunt, talem representant vultum, qualis est vultus speculo præsens. Si turpis deformem, si formosus elegantem, si alacris hilarem, si moestus tristem, si iratus ferocem, si mitis suavem, si timidus paventem. Speculi laus est, insipientis autem culpa, si scædus & indecorus prospicit, qui vitrum illud inspicit. Ita æquissimum Christi iudicium, & ipsius vultus iudicis nostras affectiones inducet: qualiacumque fuerint à nobis commissa, talia tunc nostris oculis objicientur ab illo speculo divino. Si duri fuimus & immisericordes, talem cernemus iudicem, & decretum velut in tabellâ terrificum legemus: *Ite maledicti in ignem æternum.* Si misericordiæ viscera patefecimus, per patulum ac hians os eumque lateris Dominici vulnus in corde Christi penito inscriptum cernemus illud inestissimum: *Venite benedicti.* Tunc iudicis mater oliva speciosa ramos non de- generes agnosceret. *Erit enim quasi oliva gloria nostra.* Tunc Angelus percussor nil amplius nocere poterit, cui præceptum est: *Vinum & oleum ne laferis.* Tunc iudici fiducia familiarissimâ licebit dicere: *Da, quia dedimus, quia tui causâ, quia tibi dedimus, miseri sumus aliorum, tu nostri miserere: fecimus quod iussisti, imple quod promisisti.* Tunc respondebit nobis & iustitia & misericordia nostra. Impetrate quod petitis, quia iusta petitis. Mihi (dicit iudex) misericordiam tribuistis, quæ præteritum capere potest; accipite præmium, cuius pretium æstimari non potest. *Fragmen panis famulo mibi dedistis? nunc in ipso saturamini, qui panis sum vitæ. Peregrinos recto recepistis? vos Angelorum cives facio. Algentem & nudum me lanâ fovistis? nunc ab igne & frigore, ubi fletus & stridor dentium, liberatos purpurâ immortalitatis vestio. Oculus cæco, claudis discipulo, manus debilibus fuitis; nunc oculi vestri nil amplius caliginis, nunc manus plantæque vestrae nil fatigationis amplius habebunt. Miseros auxilio, afflictos solatio levastis, nexos libera- stis; venite dilectissimi, possidete paratum vobis regnum, à quo moeror, gemitus, dolor, mors omnis procul exulat. Fulgebitis sicut sol, & gaudebitis in omni voluptatum affluentia, in perpetuas æternitates; nam sicut auctoris vestri perennitas non habuit initium, ita felicitas, & ultra non habebit terminum.*

Eleganter hæc Petrus Chrysologus hunc in mo- dum exponit: *Non dixit, Esurivi pauper, & dedistis illi manducare. Sed Esurivi ego, & dedistis manducare mibi. Sibi datum clamat, quod pauper acceperit; se manducasse dicit, quod comederit pauper; quod biberit pauper, sibi iustatur infu- sum. O quid agit amor pauperis! Gloriat in celo Deus, unde pauper erubescit in terrâ; & hoc reputat in honorem sibi, quod de peccatis pauperi computatur injuria. Nihilum est, quod sapit Deo pau- peru cibis. Saginatum se pauperi escâ prædicat in regno celi coram omnibus Angelis in conventu resurgentium. Quod Abel passus sit, quod mundum servavit Noë, quod Abraham fidem suscepit, quod Moses legem tulerit, quod Petrus crucem resu- pinus ascenderit, Deus tacet; & hoc solum clamat, quod pau- per comedit. In celo prima est esurientis annona, prima stipen- dia pauperis tractantur in celo, erogatio pauperis prima divi- nis scribitur in diurnis. Beatus, cuius nomen toties Deo legitur, quoties ratio pauperis recitatur in celo.*

Est prope Puteolos horribilis specus, in eam si ani- mantia ingrediantur, aut moriuntur, aut humi deje- cta mori creduntur. Eadem si extrahantur, & aqua perfundantur, mox fugitivam animam recipiunt. Immensum mors artrum habet. Quisquis hoc subit, pedem

De quâ re examina- di in ex- terno ju- dicio.

pedem non refert vivus. At eleemosyna instar vitalis undæ, vim omnem mortiferæ specûs retundit: Eleemosyna à morte liberat.

Chryf. tom. eed. ho. 33. pag. 220. Prov. c. 3. v. 3. Quid itaque, ait Chrysoſtomus, differs & torpes? cum jam tanta receperis, & tot expectes? quid circa pereuntes pecunias tam puſillanimitè agis? Audi admonitionem perutilem: Eleemoſyna ac fides non te deſerant. Non dicit, ſemel facias, neque ſecundo, neque tertio, nec decies, nec centies, ſed perpetuo. Quæ admittit divitum liberitatem collum nullam habent auream, illamque nunquam deponunt, ut pote quam tamquam nobilitatis ſua inſigne geſtant: ita & nos eleemoſynâ ſemper amittendi ſumus, ut oſtendamus nos miſericordiæ ac benignitatis eſſe filios.

Ambr. to. 5. ſer. 31. mibi pag. 893. Quod ſi magiſtratus, inquit Ambroſius, mimis & athletis, & gladiatoribus in theatris totum pane patrimonium largitur & prodigit, ut vulgi favorem nihil ſibi proſuturum colligat: turbatus & cunctis munificus eſſe in huiusmodi largitionibus, in quibus iudex reſidet Deus, ſaventium & acclamantium vulgus angelis; ubi omnes qui à ſæculo fuerunt Sancti, laudatores & prædicatores tui ſunt: ubi laus & favor non ſimul cum te ceſſat, ſed cum ſæculis permanet: ubi honores non unius urbis, ſed ælorum regna mereberis. Et hæc omnia conquiritur per miſericordias pauperum. Veni ergo, ſi videtur, ſi horum que ſicimus, apud te fides vera eſt, divitias noſtras conſulte & utiliter diſponamus.

§. II.

Alterum: Eleemoſyne à præſcis Patribus ſrequentiſimè ac ſummè ſunt commendatæ. E ſuperioribus, cenſeam, abundè id liquere. Neque hic animus eſt benevolæ Lectoris aures onerare. Aureus orator Chryſoſtomus pro plerique omnibus locuples teſtis his omnino verbis pronuntiat: Magnum & pretioſum quid, homo miſericors. Iſta major eſt gratia quam mortuos excitare. Nam eò quod in nomine IESU mortuos excitat, hoc multò majus eſt quod pauperes paſcunt Deo. Nam hic quidem tu Chriſto benefaciſ, illic autem ipſe tibi; hic (de ſignis loquor) ipſe debitor eſſeſſeris Deo; in eleemoſynâ Deum debitor conſtituit. Eleemoſyna autem eſt, quando cum alacritate fit, quando cum liberalitate; quando non putas te dare, ſed accipere, quaſi lucrum faciens, & non perdens; alioqui neque gratia eſt.

Idem to. 5. hom. 33. ad pop. pag. 219. Fuit Chryſoſtomus tam vehemens ac copioſus in commendandis eleemoſynis, quam in objurgandâ jurandi conſuetudine acer & diſertus. Hinc illæ oratoris Græci querelæ: Tam enim ipſe conſultor, inquit, amplius diſſerens de eleemoſynâ, eò quod ſæpius de hac materiâ verba fecerim, & nihil dignum eſſeſſerim admonitione. Nam factum quidem eſt aliquid melius, ſed non tam im quantum ipſe volebam. Vos namque ſeminantes quidem videmus, ſed non largâ manu: propterea timeo ne & parvè metatis. Addit: Etiamſi ſemper hic viveremus, neque ſic tamen pecuniâ parcere deberemus. Quam enim habebimus deſenſionem, nec ex proventibus miniſtrantes eſurientibus & laborantibus? Nec enim cogote patrimonium diminuire, non quod nolim, ſed quoniam te valde torpentem video. Non hoc itaque jubeo, ſed ex fructibus expende, nihilque theſaurize.

O triſte avaris verbum! nihil theſaurizare, mors illis eſt. Sed hic, o deparci, frænos mordere: non hoc Chryſoſtomi dumtaxat conſilium, ſed Chriſti præceptum eſt: Nolite theſaurizare. Theſaurus terræ, irriſus cæli brevem opulentiam ah quoties æterna ſequitur paupertas! Nihil igitur, quod Chryſoſtomus monet, quod Chriſtus jubet, nihil theſaurizes. Diſpenſator es, non dominus, cur igitur & cui theſaurum colligis?

Matth. c. 6. v. 19. Ambroſius ejus rei commonens: Diſpenſatorem, inquit, conſervorum tuorum te ex dominicis facultatibus eſſe cognoſce. Nec exiſtimes quod omnia ventri & deliciis tuis terra producat. Quæ in manibus habes, commiſſa tibi magis quam conſeſſa cognoſce. Parvo tempore ſuperis aliquantum letaris, & abuti eis voluptuoſius delictaris: cum ve-

Ambr. to. 5. ſer. 8. mibi pag. 891. ro hæc pariter cum vitæ noſtræ defluxerint, rationem diſpenſationis noſtræ vocamur Domino reddituri. Hic mihi te pauliſſer indulge, o quiſquis es, qui divitiarum diſpenſationem in hoc mundo ſortituses, & te in illo terribili Dei iudicis tribunalis aſtante paululum quid vacans, ſi tamen vacare potes, à divitiarum ſollicitudinibus, intrare. Cùm interroga-ri ceperis: Commiſſas tibi opes cum quibus egenis diviſiſti, quibus neceſſitatem patientibus ſubveniſti, quos de carceribus liberaſti, quibus pupillis pater, cui vidua vir caſus proviſionibus exiſtiſti? pecunia mea, fructus mei quid apud te operis habere? Tu ad hæc ſine dubio reſpondebis: Omnia ſimul compoſita ac recondita clauſtris validiſſimis & ſignaculis tuſiſſimis communiſti, nulli quidquam tribui quin imò & ad cuſodienda ea vigilas meas addidi, curas impendi, ſollicitudines adhibui.

Idem to. 5. ſer. 8. mibi pag. 891. Sed jam audi ſententiam: Stulto conſiliario uſus eſt te meipſo. Hac nocte repetent à te animam tuam, & quæ paraſti cujus erunt? Siergo deſideras gratiam, augere charitatem. Plus tibi pecunia illa proderit, ſi non tamquam affluentem tribuas, ſed tamquam proſuturam Chriſti nomine largiaris; ſi ita conferas pauperi, ut deſeras Chriſto.

Hæc Baſilius eximie confirmans: Sicut ſemen, inquit, in terram factum fructum centuplum, ita & Eleemoſyna data pauperi. Si ergo unum tantum tibi fit panis, & ad fores ro-gatur, deprome illum, & tollens manus in cælum dic: De modo do fratri, & tu Domine da mihi periclitanti. Nec dubita; quin panis, quem in hac dabis pecuniâ, agriculturæ ſemen ad copiam miniſtrabit. Sicut autem putei continuo exhauſti, copioſiore ſunt aquâ, dimiſi verò & quieti facile parent; ſic & opes reconditæ inutiles ſunt, tranſlatæ in pauperes fructum pariunt.

Hinc ille vir ſanctus, cui nomen Deus dedit, in egenos tam munem & eſſuſum ſe præſtitit. De quo Gregorius: Habitabat juxta nos, inquit, vir pius ac religioſus, opificio ſutor, qui tuendis calceis per hebdomadem manu pretium collegit, quidquid autem ex eo victus & veſtitus neceſſitas reliquit, id omne die ſabbati ad templum deferens in pauperes erogavit. Hanc ob cauſam hujus opificis domum vir ſanctus quovis ſabbato vidit edificari & creſcere.

Eleemoſynam rectiſſimè ſemen dici jam ſuprà oſtendimus, quia non eſt ſumptus, ſed redditus: hoc ſemen ſemel ſpargitur, bis necitur, in hac & meliori vitâ. Sed ſemen hoc ſpargendum eſt, antequam mortis hiems ingruat. Ideo, inquit Auguſtinus, rogans dives non exauditur in tormentis, quia rogantem pauperem non audit in terris. Dives & pauper, duo ſibi ſunt contraria. Sed iterum duo ſibi ſunt neceſſaria. Nullus indiget, ſi invicem ſe ſupportarent; & nemo laboraret, ſi ſe ambo ſervarent. Dives propter pauperem factus eſt, & pauper propter divitem creatus eſt. Da ergo petenti, ut ipſe poſſit accipere; tribue pauperi, ſi non vis ſtamus exuri; da in terrâ Chriſto, quod tibi reddat in cælo. Obliviſcere quod es, & attende quod futurus es. Præſens vitâ fragilis eſt, & in mortem proclivis. Nemo poteſt ſtare, ſed omnes cogimur tranſire. Nolentes imus, inveni eximus, quia mali ſummus. Si autem ante nos aliquid mitteremus, non ad inane hoſpitiū veniremus. Quod pauperi damus, ante nos præmittimus. Dona pauperum, lucra ſunt animarum.

§. III.

Tertium: Avari & immites pecuniæ amatores graviter avari puniri. Verè ſignum in ſcopulo, purpuratus Epulo in carcere inferno, negavit micæ, decidit in flammâ. Narrat diverſi, Anno Chriſtiano nonageſimo ſeptuageſimo, ævo Othonis Magni Cæſaris, Morguntia egreſſe Hattonem, ſecundum ejus nominis Antiftitem, quâ quidem tempeſtate dira fames Germaniam populabatur. Hatto pauperum complures in amplum horreum ſpe ſtipis congregari, ſed plurimam ſeam congregatis domum illam ligneam incendi juſſit, quando hoc genus hominum conſumendis frugibus

de Nabal. Serarius de rebus Ma- gistratus sex- centis lant- ficuti re- fillat, mibi pag. 692. ab hujus ego parte con- fiam flant- dum, que re- tioris ac- curatius examina- vit.

gibus naturâ nil differret à muribus. Cùm autem ula- larus ac stridor horribilis jam ardentium audiretur, dixisse ferunt Hatronem: Audin', ut mures sibilent? Deus tyrannidem exolus, mures catervatim in hominem immisit. Hi Dei milites ita miserum du no- àuque affligerunt, ut medio Rheni ad Bingam oppi- dum turrim eduxerit. Frustra. Nâ agunt hominum arma, cùm Deus in pugnat. Nam mures agmine factò sine cymbâ traecerunt Rhenum, & destinatam sibi prædam invaserunt. Ita infelix inter mures mortè obijt le dignam. Cavillum hinc, homicidium sensit, cibus murium fuit, qui turbam famelicam, ut mures, jugula- vit. Ferunt ipsum etiam hominis nomen è parietibus & tapetibus ab ultricibus bestiolis erasum. Hæc ego sic gesta non affirmo. Hoc aio: Longè suavius est à muribus torqueri, quàm à dæmonibus: levis est supplicii puniri vel exquisitissimis, sed demum fi- niendis, quàm flammis cruciari sempiternis. Epulo Hebraus mendicorum carnifex, homicida Lazari, non in murium turri, sed in inferno reperit sepul- chrum, non inter mures, sed inter dæmones assidue moriturus, semper sepultus. Hoc expendens Iudorus:

Ida, Pei- gita. l. 1. p. 215.

Mur trahit, te Lazari circumdant, in eos pecuniarum flammam excute, & cum his illic refrigerationem ac solatium conseque- ris. Parata sunt immiseri cordiæ supplicia.

Evon. l. 7. Annot. ann. 533. 2. Ce- asura.

Doctissimus Cæsar Baronius è Cedreno hominis deparci fatum subitum ita memorat. Anno à partu Virginis quingentesimo quinquagesimo tertio, Con- stantino Heraclii filio imperante, civis opulentus Constantinopoli vitæ anceps decubuit. Et quia mor- tem formidavit, auri libras triginta in pauperes erô- gari iussit, magnâ quidem, sed trepidâ liberalitate. Valetudini præter spem jam restitutus tam insignis faci- cipi penitere cepit. Hunc animi moerorem & peni- tentiam sanè turpissimam amico aperuit. Monuit ille hominem, ne penitentiam duceret hanc largitatem; Numini porro fideret, ac remunerationem expecta- ret. Nil verbis motus Euclio in ferentia obstinavit. Ergo amicus ille: Quando, inquit, hoc consilium non admittis, aliud tibi subjiciam: Agedum, ait, unâ mecum ad templum adi, & à me pecuniâ illud erogatum ita profiteri: Domine non ego, sed iste dedit eleemosynam. Mox ego tibi in solidum triginta libras auri refundam. Grata fuit infelici hæc sponso. Ad templum abiit, sed non rediit. Nam ubi in templo concepta verba pronuntiavit mox aurum ab amico in manus accepit. Itaque domum rediturus ad ipsum templi limen concidit mortuus, omnibus, qui præsentés aderant, ingenti horrore ac pavore corre- ptis. O miser! ut servares pecuniam perdidisti ani- mam. Ita & pecuniam & animam æternum amisisti. Licet hic cum Poëtâ vociferari:

Prò superi! multo Deus emit sanguine servum: Exiguu servus non emit are Deum.

Supra nota- vimus.

O Christiane, quisquis es, ut unicam serves ani- mam, perde vel immensam, perde vel omnem pecu- niam. Non est jactura, quam lucrum animæ comita- tur; non est lucrum, quod animæ jactura sequitur. Avaritiæ tenacitas dum locellis parcat, unum subin- de florenulum condit, & mille acquirendos negligit. Opulentus, sed stultus Nabal levioerem recusat sum- ptum, & vitam perdit. Petierat à Nabale David non subsidium grande, quo famem suorum militum sola- retur. At Nabal erigens supercilium: Tollam, inquit, panes meos, & aquas meas, & carnes pecorûm meorum, que occidi tonforibus meis, & dabo viris quos nescio unde sint? Sordidissime mortalium. non tantum panes tuos egen- tibus dare, sed & aquas tuas eisdem propinare inter dispensia numeras? Merito percutiet te Dominus, Cùmque petransissent decem dies, percussit Dominus Na- bal, & mortuus est. Deus homines tam avaros & im-

A misericordes spoliat bonis, ejicit templo, privat vi- rã, excludit cælo, detrudat orco. Optime dixit Gre- gorius: Ficulnea sine fructu terram occupat; quàm si- mens tenacium; hoc, quòd prodesse multis poterat, inuti- liter servat.

Dicuntur fascinatores tunc maximè venenum ab oculis jaculari, cùm eos figunt in parvulis, qui- bus, necem afferunt, dum illis, necessarij cibi fasti- dium immittunt. Unde fit, ut tales pueruli maternum uber repudient, fame siuque contabescant. Pau- perum fascinator est homo avarus & immisericors, qui torvo ac immiti oculo egenos verberans; illi- que panem & alimenta negans, cogit veituri veneno lento sensim tabelcere, crudelis homicida. Si non pa- visti, occidisti.

Greg. parie- m. 3. Pastoral. atton. 22.

Refertur Hist. 80. cap. Palco, etc. form. ad di- vites avar.

Certissimum illud Hebræi Sapiens: Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. Obturat, qui audire dissimulat, qui aditum ad se negat, qui pauperum preces libellofque supplices, ut sibi molestos, aut repudiat, aut nauseat. Sed norit iste geminum sibi malum imminere. Pri- mum est, tandem & ipsum ea premè necessitas, quæ clamorem & ejulatum exprimet. Alterum est; clama- bunt, & non audietur, qui audire noluit. Soly- mæam purpuram in flammis sitientem cernite. In- clamat Abrahamum Epulo; non audietur: rogat ali- quem mitti Lazarum; non attenditur; stillam aquæ petit; negatur: è mortuis ad fratres mitti postulat; non mittitur. Clamavit, & non est auditus; clamabit æter- num, æternum non audietur. Heu quàm rigidi sunt Cælites! Memento fili, quòd Lazarus non ita pri- dem te inelamaverit, & à te auditus non fit. Nunc mutatae sunt vices, tu Lazarum inelamas, & non au- diris. Par mensura, talio justissima. Vaticinium Salo- monis noveras: Aures in pauperum clamorem surdas simillimo supplicio puniendas; vociferantes non au- dit, ergo non audatur, cùm & ipse vociferatus fuerit. Porthe inferorum ferrea sunt; avaros, qui ferrei pecto- ris fuerunt, claudunt. Immiseri cordia pandit aditum ad gehennam.

Proo. 6. 21. & 213.

Per Ezechielem jam olim pronuntiat Deus: Com- plossi manus meas super avaritiam tuam. Tu manus auxiliatrices pauperibus subtraxisti; erit cùm meas tibi porrigi voles, & non porrigentur. Non invenies manus, nisi plenissimas indignatione. Ideo jam eas super te complossi. Frustra clamabis; non audiam, non auditus.

Exec. c. 22. v. 13.

Memorant virum ceterâ modestum, sed adeo mendacis asperum, ut nec voces quidem rogantium a quibus auribus toleraret, & ob eam causam in re- motiori aditum parte habitasse, ubi nullos mendi- colorum quiritatus audiret. Illuxit demum suprema dies; naturæ concessit; amplo funere in templum elatus est. Sacris fanebribus operari coepit sacerdos. Quoties autem solemnè illud pronuntiaffer: Domi- nus vobiscum, toties imago Christi crucifixi, prodigio luculento visa manus clavis eximere, & digitos ambabus auribus ingerere, velut indignaretur preces pro defuncto fufas excipere, & tamquam omnibus attestaretur illud palam: Non auditus non audio. Co- gnita penitus causâ prodigij tranquillior fuit in plebe admiratio. Vox omnium erat: Nemo preces paupe- rum repellat, furdus est Christus furdus; auditus in suis audit; neglectus, repulsus, negligit, repellit.

Joan. Dite- gnus Hi- span. Spec. Tristium 6.

At ego, inquis, si tor mendicorum clamores audio, & largius stipem erogo, rei fa miliaris non modicum perdo. Augustinum ausculta, hæc tibi verba divino monitu reponentem: Quid ploras stulte pravi, aut non sa- ni cordis? Quare perdidisti? nisi quia mihi non commodasti? si dolet qui perdidit, hoc doleat, quia non in se posuit, ubi perire non potuit.

Greg. parie- m. 3. Pastoral. atton. 22.

Refertur Hist. 80. cap. Palco, etc. form. ad di- vites avar.

Proo. 6. 21. & 213.

Duplex variis im- minet.

Exec. c. 22. v. 13.

Aug. 10. 8. in psal. 36. mibi pag. 123. sine.

MAGNET
IN
BIBLIOTHEK
PADERBORN

At multi ais, me multo ditiores minus eleemofynarum dant quam ego. Ne, quæso, alienam culpam prætexas tuæ. Non idem melius fit, quod à multis fit. Errantium multitudo errorem non corrigit. Et hic illud Cypriani usurpem: *Consensere jura peccatis, & cepit esse licitum, quod factum est publicum.* Tot deparcorum hominum avaritia, fateor in publicos mores transit; alter alterius exemplo perit. Sed istud non ideo honestum, aut utile censendum, quia multi id faciunt. Tu probos attende, non multos.

Sed iterum obducis: In ornanda templa mei sese loculi pandunt, aras frontalibus convelo, parietes tabulis ornato. O te hominem mirificè liberalem! saxa vestis, & domesticum malè vestitum non operis: parietes templorum ornas, & servos tuos ac ancillas fame crucias. Obsecro, liberalitatis ordinem observa, & vivis Christi membris primam impende curam; hinc transire ad alia licebit.

Dum Moyses colloquitur divinis suaviter in monte pascitur, plebs Israël impatiens moræ, jamque Aaronem compellens: *Fac nobis Deos,* inquit, *qui nos precedant: Mos enim huic viro, qui nos eduxit de terrâ Egypti, ignoramus quid acciderit.* Restitit Aaron iniquissimæ petitioni, & quò magis populum abstereret ab hac insaniâ, ex adversum & ille petiit, quod arbitratus est ægerimè concedendum. Tollite, ait, *in aures aureas de uxorum, filiorumque & filiarum vestrarum auribus, & afferte ad me.* Verborum interpres Augustinus: *Intelligitur, inquit, precipere Aaron difficilia, ut hoc modo eos ab illâ intentione revocaret.* At secus omnino, quam putaverat, evenit. Nam populus ad dandum promptissimus certatim aurum contulit. Inde vitulus, inde idolum: Quòd si Aaron hanc cari molem in eleemofynas, aliâve piam molitionem petivisset, cunctatores indubiè habuisset, fortassis vix in aures pauculas, aut nullam accepisset. Ad conflandum idolum liberaliter fluit aurum. Ita passim in orbe res geritur. Ad aucupium honoris, factis est auri, ad illicitum voluptatis non deest moneta, ad pompæ apparatus suppetit argentum, ad vestium luxum pecunia in promptu est, ad conviviorem ganeam nummi copiosè fluunt; ad dandas eleemofynas nil æris superest, hic Tagus & Paulus omnis exaruit. Ad fabricanda idola aurum propinat arca; cum juvenidi sunt pauperes, omnium arcas obserat mentita paupertas. Vos hinc apagite; nemo domi est; exulat pecunia, Deus juvet; quid nos prece querulâ fatigatis? jam diximus, nemo domi est.

Expectate paullulum, brevi & vos ipsi clamabitis: & nemo domi erit: pulsabitis, sed frustra; Cælitè non erunt domi: aditum rogabitis, sed respondebitur: *Nescio vos, facessite, non sum domi.* Iudicium sine misericordiâ illi, qui non fecit misericordiam. Sed hæc, inquit, & plura talia jam supra monuisti. Memini, mi homo, sed & te velim meminisse, hæc centies moneri, immisericordiam mille reprehendi, vix unquam emendari. Pauperculæ viduæ in iudicem iniquum & in causis celsatorem validissimus fuit aries, *Importunitas.* Hic idem faciendum.

§ IV.

Quartum: *Benigni ac liberales pauperum patroni copiosissimè remunerati.* Nimirum Christus nascitur in Bethlehem, hoc est, in domo panis. Illos potissimum homines, familias illas, urbisque Christi gratia inundat, quæ Cerealis domus & refugium panarium sunt pauperibus, quos crebris largitionibus adjutant. An non Zachæi familiam hæc voces commendant? *Hodie huic domui salus à Deo facta est.* An non Christus eum hospitem quærit, qui bonorum dimidium pauperibus tribuit? an non, ut Ambrosius loquitur

apud hunc ipsum non invitatus se invitavit, qui sciebat hospitis sui uberem esse mercedem? an non Cornelius Cæsareæ Centurio, cum omni familiâ his ipsis artibus factus est Christianus? *Erat enim vir religiosus, ac timens Deum cum omni domo sua, faciens eleemofynas multas plebi.*

Cameracensis præepiscopus, qui avi sui admiranda scripsit, de viro principe bonâ fide commemorat narratu dignissima. Theobaldus Blefensis ac Carnontensis Comes ex omni Gallicâ nobilitate liberalissimus iter fecit mediâ hieme, quæ tunc solito fuit austerior. In viâ Theobaldus obvium habuit mendicum seminudum & algètem. Hic voce altâ Comitum inclamans stiper perit. Cui humaniter Comes: *Quid tibi singulariter, inquit, vis dari. Huic pauper: Da, obsecro, ait, vel capiti tegmen. Non distulit Comes & suum ipse cucullum dedit mendico, unaque addidit: Perce, si quid vis amplius: ille audacter: Da*

exteriorem, inquit, tunicam tuam. Promptè dedit. Acceptâ illâ, mox iterum mendicus: *Adde, obsecro, ait, etiam interiorem: mea nuditas postulare hæc cogit. Dedit & istam Comes. Continuo flebili voce mendicus: Mi Domine, inquit, precibus meis agnosce, & en caput glabrum & ulcerosum; adde igitur & pileum. Hic Comes paullulum erubescens, nam & ipse calvus erat: O bone, inquit, nimium premis petendo, arem & pileum, sed eo carere non possum. Quo dicto pauper relictis vestibus evanuit. Hic Comes ex equo deliciens, & in omnem partem ejiciens oculos lamentari cepit & pectus pugnis plangere, fugam mendici tam divitis revocatum cupere, sua omnia in donum, seipsum in servum & mancipium offerre, omne obsequium spondere. Sed mendicum quæramonius non retraxit. Hoc denique Theobaldus apud animum suum sanctissimè statuit, nulli deinceps pauperum stiper petenti negare, sed facere quod Dominus jubet: *Omni petenti tribue.* Nec Christum sensit im-*

munificum. Nam hic ipse Theobaldus Comes ad mendicum, sedâ leprâ deformem creberimè revisit. Nec enim unquam leprosi hujus tugurium transiit quin diverteret, assatu recrearet, solatis mulceret, eleemofynis juvaret. Fuit, ut absque arbitris, quod solebat, casam illam ingrederetur. Sed contra quam sperare potuit, virtus valetudinis integerimæ invenit. Novâ viri specie obstupescens, & ditulè hæsitans, num suis oculis haberet fidem, ambigebat. Hic personatus pauper: *Ego, inquit, leprosus ille sum; naturæ debitum solvi, paupertatem & lepram deliciis cælestibus commutavi. Tuæ verò in me ceterosque pauperes liberalitati Deus amplissimè respondebit. Hoc age, ac persevera. Theobaldus incredibili gaudio elatus abiit domunculâ. Abeunt quidam familiaribus: Illustris domine, inquit leprosus ille quem quæsiisti, pridem obiit. Theobaldus arcanum hoc cautè dissimulam: Deus, inquit, pios manes soletur.*

Deficere, nescit, cui manum porrigit acceptor è caelo. Habet etiamnum imitatores Theobaldus, sed paucos; habet imitatrices, sed raras. Leonora Austria Imperatoris Maximiliani II. soror, Rudolphi II. amita lectissima & pietissima femina, eo affectu in alienam pauperiem terebatur, ut nulla mater tam unicæ suos, quam illa veros pauperes diligere visa sit. Nam ut iis tantò largiùs consulere, pecuniam è suis vestibus gemmisque redegit. Vestem linteam non modò corporum, sed ipsi etiam culinæ usibus (quæ illius singularis submissio fuit) suis ipsâ manibus consuit, eaque in re nobiles pedissequas adiecit adjutrices. Cumque morbo impedita cessare ab opere cogeretur, nihil tam dolebat, quam quòd cum ceteris feminis acum ducere non liceret. Hæc ejus liberalis pietas latissi-

Cyprian. ep. 2. ad Donat. p. 117.

Exod. c. 32. v. 1.

Ibid. v. 2.

Ad pompæ apparatus, suppetit argentum, ad vestium luxum pecunia in promptu est, ad conviviorem ganeam nummi copiosè fluunt; ad dandas eleemofynas nil æris superest.

Matt. c. 25. v. 21. Luc. c. 2. v. 13.

Luc. c. 18. v. 5.

Liberales pauperum patroni copiosissimè remunerati.

Luc. c. 19. v. 9.

Ad c. 18. v. 2.

Theom. Com. tiprat. de m. c. 15. v. 14. & 15.

Sapient. c. 11. v. 1.

Luc. c. 11. v. 30.

Annae Col. c. 1584.

latissime patit, per omne genus hominum pervaga-
ta. Nullum illa tempus opituladi miseris prætermittit.
Publica nosocomia, & privatorum aedès in quibus æ-
gros esse competerat, intervist. Idque tanto studio &
alacritate, ut nemo unquam vel tenuissimus eius opta-
rit officium, cui non illa perbenigne contulerit. Nocte
intempèstâ sapius surrexit de cubili; ut adesset ægris;
sæpe cum his triduum quadriduumve traduxit. Inge-
nuèque confessa est aliquando viro religioso, cum ille
fortè prodeunti foràs interveniret, se quidem auræ ca-
ptandæ gratiâ egressum simulare; re tamen verâ, ad
femnam prodire graviter affectam: Quæ quoniam
in me, inquit, secundum Deum spes suas habet, bo-
næque, ut audio, æstimationis est, faciendum mihi
censui, ut eam hodie convivam. Multa insuper ad æ-
gros domo misit, quæ in eorum usus suis ipsa mani-
bus apparavit. Nam & belliariorum, & aquarum, &
olei complura genera, ægrotorum causâ domi con-
fecit. Sæpèque factum est, ut morosos abigeret mor-
bos, æque diuturnâ medicorum arte delusos do-
mestis tantum prædiis ac curationibus ad pristinas
vires revocaret.

En Elisabetham redivivam, matrem pauperum be-
nignissimam. Verè de regiâ hac femina dici poterit:
Mannam suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pau-
perem. Fortitudo & decor indumentum ejus, & ridebit in die
novissimo. Verè

Hoc homo sibi reponit, pauperi quod erogat.
Quid memorem Bartholomæum Regem in Iapone,
qui patri suo regiè parentavit pauperum convivis.
Confluere Iaponi Principes manibus mortuorum
decemdialia ferè sacra, non sine magnâ Bonziorum
prædâ saginæque perolvere. Bartholomæus Rex, pa-
rente, qui eum adoptarât, mortuo, pro exequiis il-
lis Bonziorumque helluationibus, totidem dierum
epulum, sex millibus pauperum præbere instituit:
partim ut sibi ipsi, quoniam impio parenti non po-
terat, divinam gratiam conciliaret; partim etiam ne
post Christiana sacra suscepta, pristina benignitatis
atque clementiæ oblitus esse videretur.

Benignitas in pauperes Christianum & facit & per-
ficat. Eustachius certè Trajani Cæsaris Magister equi-
tum his ipsis artibus in Christianam religionem pene-
travit. Nam ei, cum non venatu cervum ardentius in-
queretur, inter fera cornua crucifixi Servatoris effi-
gies est objecta; quæ arcano assatu monuit, futurum
ut ob beneficentiam in pauperes Christianis accen-
deretur. Ita qui largitate jovit miseros, religione re-
ceptus est inter beatos.

Euphemianus Romanus, senatorii ordinis vir opu-
lentus, & Aglaè conjux ejus improles, quotidie
structis mensis pauperibus reficiebant, eisdemque
ipsimet ministrabant. Quo pietatis cultu parentes
esse meruerunt Alexii, qui novis mundum artibus
delusit. Hoc filio in lucem edito pari consensu con-
tinentiam servarunt. Tam secunda fructuum est
eleemofyna, ut sterili partum, partui, sanctitatem,
parentibus castitatem, omnibus paradifum dederit.
Oraculum est minimè fallax: Benigni ac libera-
les pauperum patroni copiosissimè semper remun-
nerati sunt.

Et profectò eleemofyna nostra plus habet obse-
quii divini, quàm beneficii nostri. Testatus hoc af-
firmatissimè Ambrosius: Beneficium largientis, inquit,
præbenti magis permanet quàm suscipienti. Nam misericor-
dia quidem ad indigentem servent, gratia autem multipli-
catæ mercedis permanet tribuenti. Esurienti dedisti panem:
ille quidem passus & refectus, sed ad te revertit, quod dedisti,
cum fructibus & usuris.

Marcellus Archimandrita cœnobii Acaemetarum,
hoc est, Non dormitium, jusserat tribus Epi-

A scopis è captivitate redeuntibus, quidquid auri super-
esset, dari. Oeconomus faruè prudens, & perniciosè
sagax è decem aureis dedit novem retento uno, in usus
alios. Non multo post tempore ad Marcellum venit,
qui novem talenta dono tulit. Accepit ea vir sanctus,
& gratias egit. Mox oconomum ad se accitum acri-
ter objurgans: En, inquit, homo avare, fructum stul-
tæ parsimonie. Ab hac est, quod uno talento minus
acceperimus, dena utique accepturi. Si tu, quod justus
es, dedisses decem aureos. Avaritia est, non partimo-
nia; dispendium est, non lucrum, pecuniis in egenos
tribuendis parcere. E diverso benignitas in pauperes
copiosissimè semper remunerata.

Narrant fuisse Romæ virum, qui beneficentiâ
& liberalitate reculas suas ita imminuerit, ut ege-
starem illi viderit senectus. Tempore Deus adfuit.
Nam hic ipse patet familias arcana voce semel ite-
rumque ac tertium noctu monitus est, suam vi-
neam cum hominis opulenti, qui nominabatur,
vineâ permutaret, & in ejus medio altum fode-
ret. Paruit; vineam permutavit, cum familiâ lo-
co, quo justus, fodere cepit. Filius cum foronibus
ab opere jam defessus: Quid, pater, nos frustra fa-
tigas? inquit: nullum thesauri signum se prodit. At
pater illos animans: Agite, inquit, mei liberti, per-
gamus aliquantulum fodiendo; promissa Dei non
solent fallere; pergamus. Nec vanus labor. Demum
inter rudera vas warmoreum, quod balsamum &
aliquot nobiliores gemmas claudebat, erutum est.
Grandem inde pecuniâ interfamilias redegit, cum
assiduâ gratiarum actione testatus, minutulos hospita-
litalitatis suæ sumptus, multo quàm abundantissimè &
millecuplo fœnore sibi repositos.

EX his talibus excitatiõra non immeritò multo-
rum certant studia; crumenam laxant & vacuant,
ut eam metallo repleant nobilitate, aut divinos certè
favores & thesauros caelestes augeant. Hinc eleemo-
fynæ complurium largissimæ. Cris Peruanus, tamesi
res ei familiaris non valde ampla esset, & quæ adeò
vix necessariis sumptibus sufficeret, plures tamen du-
centis aureis fidentissimâ manu in pauperes erogavit.
Vestem, quam ei vir nobilis dono dederat, vendidit,
& vidua unus inopiani sublevavit.

Modicus Olomucii mortens fortunas suas ferè om-
nes Partheniæ sodalitati fidei commisit, ut inde pau-
peres alerentur.

Hilshemii quidam ferè pane solum & aquâ vi-
vitans, genium rigidè defraudans, tantum pecuniæ
unciatim comparit, ut quinque aureos collegent,
quos liberalitate tam piâ quàm magnâ in stipem ex-
pendit. De magno sumere acervo suave est ac facile; res no-
ta. Sed, de penuriâ suâ totum vitium suum mittere, hoc
verè heroicum & illustre. Vidua id fecit, quæ plus sine,
Luc. 6. 21. inquit, quàm omnes Gazophylacio intulit. Nemo liberalius
erogat, quàm qui sibi nihil reservat.

Confluentiæ quidam cum alia in alios partiretur, Anno
toto quadragintadiali jejunio, sex egentioribus, qui
bus angusta domi reserat, quotidie cibaria submisit.
Quod statim per hebdomadem, diebus ad imitandum
alii quoque sibi sumserunt.

Oenipontanus civis honestus postquam in cœtum
albūque Marianum relatus est, singulis domini-
cis ac festis diebus duos pauperes in cultum ac ho-
norem Matris Virginis, mensæ semper adhibuit. Hoc
est levibus impendiis, aut nullis, maximos quæstus
facere.

Vxorem domum ducturus civis Brunçis, vir dives
& eruditus, nuptias feliciter auspiciatus est. Nam cum
pro morè sacris epulis prius accubuisset, triduo post
trecentis

Metaphra-
se. Apud
Suarium die
29. Decem-
br.
Cantiprat.
l. 2. c. 21. n.
2. hoc copio-
se narrat.
Anno 1603.
Anno 1583.
Anno eodē.
Ita Sodalit.
Parthenicus
l. 2. c. 12.
c. 13.

Præf. c. 31.
V. 10. &
25.
V. 10. &
25.
Damas. l. 1.
de magis-
tratu.
benigni-
tas in pau-
peres Chri-
stianis fa-
cit & per-
ficat.
Quid jam
sapius
inculcandum
est.
Ambros. 10.
s. serm. 81.
mini pag.
82.
Alysius Li-
pman. tom.
5. c. 5im.

MARCELLUS
IN
ELIENSI
CA
LIBRARIIS
MUSEI
MUSEI
MUSEI

trecentos pauperes benignè admodum mensâ excepit, quibus ipse & sponsa ministrandis ferculis inferuierunt.

Præterea Lavricus 10. 1. Rer. Indicar. lib. 2. c. 15. mihi pag. 573.

Hæc pauperum cura ipsius naturæ visceribus aded videtur insita, ut ea etiam disciplinæ Christianæ ignaros plurimum afficiat. In Cambajano Indiæ regno non liberales solum, sed & effusi sunt in pauperes. Præcipuè octavum Januarij diem ejusmodi largitionibus colunt: Cambajæ, quæ regni metropolis est, aliqui mille aureos die uno, alii tria millia, sunt qui quinque millia pardarum (quorum singuli quindecim regalibus valent) in pauperes effundant; aded ut in una urbè, die unico viginti millia, per regnum totum centena millia pardarum erogentur. Causa ipsis ista est, quod eo die solem ab Austro ad Boream converti, & ad se transire credant, cuius adventum par sit tot donariis venerari. Dant etiam eleemofynas, quibus Deum sibi concilient, ut ab ipso in cælum recipiantur. En naturæ igniculos etiam in barbaris gliscentes, quibus valde in honestissimam hanc pauperum curam impellimur. Non est profectò in orbe ullum securius tutiusque horreum ventre egenorum. Verissimum quod veteri versu cantatur:

Trochætes vetus. Marcus Marulphar. 1. lib. 1. c. 2. mihi pag. 21. Chryst. 10. 1. bo. 7. de paup. mihi pag. 749.

Nostra non damus pauperibus, quæ damus, Deo damus. Qui pauperem exaudit, aures cæli aperit, & ad se trahit. Quam verè igitur cum Chrylostomo oratore aureo scriptor sapiens pronuntiat: O peregrinus eleemofynæ virtus! divites sanctificat, pauperes beat, peccatores justificat, justos glorificat, mortuos suscitât, & immortalitatem mortalibus donat. Eleemofynâ, Charitatis soror, Egenorum virtus, Sanctimonie antistita, Virtutum regina, Cæli scala, Scelerum lavacrum, tam danti quàm acceptanti præsidium, Lucrum ex omni quæstu lucrosissimum, Augmentum facultatum, & rerum omnium.

§. VI.

Eleemofynarum largitio est variâ. Augustinus id affirmans: In quo quisque pauper est, inquit, ibi illum vide, quia forte tu in illo dives es, in quo ille pauper est, & habes unde accommodes. Fortè membra tua accommodas, & plus est quàm si pecuniam accommodares. Consilio indiget, tu plenus es consilio. In consilio ille pauper, tu dives es. Ecce nec laboras, nec aliquid perdis: das consilium, & præstitisti eleemofynam. Idem in ceteris.

Eleemofynarum largitionem esse variam. Augustinus id affirmans: In quo quisque pauper est, inquit, ibi illum vide, quia forte tu in illo dives es, in quo ille pauper est, & habes unde accommodes. Fortè membra tua accommodas, & plus est quàm si pecuniam accommodares. Consilio indiget, tu plenus es consilio. In consilio ille pauper, tu dives es. Ecce nec laboras, nec aliquid perdis: das consilium, & præstitisti eleemofynam. Idem in ceteris.

Græcicus aureus orator hos ipsos in dandis eleemofynis diversos modos commonstrans: Eleemofynâ, inquit, non in solis sit pecuniis, sed etiam in operibus, ut exempli gratiâ dicam, est patrocinari, & viduæ manum porrigere. Hujusmodi enim patrocinium sepe plures servavit. Nam veneniarum largitio. Igitur in presenti tempore omnia misericordiarum genera exerceamus. Ne sis segnîs, potes patrocinari; ne dicas, quoniam pecuniæ mihi non sunt. Hoc nihil est dicere. Potes ministrare, etiam hoc factio; ut puta medicus es arte, diligenter cura infirmos, est etiam hoc magnum. Vales etiam consilio, hoc omnibus majus est, melius & amplius, quàm & majus habet lucrum. Non enim famem solvis, sed difficilem mortem.

Græcicus aureus orator hos ipsos in dandis eleemofynis diversos modos commonstrans: Eleemofynâ, inquit, non in solis sit pecuniis, sed etiam in operibus, ut exempli gratiâ dicam, est patrocinari, & viduæ manum porrigere. Hujusmodi enim patrocinium sepe plures servavit. Nam veneniarum largitio. Igitur in presenti tempore omnia misericordiarum genera exerceamus. Ne sis segnîs, potes patrocinari; ne dicas, quoniam pecuniæ mihi non sunt. Hoc nihil est dicere. Potes ministrare, etiam hoc factio; ut puta medicus es arte, diligenter cura infirmos, est etiam hoc magnum. Vales etiam consilio, hoc omnibus majus est, melius & amplius, quàm & majus habet lucrum. Non enim famem solvis, sed difficilem mortem.

Largitiones illas publicas, uti non vituperem, ita nec valde laudem. Nam iis necessariò confutionis aliquid & imprudentiæ miscendum. Etenim tam robustis quàm debilibus, sicut claudis ita & integris ac validis, senibus & adolescentibus, pauperrimis, & leviter egentibus æquale datur, cum in tanta se comprimentium multitudine discrimen penuriæ nequeat observari. Ita omnibus vel panis, vel festerius, vel aliquid eduliorum aliudve distribuitur; æquales hîc omnium fortunæ sunt, cum in aliis eleemofynis, quæ quotidie ac singulis horis expenduntur, facile sit miseriorem à misero distinguere, & prout utriusque lauserit necessitas utrique succurrere. Quod ævo Apostolorum ritè observatum; & videbatur enim

Largitiones illas publicas, uti non vituperem, ita nec valde laudem. Nam iis necessariò confutionis aliquid & imprudentiæ miscendum. Etenim tam robustis quàm debilibus, sicut claudis ita & integris ac validis, senibus & adolescentibus, pauperrimis, & leviter egentibus æquale datur, cum in tanta se comprimentium multitudine discrimen penuriæ nequeat observari. Ita omnibus vel panis, vel festerius, vel aliquid eduliorum aliudve distribuitur; æquales hîc omnium fortunæ sunt, cum in aliis eleemofynis, quæ quotidie ac singulis horis expenduntur, facile sit miseriorem à misero distinguere, & prout utriusque lauserit necessitas utrique succurrere. Quod ævo Apostolorum ritè observatum; & videbatur enim

AG. c. 4. v. 35.

A. singulis, prout cuique opus erat. Otiosi fuci, si tales esse ceterò confiter, ab eleemofynis arcendi. Deinde cum publicè dantur eleemofynæ, contingere potest, ut potus distribuat, cum ego esuriam; aut cibus, cum ego sitiam; aut pannus, cum ego cibo indigeam. Præterea quid inde peregrinis & advenis accedit, qui constitutis diebus & horis adesse nequeunt? Cum ita tamen sapius majori necessitate quàm inquilini & cives laborant? Num ei fame moriendum, qui statò die viscurationi nequit interesse?

Vel maximi est, pusilla res loco data.

Solent ditionum aliqui receptâ consuetudine certis temporibus eleemofynas distribuere, ut festis Nativitatis & Resurgentis Christi diebus, aut Lunæ, Mercurij, Veneris, aut cæteris horis, mane, circa prandium, Extra ea tempora, nihil neque peregrinis, neque inquilinis largiuntur. Clausa est janua, portæ omnibus obsecrâtæ, aures surdæ & inexorabiles. Liberalitas laudanda; sed pace illorum dixerim; non ea quæ talibus cancellis est clausa. Nimirum molles aut teneri sumus, si non qualibet horâ gemitus & vociferationes miserorum audire sustinemus. Tam angustis limitibus vera misericordia se claudi non patitur. Turpe profus & indignum est Christianis moribus, momento ullo tristitem aspectum aut sterilem manum pauperis subterfugere. Isaia obtemperandum jubenti: *Frangit esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam, cum videris nudum, operi eum. Tunc panem frange, tunc hospitium præbe, tunc vestem expande, cum famelicum, cum tæce excludimus, aut malè vestitum videris, non quando tibi commòdum putaveris. Certas loci aut temporis leges non habet misericordia. Cum necessitas vocat, in subsidium accurrit, non factos non horologium consulit, non dies candidos non nefastos, sed præsentem inopiam attendit. Non est vera liberalitas, quæ certis horulis arctatur. Non tamen improbamus largiores eleemofynas religiosioribus diebus. uti sunt dies Veneris, Solis, festi dies alii, dummodo dies ceteros non exleges misericordiam faciamus. Sicut illud, quod supra copiosius demonstratum est, ante omnia observandum: Cor inopis ne afflixeris, & non protrahas datum angustiani. Ne differ, ne procrastina; Da citò, da sine morâ. Quæ lentiora sunt beneficia, hoc plerumque ingratiora. Prompta manus, cum stipe plena est, manus aurea, manus gemmea est. Mixture pulcherrima, liberalitas & celeritas.*

§. VII.

Ed & illud verè liberalitatis indoles præstat, eleemofynas non nimis accuratè numerat. Melania, femina laudatissima, cum Alexandriam profecta, ad Pambonem magni nominis senem pervenisset, trecentas argenti libras ei obtulit. Cum autem laudis aliquid aut laute præcationis expectaret, diceretque: Scito, Domine, trecentas argenti libras hæc cistâ clausas. Mox eam Pambo vanæ sollicitudinis ingenue notans: Scito, inquit, & tu quoque filia, eum, cui hæc disti, non indigere tuâ commonitione: nec enim opus est, ut Deo eleemofynarum nostrarum numerum, pondus, pretium ita subtiliter ad calculos revocemus. Qui montes lance ponderat, utique sciet etiam, quod hujus argenti pondus sit. Atque si quidem mihi hoc offerres, non absurdè pretium doni ac monetæ dices: cum autem istud non mihi, sed illi offeras, qui duos nummulos auri acervo prætulit, tu jam tace, & quiesce.

Atque hoc est quod toties inculcat Chrylostomus, eleemofynas largiter dandas: neque enim, ut ille iudicat, dicenda est eleemofynâ, quæ fuerit parca. Quod Ecclésiastes indicans sub imagine: *Si, ait, repleta fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Qui quis hominum*

num ut nubes in alto volat, & animo cælum habitat, fat sibi dives, sat plenus est: omnia sibi à Deo esse, Deumque omnia solere largiter restituere non nescit, hinc uti pragnans aquarum nubes effundit pluviam, spargitque guttas nemini facile numerabiles. Quod avarus dat, hoc invito & reluctanti animo, hoc malignâ & contractâ, hoc compressâ manu potius exprimit, quam tribuit. Avarus nubes est, non suaviter rorans, sed fulgurans, grandinosa, fulminans, quæ pauperes conuiciis & exprobrationibus infundit ac deiecit.

Ad hanc largitionis cum liberalitatem, tum celeritatem spectat multiplex dandi modus, ut est: Non petentem, nec occurrentem vocare ac invitare; venienti occurrere. Salomone teste, *dives & pauper obviant sibi*. Non enim minori alacritate à divite pauper excipiendus, quam à paupere dives quaerendus. Præterea de absentibus etiam bene merendum: & is subinde, qui alienam opem nec cogitat, nec sperat, antevertendus beneficiâ. Dulcior ac pretiosior est eleemofynâ, quo minoris stetit accipienti, cum nec postulatione, nec precibus, nec expectatione suspensi animi est empta. Christiano sensu Seneca: *Melius est, inquit, occupare antequam rogemur. Quia cum homini probos concurret, & suffundatur rubor; qui hoc tormentum remittit, multiplicat munus suum. Non tulit gratis, qui cum rogasset, accepit verbum molestum, onerosum, & demisso vultu dicendam, Rogo: nec res ulla carius constat, quam quæ precibus empta est. Ideo diuinanda cuiuscumque voluntas, & cum intellexit a est, necesse est ate gravissimâ rogandi liberanda est. Sed beneficium dedit, qui roganti dedit. Illud beneficium jucundum videturque in animo scias, quod obvium venit. In aulis hoc nimis quam infrequens: deletat regie aut principalis potentie ministros morositatis suæ longum spectaculum; minisque se judicant posse, nisi diu multumque singulis, quid possent, ostentent. Pæne nihil confestim faciunt. Injuriam illorum præcipites, lentissima sunt beneficia. Aulas ingrediere; dilaciones & procrastinationes illic cernes quotidianas, innumeratas. Vos autem non sic. Non oportet, fratres mei, hæc ita fieri. Aliter filios suos erudit cælestis pater, qui non solum orationem conceptis verbis nitidam, non gemitus solum & lacrymas, sed ipsum etiam desiderium pauperum ex-*

audit, imò ipsam indigentiam pro desiderio & prece habet.

Cum igitur hæc sciamus, aut certe si nesciamus, cum hæc centies & sexcenties occurrentur nescientibus, quid demum est causæ, obsecro, quòd eleemofynas tam timidâ paræque manu porrigamus? Hoc plurimum causarum caput est, promissis Dei non credimus, providentiæ divinæ non fidimus, chirographum illud non expendimus. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. Hinc oscitantia & trepidatio. Hinc malumus pecuniam non perdere, quàm cælum tam vili emere, malumus nostras cistulas quàm divinam gratiam augere, modò nunc nihil defiat, quidquid futura ferant sæcula. Ah fatui! quàm nihil audemus quòd profit? quàm stultè trepidamus? Et quoties illud inculcandum? Sic dare, est accipere. Fidamus Deo, & audeamus; demus liberaliter, liberalissimè recepturi millies, plura, millies meliora. Hunc sterillissimum, imò & stultissimum timorem nostrum increpans Augustinus: *Non quid perdes, ait, in thesaurario Christi ponens? Nam pueri, unde sibi emanat nescio quid, simul ac veniunt nummos, in thesaurario ponunt, & non aperiunt nisi postea. Numquid quia non vident quod colligunt, ideo perdidierunt? Noli timere. Ponunt pueri in thesaurario, & securi sunt; ponis in manu Christi, & timetis? Esto prudens, & prospice tibi in posterum in cælo. Hoc multi cupiunt, pauci didicerunt, dum sementi parant. O Christiane, sementi ne parce. Velimus, noli minus, senescimus. Tibi ergo para viaticum, itineri tam longo necessarium, imò præmitte in cælum, quod dimittitur es invitus. Extremæ stultitiæ est hîc aliquid rerum tuarum relinquere, quod tuòd possis in cælum præmittere. Negas gemis sportulas & numulos? Hæredes inter plausus rapiunt totum, quod fuerat tuum & non tuum, sed malè partum, idque ludis, epulis, pompis confument. Tu tibi ipse propinquissimus, te ipsum primò hæredem scribe. Cælum hæreditas opulentiissima, quia æterna; modicis jam impendiis emenda.*

Cum ergo Veritas prædixerit: *Pauperes semper habetis vobiscum*, ergo iis semper benefaciamus. Sanguis Martyrum, semen Christianorum, pia liberalitas semen est opum; donare Deo, est accipere.

Daveniam, Lector, quidam bis terve dicitur. Subjunctio rationes. 1. Sicut ceriè aliqua quæ etiâ ad fastidium & nauseâ incutienda, repetenda, animis infingida, & vel sexcenties, non dixi, occidenda 2. Subinde memoria delictum sit, nec excuso, sed veniam precor. 3. Quadam uno loco striculus, alio illa eadem fusius descripta, prout res postulabat, aut libri ad manus erant. 4. Nonnulla valde diversa, & à se dissociata, bellis temporibus scripta sunt. 5. Aug. in ps. 48, milib. pag. 183. Ioan. c. 12. v. 8.

S 4 A L O E

MAR...
IN...
S...
T...
V...
A...